

Itäarmeijan tykistö ja sen toiminta Viipurin operaatiossa vuonna 1918.

Kirjoittanut kapteeni P. Jokipaltio.

Johdanto.

Vapaussotaa käsittelevässä kirjallisuudessa on esitetty verrattain perusteellisestikin valkoisen Itäarmeijan jalkaväen toimintaa Viipurin operaatiossa. Sen sijaan on tykistön osuus taisteluissa kuvattu vain ani harvoilla riveillä. Tämä harvasanaisuus ei kuitenkaan ole oikeutettua, sillä tykistöllä oli oma huomattava merkityksensä Itäarmeijankin hyökkäysliikkeessä ja myöskin sen onnistumisessa.

Tutkielmani yhtenä tarkoituksena onkin ollut selvittää juuri tykistön osuutta vapaussotamme tärkeimmässä ratkaisutaistelussa. Koska operaation suunnittelusta, valmistelusta ja suorituksesta on käytettävissä runsaastikin kirjallisuutta, olen varsinaisessa tutkielmassa rajoittunut koskettelemaan näitä asioita vain ylimalkaisesti. Tästä syystä lienee paikallaan esittää tässä lyhyt kuvaus Itäarmeijan kokoonpanosta, tehtävistä ja toiminnasta.

Ylipäällikön antaman käskyn mukaan oli Itäarmeijan tehtävänä punaisen itäarmeijan tuhoaminen, Venäjälle johtavien yhteyksien katkaiseminen sekä Viipurin valtaus. Tehtävän suoritusta varten laadittiin useitakin suunnitelmia Itäarmeijan esikunnassa. Lopullisen suunnitelman mukaan muodostettiin neljä ryhmää:

K e n r a a l i m a j u r i W i l k m a n i n r y h m ä, jonka vahvuus oli n. 7,300 miestä ja 18 tykkiä. Ryhmän tehtäväksi tuli

päähyökkäyksen suorittaminen hyökkäämällä päävoimillaan Heinjoelta Talin kautta Viipuria kohden, eristää tämän kaupungin pohjois- ja koillispuolella olevat vihollisjoukot. Toisena tehtävänä oli Viipurin valtaus. Lisäksi ryhmän piti katkaista rata Viipurin ja Raivolan välillä.

Eversti Ausfeldin ryhmän vahvuus määrättiin n. 6,000 mieheksi ja 8 tykiksi. Tehtävänä oli päävoimilla edetä Kivennavan kautta Viipurin—Pietarin radalle ja räjäyttää rata Raivolan seuduilla. Lisäksi ryhmän piti varmistaa itään ja kaakkoon.

Everstiluutnantti Sihvon ryhmän tehtävänä oli n. 4,500 miehellä ja 15 tykillä sitoa vastassaan olevat vihollisvoimat. Ryhmän tuli olla samalla valmiina yhtymään päävoimillaan hyökkäykseen Käräjärven—Kilpeejoen linjan kautta Viipuria kohti.

Kapteeni Förbergin ryhmän piti n. 1,000 miehen ja 4 tykin vahvaisin voimin hyökätä Saimaan länsipuolite Savitaipaleelle ja sieltä edelleen Lappeenrantaan.

Eri ryhmien tehtävien ja kokoonpanon esittämisen lisäksi lie-nee paikallaan lyhyt kuvaus eri hyökkäysosastoista ja niiden toiminnasta:

Kenraalimajuri Wilkman jakoi ryhmänsä kolmeen osastoon. Eversti v. Colerin osaston (5 patl. ja 8 tykkiä) tehtävänä oli edetä Talin kautta Viipuria kohden, katkaista vihollisen yhteys Viipuriin pohjoisesta ja koillisesta sekä hyökätä kaupunkiin. Everstiluutnantti Jernströmin osaston (4 patl. ja 8 tykkiä) tuli vallata Kämärän ja Säiniön asemat sekä sen jälkeen hyökätä Viipuriin. Majuri Savoniuksen osaston (1 patl. ja 2 tykkiä) tuli varmistaa ryhmän vasen sivusta Muolaan suunnassa. Eri osastot aloittivat etenemisen 23/24. 4 yöllä. Jo 24. 4 illalla v. Colerin osasto saapui Viipurin edustalle. Jernströmin osasto saapui Kämärällä ja Säiniöllä suoritettujen sitkeiden taisteluiden viivästyttämänä vasta aamulla 25. 4 Viipurin kaakkoispuolelle. Osittain tykistön ampumamahdollisuuksien puuttumisen, osittain Jernströmin osaston myöhästymisen vuoksi ei Viipuria voitu vallata yllättäen 24. 4 yöllä. Majuri Savoniuksen osasto oli edennyt reippaasti Muolaan kannakselle, jossa se joutui kiivaisiin taisteluihin.

25. 4 aamulla yksi Jernströmin osaston pataljoona yritti tykistön tukemana murtautua Viipurin varustuksiin, mutta hyökkäys torjuttiin.

Jernströmin osastoa vahvistettiin yhdellä pataljoonalla, ja yöllä 25/26. 4 hyökkäys uusittiin. Se epäonnistui täydelleen, ja hyökkäysoasto kärsi suuria tappioita.

Epäonnistuneiden hyökkäyksen jälkeen Itäarmeijan komentaja päätti uudistaa yrityksen Viipurin valtaamiseksi vasta sitten, kun oli saatu kaikki liikenevät voimat kokoon ja valmistelut suoritettu tehokkaan tykistötulen aikaan saamiseksi. Painopiste siirtyikin yhä selvemmin Jernströmin kaistalle. Saadut lisäjoukot samoin kuin osia v. Colerinkin osastosta annettiin Jernströmin käyttöön.

Uusi hyökkäys suoritettiin 28 p:n vastaisena yönä. Jernströmin kaistalla otti hyökkäykseen alussa osaa 7 pataljoonaa ja 10 tykkiä. Lopputaistelussa oli jo 8 pataljoonaa. Sitkeiden taistelujen jälkeen joukot pääsivät etenemään Kolikkoinmäen esikaupunkiin. Täältä saatettiin hyökkäystä jatkaa vasta 29 p:n vastaisena yönä, jolloin viimeinenkin varustus murtui.

Eversti Ausfeld aloitti etenemisensä 19. 4.; käytettävissä oli 11 pataljoonaa sekä 4 tykkiä. Myöhemmin saapui lisäksi ns. Karimon patteri, johon kuului 2 tykkiä. Jo 19 p:nä työnnettiin punaiset Kauksamosta Kivennavan suuntaan, ja 20 p:nä jääkärikapteeni Hanellin osasto valtasi Tarpilan. Kivennapa vallattiin 21 p:nä. Täältä etenemistä jatkettiin 23 p:nä kolmena osastona, joista oikeanpuoleinen eteni Uudellekirkolle, keskimäinen Raivolaan ja vasemmanpuoleinen Terijoelle. Mainittavin taistelu tapahtui Raivolassa.

Eversti Sihvon ryhmä sai hyökkäyskäsken, jonka mukaan etenemisen piti alkaa 25 p:nä. Tällöin vihollinen oli jo tyhjentänyt asemansa. Ryhmästä erotettiin 3. Karjalan rykmentti (3 patl.), jota vahvistettiin yhdellä patterilla (4 tykillä). Näistä muodostettiin Sarlinin ryhmä, jonka tehtäväksi tuli Lappeenrannan ja Simolan valtaus. Tehtävänsä ryhmä suoritti reippaasti. Simola vallattiin jo 27 p:nä.

Sihvon ryhmä ei joutunut alkuvaiheessa varsinaisiin taisteluihin. 27 p:nä ryhmä sai tehtäväkseen katkaista lännestä ja lounaasta Viipuriin johtavat yhteydet. Tätä tehtävää täyttäessään ryhmä joutui taisteluihin Suomenvedenpohjan luoteispuolella.

Ryhmä joutui ottamaan vastaan punaisten Viipurin länsi- ja lounaispuolella tekemän läpimurtoyrittäksen.

Förbergin ryhmän tykistön toimintaa en ole käsitellyt tutkielmassani, koska ryhmä kuului Itäarmeijan alaisuuteen vain aika ajoittain ja koska ryhmän toiminnalla ei ollut suoranaista vaikutusta Viipurin operaation kulkuun.

Edellä oleva lyhyt yleiskuvaus riittänee pohjaksi Itäarmeijan tykistön toiminnan ja merkityksen lähempään tarkasteluun. Tässä tarkastelussa muistettakoon ne olosuhteet ja vaikeudet, joissa tykistö toimi. Arvostelun mittapuuksi ei kelpaa se, mitä käyttäisimme nykyisestä tykistöstä. Jos Itäarmeijan tykistön toimintaa ja saavutuksia punnitaan oikeilla punnuksilla, niin jokaisen on silloin tunnustettava tämän tykistön osuus operaatiossa verrattain huomattavaksi. Tämä osuus ei sitä paitsi ollut lukumääräisesti-kään pieni, sillä taisteluihin otti osaa runsaasti puolisataa tykkiä.

I. Itäarmeijan tykistö.

I. Itäarmeijan tykistön muodostaminen ja siinä noudatetut yleiset periaatteet.¹

Tampereen ja Raudun valtauksen jälkeen muuttuivat mahdollisuudet edullisiksi tykistön lisäämiselle: kummastakin paikasta oli saatu runsaasti tykistökalustoa, ja lisäksi tämä sotasaaliskalusto oli suurimmalta osaltaan nykyaikaista. Entinen tykistö olikin ollut varustettu vanhanmallisella kalustolla, sillä suurin osa kanuunoista oli vuoden 1877 mallia.

Sotasaaliina saatu lisätykistö tulikin hyvään aikaan, sillä päämaja suunnitteli hyökkäystä Karjalan rintamalla. Tällä rintamalla olevan tykistön voima oli heikko — eikä sillä voitu katsoa tultavan edes välttävästikään toimeen tulevassa hyökkäyksessä. Tampereelle oli tosin kerääntynyt tykistöä, mutta sielläkin olivat patterit ja muodostelmat olivat verrattain heikkoja, ja lisäksi ne olivat sekä kokoonpanoltaan että aseistukseltaan hyvin kirjavina.

¹ Lähteenä olen käyttänyt kenraalien Nenosen ja Malmbergin kertomuksia sekä neuvottelukokouksen johdosta annettuja sähkösanomia ja käskyjä.

Kun vielä otetaan huomioon, että Karjalassa odotettiin tavattavan voimakas vihollinen, jolla lisäksi oli käytettävissään Viipurin lujat varustukset, niin on aivan luonnollista, että päämajassa heräsi ajatus käyttää saatua sotasaaliskalustoa tykistön vahvistamiseen.

Heti Tampereen valtauksen jälkeen kutsuttiin päämajan operatiiviseen osastoon tykistön edustajia neuvottelemaan tykistön vahvistamista koskevista kysymyksistä. Vaikkakin neuvottelut koskivat koko tykistöä, niin ensisijaiseksi päämääräksi asetettiin kuitenkin Itäarmeijan käyttöön tulevan tykistön luominen.

Karjalassa olevalla tykistöllä ei katsottu olevan mahdollisuuksia laajentua siinä määrin, että se voisi taata tarvittavan tykistövoiman tulevassa hyökkäyksessä. Näin ollen oli Karjalaa varten muodostettava uusi tykistöryhmä. Kuten aikaisemmin mainittiin, ei maassa ollut tykistömuodostelmaa, joka sellaisenaan olisi vastannut tulevan hyökkäyksen vaatimuksia. Yleensäkin oli huomattu, ettei tykistö aikaisemmassa kokoonpanossaan tyydyttänyt olosuhteiden vaatimuksia. Tästä syystä otettiin esille kysymys koko tykistön uudestijärjestelystä. Tässä suhteessa tehtiin seuraavat päätökset:

1. Patterit muodostetaan 4-tykkisiksi.
2. Patterit yhdistetään osastoiksi.

Näitä periaatteita päätettiin ensisijassa soveltaa tulevaan Itäarmeijan runkotykistöön sekä mahdollisuuksien mukaan sen muuhunkin osaan. Vasta myöhemmin suoritettaisiin vastaava uudestijärjestely muiden rintamanosien tykistöissä.

Tampereella tehtyjen päätöksen mukaan tuli Karjalan rintamalla toimimaan kaksi varsinaista tykistöryhmää. Yhteistä johtokysymystä ei tässä kokouksessa ratkaistu, vaan sen järjestäminen jäi tulevan Itäarmeijan komentajan asiaksi. Tämä kysymys järjestettiin vasta myöhemmin, jonka jälkeen Itäarmeijan tykistön kokoonpano oli seuraava:

- I. Johto:
  - Itäarmeijan tykistöesikunta.
- II. Tykistö:
  1. Jääkärietykistöprikaati.
  2. Karjalan Armeijakunnan tykistö.

Neuvottelukokouksen yksityiskohtaiset päätökset selostetaan myöhemmin asianomaisten tykistöryhmien lähemmän käsittelyn yhteydessä.

2. Itäarmeijan tykistöesikunta.

Tapahtumien selostus aikajärjestyksessä vaatisi käsittelemään Itäarmeijan tykistöesikunnan viimeisenä. Mutta tämä tykistöesikunta oli tykistön korkein johtoporras, joten arvojärjestystä seuraten aloitan Itäarmeijan tykistön tarkastelun sen esikunnan selostuksella. Karjalan rintaman tykistöpäällikkönä toimi majuri Schwindt. Suunnitelmia tehtäessä Itäarmeijan esikunta joutui alusta alkaen kääntymään tykistöä koskeissa asioissa Karjalan Armeijakunnan tykistöpäällikön puoleen, joka hyvin tunsii paikalliset olosuhteet. Niinpä majuri Schwindt määrättiin huhtikuun 17 p:nä Itäarmeijan tykistöpäälliköksi. Kuten myöhemmin tulee ilmenemään, Karjalan Armeijakunnan tykistössä suoritettavat uudestijärjestelytoimenpiteet tuottivat paljon vaikeuksia, joten tuleva Itäarmeijan tykistöpäällikkö ei voinut siirtyä Elisenvaaraan Itäarmeijan esikuntaan, vaan hän työskenteli edelleen Antreassa Karjalan Armeijakunnan esikunnassa.

Vasta huhtikuun 25 p:nä, kun järjestelytyöt Karjalan Armeijakunnan tykistössä olivat päättyneet, perustettiin Itäarmeijan esikuntaan tykistöesikunta niminen osasto. Tämän tykistöesikunnan kokoonpano ja henkilöjako määrättiin päiväkäskyllä n:o 68/25. 4. 18 seuraavaksi:

Tykistöpäällikkö majuri Schwindt

- A. tykkiaineiston ja ampumavarojen osaston adjutantti Lindfors. Thesleff II.
- B. kivääriampumavarojen osasto adjutantti Sjöberg
- C. henkilö- ja operatiivinen osasto Thesleff I
- D. teknillinen osasto, teknikko Lönnström.

Itäarmeijan tykistö sai siis oman yhteisen johtoelimen. Tällaisen korkeamman tykistöjohtoportaana perustaminen oli välttämätöntä; muuten ei olisi voitu tykistön johtoa suorittaa kokonaisuuden puitteissa. Kokoonpanosta selviää, ettei tämän tykistöesikunnan velvollisuuksiin kuulunut ainoastaan huolehtiminen

tykistöstä, vaan sille kuului myöskin jalkaväen ampumatarvikkeiden hankinta ja täydennyksen valvominen. Operatiivisen osaston olemassaolo antaa viitteen, ettei tätä esikuntaa ollut tarkoitettu vain huoltotoimintaa varten, vaan että sille kuului myös tykistön taktillinen johto.

Itäarmeijan tykistöpäällikön vaikutus tykistön yleiseen johtoon tulee selostettavaksi tykistön käyttöä ja toimintaa koskevan osan yhteydessä. Huomautettakoon tässä vain, ettei Itäarmeijan tykistöpäällikön tehtävänä ollut osanotto jääkärikykistön uudestjärjestelyyn. Sen sijaan hän vastasi kyllä jääkärikykistön puuttuvien valjaiden, ajoneuvojen ym. hankinnasta.

3. Jääkärikykistöprikaati.

Jääkärikykistöprikaatin muodostaminen.

Tampereen neuvottelukokouksessa pohdittiin myös Karjalaan keskitettävien joukkojen tulevan runkotykistön yksityiskohtia. Ensimmäisenä tehtävänä oli valita kantatykistö, jota runkona käyttäen luotaisiin vahva tykistöosasto. Kuten on tunnettua, vapaussodan aikana oli hyvän yhteistoiminnan perusedellytyksiä se, että päällystön piti olla samaan ryhmään lukeutuvaa. Tästä syystä, kun Karjalaan oli päätetty keskittää jääkärijalkaväki, jonka johtajat olivat jääkäreitä, katsottiin tarpeelliseksi saada tämän jalkaväen tueksi muodostettavan tykistönkin päällystö tähän ryhmään kuuluvista henkilöistä. Koska koko jääkärikykistön päällystö oli jääkäreitä, niin katsottiin sen tässä suhteessa täyttävän yhteistoiminnan edellytykset. Lisäksi tämä tykistö muodosti kiinteän joukkoyksikön, divisioonan. Näistä syistä päätettiin ottaa jääkärikykistö rungoksi Itäarmeijan tykistölle. Tätä päätöstä täytyy pitää kaikin puolin onnistuneena, sillä po. tykistömuodostelmalla oli paljon suuremmat mahdollisuudet laajentumiseen kuin muilla vastaavilla. On annettava arvoa myös sille psykologiselle katsantokannalle, joka oli määräävänä valinnassa, sillä muissa tykistönosissa oli päällystö ulkolaista tai Venäjällä palvelutta. Muuta ei olisi tarvittukaan tuona aikana risti-riitojen ilmi liekkiin leimahtamiseksi.

Suoritetut laskelmat osoittivat, että kalustoa ja miehistöä riittäisi jääkärykistön vahvuuden kaksinkertaistamiseen rasittamatta tällä muita tykistömuodostelmia. Jääkärykistöstä päätettiin muodostaa kolme osastoa. Kukin osasto käsittäisi: *Esi-kunnan*, kaksi patteria ja ammuskolonnan. Tykistön toiminnan säännöstelyn ja varman yhteisvaikutuksen aikaansaamiseksi näytti edulliselta kytkeä osastot yhteisen johdon alaisiksi, sillä tällainen toimenpide takaisi ehdottomasti paremman yhteistoiminnan, kuin jos osastot joutuisivat toimimaan itsenäisinä tai jos niiden johto järjestettäisiin vasta taistelukentällä tilapäisluontoisilla toimenpiteillä.

Neuvottelukokouksen tekemä päätös on oikeaan osunut varsinkin siinä suhteessa, että osastoon määrättiin vain kaksi patteria. 3-patterinen osasto olisi ehdottomasti ollut liian suuri. Vaikka Karjalaan saatiinkin verrattain voimakas tykistö, niin sen suhde tulevan rintaman pituuteen jäi pieneksi. Tämän johdosta olisi ollut pakko hajoittaa osastojen patterit laajalle alueelle. Seurauksena olisi ollut, ettei osaston komentaja olisi voinut johtaa näiden toimintaa, joten osasto olisi ollut vain hallinnollinen yksikkö, eikä niiden perustamisella olisi päästy siihen, mihin sillä pyrittiin, nimittäin koko osaston toiminnan yhtenäiseen johtoon.

Neuvottelukokouksen päätökset vahvistettiin huhtikuun 9 p:nä julkaistulla päämajan käskyllä n:o 1485. Käsky sisälsi seuraavaa:

Jääkärykistöprikaatiin järjestetään esikunta ja kolme osastoa, kussakin osastossa esikunta ja kaksi neljän tykin patteria.¹

I osastoon kuuluvat 1. ja 2.jääkäripatteri (haupitseja), jotka muodostetaan nykyisistä 7.—10.pattereista.

II osastoon kuuluvat 3. ja 4.patteri (7,6 cm pikatykkejä),² joista 3.patteri muodostetaan nykyisten 11. ja 12.patterin miehistöstä sekä Tampereella vallatuista tykistötarpeista, 4.patteri tykistökoulun jääkäreistä sekä Raudussa vallatuista tykistötarpeista.

III osastoon 5. ja 6.jääkäripatteri (7,6 cm pikatykkejä), muodostetaan tykistökoulun jääkäreistä sekä Raudusta vallatuista tykistötarpeista.

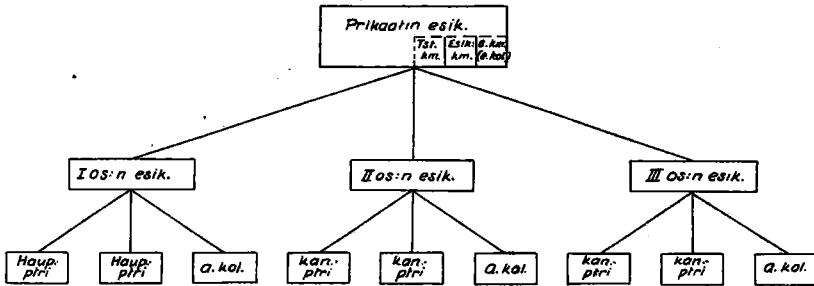
¹ Osasto-nimitys muutettiin patteristiksi Jääkärykistöprikaatin päiväkäskyllä n:o 1/11. 4.

² Pikatykiksi nimitettiin venäläistä kenttäkanuunaa M/02.

Järjestelyn suorittaa tykistökoulun päällikkö tykistön ylipäällikön antamien ohjeiden mukaan. Tätä tarkoitusta varten asetetaan 7.—12.patterit heti tykistökoulun päällikön käytettäviksi.^{1 2}

Kaaviokuva Jääkärietykistöprikaatin kokoonpanosta sellaisena kuin sen piti tulla olemaan Tampereella tehtyjen ja päämajan vahvistamien suunnitelmien perusteella.

Huom! Päämajan käskyssä n:o 1485 ei puhuta a.kolonnista. Päätös näistä oli kyllä jo tehty.

Tämän käskyn johdosta voidaan huomauttaa, että III osasto jäi huonompaan asemaan kuin toiset, koska sille ei määrätty rungoksi vanhojen pattereiden miehistöä. Mielestäni ei olisi ollut syytä säästää niin suuressa määrin I osaston, siis haupitsipatteriston miehistöä. Tätä säästäväisyyttä ei edellyttänyt haupitsin eroavaisuus kanuunasta. Tykkimiestehtävähän ovat suunnilleen samat, joskin suuntausvälineissä oli eroa. Myöhemmin tämä tulikin korjatuksi, sillä Jääkärietykistöprikaatin päiväkäskyssä n:o 1 määrättiin yksi vanha patteri kuhunkin kolmeen patteristoon. Olisi ollut edullisempaa luopua haupitsiosaston perustamisesta, varsinkin kun sillä ei voinut ennakolta olla mitään tiettyä käyttösuunnitelmaa. Sekaosastolla olisi saatu varmemmin tarvittava tulilaatu taatuksi eri suunnilla.

Jääkärietykistön uudestijärjestely uskottiin tykistökoululle, joka jo tällöin oli muuttanut Tampereelle. Jääkärietykistön johto otti

¹ Patterit 7—12 olivat jääkärietykistön omia pattereita. Pattereita oli kolme, vaikka kullekin oli varattu kaksi numeroa.

² Käskyssä ei mainita mitään ammuskolonnista. Näistä oli kuitenkin neuvottelukokouksen päätös.

aktiivisesti osaa järjestelytöihin. Ensimmäisiä tehtäviä oli uuden henkilöjaon määrääminen. Tulevan Jääkäriyhistöprikaatin itse-oikeutettu komentaja oli tietenkin jääkärimajuri Malmberg. Jääkäriyhistöprikaatin päiväkäskyssä n:o 1/11.4 määrätystä henkilöjaosta mainittakoon seuraavaa:

Prikaatin Esikunta:

Prikaatin Päällikkö: Jääkärimajuri Malmberg
Esikunnan Päällikkö: Jääkärikapteeni Lundqvist

I. Jääkäripatteristo:

Päällikkö: Jääkärikapteeni Sievert

1. Jääkäripatteri: Patterin johtaja: Jääkäriyliluutnantti Walve
2. Jääkäripatteri: Patterin johtaja: Jääkäri vänrikki Holmström
1. Ammuskolonna: Johtaja: Jääkäri luutnantti Johansson

II. Jääkäripatteristo:

Päällikkö: Jääkärikapteeni Wegelius

3. Jääkäripatteri: Patterin johtaja: Jääkäriyliluutnantti Wegelius
4. Jääkäripatteri: Patterin johtaja: Jääkäri luutnantti Sandström
2. Ammuskolonna: Johtaja: Jääkäriyliluutnantti Danielson

III. Jääkäripatteristo:

Päällikkö: Jääkärikapteeni Snellman

5. Jääkäripatteri: Patterin johtaja: Jääkäri luutnantti Palmén
6. Jääkäripatteri: Patterin johtaja: Jääkäri luutnantti Räsänen
3. Ammuskolonna: Johtaja: Jääkäri luutnantti Pohlson

Toisena toimenpiteenä oli entisten pattereiden hajoittaminen, kaluston lajittelu ja korjausten suorittaminen. Jotta uusille yksiköille saataisiin yhdenmukainen kokoonpano ja vahvuus, laadittiin Jääkäriyhistöprikaatin toimesta määrävahvuudet. Tämä työ valmistui nopeasti, ja jo huhtikuun 14 p:nä vahvistikin päämaja nämä määrävahvuudet käskyllään n:o 1584. Näiden toimenpiteiden jälkeen ei uudestijärjestely ollut kuitenkaan vielä selvä. Nyt alkoivat vaikeudet. Miehiä, hevosia ja erilaisia tarvikkeita ei ollut riittävästi. Erittäin paljon vaivaa ja vaikeuksia aiheutui ajoneuvojen ja valjaiden hankinnasta. Päämajan alaiset varastot

olivat miltei tyhjä. Mutta sekä ajoneuvoja että valjaita oli saatava. Tällöin ei ollut varaa valita keinoja. Kun pattereiden toimistoihin tunkeutui vain huhukin jossakin nähdyistä ajoneuvoista, lähetettiin heti komennuskunta ottamaan haltuunsa tämä arvokas väline. Kaupungin ympäristöt koluttiin, varastot ja niiden yliset tarkastettiin. Kaiken tämän kuumeisen kiireen ja puuhan ohella koulutettiin uusia miehiä.

Vajaassa kahdessa viikossa luotiin Tampereella Jääkärikykistö-prikaati. Työn tuloksia täytyy pitää erinomaisina, sillä koko järjestelytyö tapahtui mitä vaikeimmissa olosuhteissa. Parempaa esimerkkiä voitettavina olevista vaikeuksista tuskin voinee mainita, kuin että vielä lähdön edellisenä päivänä puuttui kokonainen patteri. Mutta tästäkin melkoisesta vaikeudesta selvittiin sillä, että ns. Kuurinmaan patteri liitettiin miltei sellaisenaan II patteristoon. Kaikista huolimatta päästiin huhtikuun 19 p:ään mennessä niin pitkälle, että ensimmäinen rintamalle kuljetus saattoi alkaa. Viimeinen tykistön kuljetusjuna lähti huhtikuun 20 p:nä. Tällöin eivät läheskään kaikki yksiköt olleet määrävahvuuksien edellyttämässä kunnossa: ajoneuvoja, valjaita ja satuloita puuttui runsaasti. Ammuksia ei ollut juuri nimeksikään.

Jääkärikykistöprikaatin määrävahvuudet.

(Vertaa määrävahvuustaulukoihin sivuilla 16, 17, ja 19—24).

Jääkärikykistöprikaatin ja patteristojen esikuntien kokoonpanossa ja vahvuuksissa on todennäköisesti pidetty mallina vastaavia saksalaisen tykistön esikuntia. Aivan sellaisenaan ei niiden kokoonpanoa eikä vahvuuksia ole voitu seurata, vaan niitä on monessakin kohden täytynyt soveltaa.

Meikäläisiin oloihin Jääkärikykistöprikaatin esikunta oli liian suuri. Mielestäni olisi sen elintarvikekolonna tullut edullisemmin käytetyksi, jos siitä olisi puolet jaettu ja liitetty patteristoihin, sillä näillä 10:llä ajoneuvolla patteristo olisi voinut kuljettaa yhden päiväannoksensa. Prikaatin esikunnalle olisi jäänyt silloin 30 ajoneuvoa eli yhden päiväannoksen siirtoon tarvittavat. Tällöinhän sen käyttö olisi ollut joustavampaa. Puhelinostaston kuuluminen esikuntaan oli välttämättömyys. Vapaussodan aikana oli suurempien viestiosastojen (kenttälennätinosasto) lukumäärä pieni.

Sammansättning av en

	P e r s o n a l							Summa personal	
	Offic. o. s. v. Und.off. Mansk.								
	Stabsofficera	Kaptener Ryttmästare	Sub.officerare	Läkare	Fältväblar Vaktmästare	Sergeanter	Korporaler		Menige
Brig.chef	1	—	—	—	—	—	—	1	
Stabschef	1	—	—	—	—	—	—	1	
Adjutanter	—	1	1	—	—	—	—	2	
Vapenofficer	—	—	1	—	—	—	—	1	
Skrivare	—	—	—	—	1	—	2	3	
Ordonnans	—	—	—	—	—	1	10	11	
Bilförare	—	—	—	—	—	—	1	1	
Automobil	—	—	—	—	—	—	—	—	
Telef.underoff.	—	—	—	—	1	—	—	1	
» patrullbefälh.	—	—	—	—	—	—	5	5	
Telefonister	—	—	—	—	—	—	20	20	
Kuskar	—	—	—	—	—	—	5	5	
Materialfordon	—	—	—	—	—	—	—	—	
Intendent	—	—	1	—	—	—	—	1	
Kommissarie	—	—	—	—	—	—	1	1	
Skrivare	—	—	—	—	—	—	1	1	
Kusk	—	—	—	—	—	—	1	1	
Personfordon	—	—	—	—	—	—	—	—	
Läkare	—	—	—	1	—	—	—	1	
Sjukvårdare	—	—	—	—	—	—	1	1	
Kusk	—	—	—	—	—	—	1	1	
Personfordon	—	—	—	—	—	—	—	—	
Veterinärer	—	—	—	2	—	—	—	2	
Hovslagare	—	—	—	—	—	—	1	2	
Hästkötare	—	—	—	—	—	—	2	2	
Stridsträng									
Sjukvårdare	—	—	—	—	—	—	1	2	
Kuskar	—	—	—	—	—	—	4	4	
Kockar	—	—	—	—	—	—	2	2	
Ambulansfordon	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kokvagnar	—	—	—	—	—	—	—	—	
Bagageträng									
a. Brig.stab. egen									
Rustmästare	—	—	—	—	—	1	—	1	
Kuskar	—	—	—	—	—	—	6	6	
Packfordon	—	—	—	—	—	—	—	—	
Livsmedelsfordon	—	—	—	—	—	—	—	—	
b. Brig. livsmedels.kol.									
Proviantmästare	—	—	—	—	1	—	—	1	
Fordonsbefälhavare	—	—	—	—	—	—	6	6	
Kuskar	—	—	—	—	—	—	60	60	
Livsmedelsfordon	—	—	—	—	—	—	—	—	
S:a	2	1	3	3	3	2	15	118	147

artilleribrigads stab.

Hästar			Fordon			Velocipeder	Motorcyklar	Kulsprutor	Anteckningar
Rid-	Drag-	Summa hästar	Enspända	Tvåspända	Summa fordon				
1	—	1	—	—	—	—	—	—	Vid brist på personal i här anbefallda grader må personal i närmast lägre grader användas i vederbörliga befattningar. *) Kan utbytas mot velocipeder.
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
2	—	2	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	2	*)	—	
9	—	9	—	—	—	—	2	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	1	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
2	—	2	—	—	—	2	—	—	
8	—	8	—	—	—	12	—	—	
—	5	5	5	—	5	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	2	2	—	1	1	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	2	2	—	1	1	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2	—	2	—	—	—	—	—	—	
2	—	2	—	—	—	—	—	—	
2	—	2	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	3	3	3	—	3	—	—	—	
—	2	2	—	1	1	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	2	2	2	—	2	—	—	—	
—	4	4	4	—	4	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
6	—	6	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	60	60	60	—	60	—	—	—	
40	80	120	74	3	78	17	2	—	

Näiden käyttöä ei edes voitu ajatellakaan tykistön yhteyksien rakentamiseen. Tästä syystä piti tykistöprikaatilla olla oma viestiosastonsa, jonka tehtävänä oli rakentaa tarvittavat yhteydet patteristoihin.

Patteristojen esikunnat oli suunniteltu pieniksi. Suurempien muodostaminen ei ollut välttämätöntäkään, sillä menetelmät eivät vaatineet mittaosastoja eivätkä muitakaan elimiä, joita tarvitaan nykyisessä patteristossa. Ainoa, mitä tähän esikuntaan olisi vielä pitänyt lisätä, on lääkintäelin. Sen ei olisi tarvinnut olla suuri. Yksi lääkäri ja pari miestä sekä ajoneuvo haavoittuneiden kuljetukseen olisi riittänyt. Puhelinmiehillä oli suotta liian paljon ratsuja.

Aivan yksityiskohtaista selvyyttä saksalaisen patterin sodan-aikaisesta kokoonpanosta ei saa enempää saksalaisista ohjesäännöistä kuin Suomalaisesta Sotilaskäsikirjastakaan. Kuitenkin näistä vahvuudet selviävät siinä määrin, että voidaan väittää Jääkäri-tykistöprikaatin pattereiden kokoonpanossa seuratun verraten tarkasti juuri saksalaista patteria. Tietenkin jouduttiin jo olosuhteiden pakosta tekemään muutoksia. Meillä ei esimerkiksi ollut erikoisajoneuvoja, vaan saksalaisten useampien hevosten vetämät vaunut korvattiin tavallisilla ajoneuvoilla.

Pattereiden määrävahvuuksiin nähden ei ole paljon huomauttamista. Patterin kokoonpano ja eri toimenhaltijoiden lukumäärät vastaavat sen aikuista toimintaa ja ampumamenetelmiä. Yhtenä etuna on pidettävä sitä, että kaikki tiedustelijat olivat ratsain, sillä meikäläisessä maastossa, varsinkaan kun ei puhelinyhteyksistä voinut odottaa liikaa, tarvitaan runsaasti lähettejä. Patteri kykeni tässä määrävahvuuden edellyttämässä kokoonpanossa kuljettamaan ammuksia 528 kpl. kanuunapatteria kohden sekä 408 kpl. haupitsipatteria kohden. Verrattuna nykyisten pattereiden kuljetuskykyyn, 360:een ja 168:aan ammukseseen, täytyy pitää näiden Jääkäri-tykistöprikaatin pattereiden kuljetuskykyä suurena. Tavara-ajoneuvojen nimellä kulkevia oli 6 kpl. Tämä luku on kovin suuri. Todennäköisesti ei näiden ajoneuvojen käyttöä ollut määrätty kiinteästi, vaan oli ainakin osaa ajateltu käytettäväksi mm. elintarvikkeiden kuljetuksiin.

Ammuskolonnan olisi pitänyt kuulua aikaisemmin esitetty määrä ajoneuvoja Jääkäri-tykistöprikaatin esikunnasta. Muuten

Sammansättning av en artilleriavdelning stab.

	P e r s o n a l								Hästar		Fordon			Kulsprutor	Motorcyklar	Anteckningar		
	Offic. o. s. v.				Und.off. Mansk.				Rid-	Drag-	Summa hästar	Enspända	Tvåspända				Summa fordon	Velocepeder
	Stabsofficerare	Kåptener Ryttmästare	Sub.officerare	Läkare	Vaktmästare	Fältyväbrar	Sergentier	Körpraler										
Avdelningschef	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	Vid brist på personal i här anbefallda grader må personal i närmast lägre grader användas i vederbörliga befattningar.		
Adjutant.....	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—			
Skrivare	—	—	—	—	—	1	—	1	2	1	—	—	—	1	—			
Ordonnanser	—	—	—	—	—	1	—	6	7	5	—	—	—	2	—			
Telef.underoff.	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—			
» patrullbefälhavare	—	—	—	—	—	—	3	—	3	2	—	—	—	1	—			
Telefonister	—	—	—	—	—	—	—	12	12	8	—	—	—	4	—			
Kuskar	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—			
Materialfordon	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	—	3	—			
Bagageträng	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Rustmästare	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	—	—	—			
Kommissarie	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—			
Kock	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—			
Kuskar	—	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—			
Packvagnar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	1	—			
Livsmedelsvagnar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	2	—			
S:a	1	—	1	—	—	4	4	26	36	19	6	25	6	—	6	8	—	

	Henkilökunta								Henkilökunnan luku
	Upseereja Aliups. Miehist. ym.								
	Esik. upseereja	Kapteeni Ratsumestar.	Nuor. upseereja	Lääkärejä	Väepeleitä Vahvistamar.	Kersanteja	Korpraaleja	Miehiä	
<i>Esikunta</i>									
Patterinjohtaja	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Tähystysupseeri	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Suuntaajakehäups.	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Tiedustelijoita	—	—	—	—	—	—	1	5	6
Puhelinaliups.	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Puhel.hoitajia	—	—	—	—	—	—	—	5	5
Ajajia	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Tarveaineajon.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hevoshoitajia	—	—	—	—	—	—	—	2	2
<i>I—2 jaos</i>									
Jaosjohtajia	—	—	2	—	—	—	—	—	2
Tykinhoitajia	—	—	—	—	—	4	—	—	4
Suuntaajia	—	—	—	—	—	—	4	—	4
Tykkimiehistöä	—	—	—	—	—	—	—	16	16
Ajajia	—	—	—	—	—	—	—	12	12
<i>Ammusosasto</i>									
Ammusaliups.	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Ajoneuv.johtaj.	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Ajajia	—	—	—	—	—	—	—	12	12
Tykinvaramieh.	—	—	—	—	—	—	—	12	12
Tykinvaraajia	—	—	—	—	—	—	—	4	4
Ammusvaunuja	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Sotakuormasto</i>									
Varusmestareita	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Keittäjiä	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Ajajia	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Keittiövaunuja	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tarveaineajon.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sairaanhoidajia	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Varahev.kuljett.	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Varahev.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tavarakuormasto</i>									
Komissaari	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Hevosenkengittäjiä	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Ajajia	—	—	—	—	—	—	—	12	12
Muonitusajoneuv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tavara-ajoneuv.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S:a	—	1	3	—	1	9	9	89	112

patterin kokoonpano.

Hevosia			Ajon.			Polkupyöriä	Moottoripyöriä	Tykkeitä ja ammusvaunuja	Muistutuksia
Ratsut-	Ajo-	Yhteensä hevosia	Yksivaljaisia	Kaksivaljaisia	Yhteensä ajoneuv.				
1	—	1	—	—	—	—	—	—	<p>Jos henkilöitä mainit. arvo- luokissa ei ole käytettävissä, tulee käyttää lähimpään arvo- asteeseen kuuluvia.</p> <p>*) Voi olla nelivaljainen.</p>
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
2	—	2	—	—	—	—	—	—	
6	—	6	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	5	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2	1	1	1	—	1	—	—	—	
2	—	2	—	—	—	—	—	—	
4	—	4	—	—	—	—	—	—	
—	24	24	—	—	—	—	—	}4	
—	—	—	—	—	—	—	—		
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
2	—	2	—	—	—	—	—	—	
—	24	24	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	4	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	4	4	—	*) 1	1	—	—	—	
—	1	1	1	—	1	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	6	6	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	6	6	6	—	6	—	—	—	
—	6	6	6	—	6	—	—	—	
24	72	96	14	1	15	5	—	4/4	

Sammansättning av ett

	P e r s o n a l								Summa personal
	Officerare				Und.off.		Mansk.		
	Stabsoff.	Kaptener Ryttmästare	Subalternoff.	Läkare	Fältväblar Vaktmästare	Sergeanter	Korporaler	Menige	
<i>Stab.</i>									
Batterichef	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Observ.officer	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Batteriadjutant	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Parkund.off.....	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Spanare.....	—	—	—	—	—	—	1	5	6
Telefonund.off.	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Telefonister	—	—	—	—	—	—	—	5	5
Kusk	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Hästskötare	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Telefonfordon	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Stridsbatteri</i>									
Troppchefer	—	—	2	—	—	—	—	—	2
Avdelningschefer	—	—	—	—	—	4	—	—	4
Riktare	—	—	—	—	—	—	4	—	4
Serviser	—	—	—	—	—	—	—	16	16
Ridande kuskar	—	—	—	—	—	—	—	12	12
Åkande kuskar	—	—	—	—	—	—	—	7	7
Ammun.utlämnare	—	—	—	—	—	—	—	4	4
Pjäser	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ammun.fordon	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Stridsträng</i>									
Stridstr.chef	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Sektionschefer	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Åkande kuskar	—	—	—	—	—	—	—	17	17
Reservserviser	—	—	—	—	—	—	—	8	8
Sjukvårdare	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Förare av reservhästar	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Ammunitionsford.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Redskapsfordon	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Bagageträng</i>									
Befälh. för bag.trängen.....	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Kommissarie	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Hovslagare	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Kockar	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Åkande kuskar	—	—	—	—	—	—	—	13	13
Kokvagn	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Livsm.fordon	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Packfordon	—	—	—	—	—	—	—	—	—
S:a	—	1	3	—	4	6	9	96	119

fältbatteri om fyra haubitser.

Hästar			Fordon			Velocipeder	Motorcyklar	Pjäser o. amn.vagn.	Anteckningar
Rid-	Drag-	Summa hästar	Enspända	Tvåspända	Summa fordon				
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
6	—	6	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	5	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2	—	2	—	—	—	—	—	—	
—	1	1	1	—	1	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
2	—	2	—	—	—	—	—	—	
4	—	4	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	24	24	—	—	—	—	—	—	
—	7	7	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	4	
—	—	—	8	—	8	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
2	—	2	—	—	—	—	—	—	
—	17	17	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	6	6	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	16	—	16	—	—	—	
—	—	—	1	—	1	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
1	—	1	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	2	2	—	1	1	—	—	—	
—	6	6	6	—	6	—	—	—	
—	6	6	6	—	6	—	—	—	
25	70	95	38	1	39	5	—	4	

Sammansättning av en ammunitionskolonn.

	Personal					Hästar			Fordon			
	Sub.off.	Fältväbblär	Sergeant.	Körpr.	Menig.	Summa	Rid-	Drag-	Summa	Enspända	Tvåspända	Summa
<i>Stab</i>												
Kolonnchef	1	—	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—
Adjutant	—	1	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—
Skrivare	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Ordonnanser	—	—	—	—	3	3	1	—	1	—	—	—
<i>1.—3. Sektionerna</i>												
Sektionschefer	—	—	3	—	—	3	3	—	3	—	—	—
Ordonnanser	—	—	—	3	—	3	3	—	3	—	—	—
Kuskar	—	—	—	—	36	36	—	—	—	—	—	—
Ammunitionsfordon	—	—	—	—	—	—	—	36	36	36	—	36
<i>Träng</i>												
Kommissarie	—	—	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—
Kuskar	—	—	—	—	9	9	—	—	—	—	—	—
Kock	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—
Kokvagn	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	1	1
Packfordon	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	2
Livsmedelfordon	—	—	—	—	—	—	—	6	6	6	—	6
Förare av res.häst.	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—
Reservhästar	—	—	—	—	—	—	—	6	6	—	—	—
Summa	1	1	3	4	53	62	10	52	62	44	1	45

ammuskolonnan kokoonpano tuntuu kanuunapatteristojen kohdalta sopivalta. Tällainen ammuskolonna pystyisi kuljettamaan noin 1,200 kenttäkanuunan ammusta, mutta vain noin 540 haupitsinammusta. Suhde ei ole oikea, sillä jos otetaan huomioon todennäköinen kulutus, olisi haupitsiosaston ammuskolonnan pitänyt kyetä kuljettamaan noin 720 ammusta. Tämä vaatimus olisi ollut sitäkin tähdellisempi, koska haupitseja oli vähän.

Jääkäriylikistöprikaatin todellinen kokoonpano ja vahvuus.

(Vertaa kokoonpanotaulukoihin sivuilla 25—30).

Verrattaessa otsikossa mainittuja kokoonpanotaulukoita sivulla 13 olevaan kaaviokuvaan sekä määrävahvuuksiin huomataan seuraavaa:

Jääkäriykistöprikaatin esikunnasta puuttui kokonaan elintarvikekolonna. Muissa suhteissa vahvuus suurin piirtein vastakin määrävahvuuksia. Tosin puuttui ratsuhevosia noin kymmenkunta, mutta tämä ei ollut kovin vaarallista.

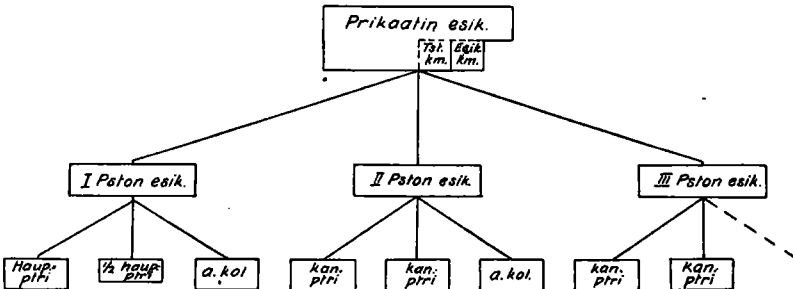
Patteristojen esikunnat olivat jokseenkin määrävahvuudessa kokoonpanossa. I patteriston esikunnasta puuttui tosin satulainpuutteen vuoksi ratsuhevosia, mutta tämäkään ei ollut kovin vaarallista, sillä esikunnalla oli 5 ratsastavaa lähettä, joten puhelinmiesten ei tarvinnut olla ratsain.

Erityisesti kiintyy huomio I patteriston pattereiden pieneen ajoneuvomäärään, sillä kummastakin patterista puuttui noin 10 ajoneuvoa. Tämä on vaikuttanut pattereiden ammustenkuljetuskykyyn. Lisäksi puuttui 2. patterista kaksi tykkiä. Kanuunapatterit olivat sen sijaan jo 25. 4 ajoneuvolukumäärältään määrävahvuiset. Muutamissa pattereissa jäi ratsuhevosten lukumäärä liian pieneksi. 3. ja 5. patterissa jäi niiden luku siksi vähäiseksi, että siitä on varmasti ollut haittaa toiminnalle.

Ammuskolonnat joutuivat eniten kärsimään. III ammuskolonnan ei saatu ollenkaan perustetuksi. I ammuskolonnalla oli ajoneuvoja vain 12 kpl. Tällä määrällä kyettiin kuljettamaan vain 180 ammusta. II ammuskolonnaan kuului 48 vetohevosta ja 24 vaunut. Todennäköisesti nämä vaunut olivat enimmäkseen 2-valjaisia, ainakin hevoslääkäri edellyttää tätä. Näin ollen oli II ammuskolonna jotenkin määrävahvuinen. Se kykeni kuljettamaan noin 1,000 kenttäkanuunan ammusta. Tulevan toiminnan kannalta oli ammuskolonnien heikko tilanne arveluttava.

Ainakin osa pattereista sai Viipuriin etenemisen aikana lisää

Jääkäriykistöprikaatin todellinen kokoonpano.

Jääkäriyksiköiden prikaatin

Yksiköt	Henkilökunta				Hevosia			Ajoneuvot				
	Ups.	Aliups.	Mieh.	Yht.	Ratsu-	Veto-	Yht.	1-valj.	2-valj.	Ammusvaun.	Kenttäkett.	Yht.
Jääk.tyk.prik.esik.	2	8	65	75	21	21	42	?	?	—	1	21
<i>I patteristo</i>												
J Pston esik.	2	2	23	27	7	10	17	?	?	—	1	7
1. patteri	2	7	104	113	19	79	98	21	4	—	1	26
2. patteri	2	8	107	117	15	81	96	22	4	—	1	27
1. a.kolonna.....	1	4	14	19	4	12	16	12	—	—	—	12
I Psto yht.	7	21	248	276	45	182	227	55	8	—	4	72
<i>II patteristo</i>												
II Pston esik.	2	7	33	42	18	8	26	6	1	—	1	8
3. patteri	2	9	110	121	15	71	86	13	8	—	1	22
4. patteri	2	9	101	112	16	80	96	12	2	4	1	19
2. a.kolonna.....	1	1	57	59	5	43	48	?	?	—	1	23
II Psto yht.	7	26	301	334	54	202	256	31	11	4	4	72
<i>III patteristo</i>												
III Pston esik.	2	3	22	27	10	20	30	3	2	—	1	6
5. patteri	1	9	107	117	12	82	94	18	1	4	1	24
6. patteri	2	10	110	122	18	72	90	13	4	4	1	22
III Psto yht.	5	22	239	266	40	174	214	34	7	8	3	52
Jääk.tyk.prik. yht.	21	77	843	941	160	577	737	120	26	12	12	217

vahvuus n. 25. 4. 18.

Havainto- ym. välin.						Puh.				Tykkejä	Huomautuksia
Suuntakehät	Hearakaukop.	Kiikarit 1)	Kompassit 1)	Lyhtyjä 1)	Valopist.	Puheim.	Johtoa	Kivääreitä 2)	Konektivääreitä 3)		
—	—	4	7	8	—	11	42	?	—	—	<p>1) Lukumäärät eri henkilöiden ilmoitusten perusteella. Lyhtyihin nähden ilmoitukset ovat olleet hyvin ylimalkaisia.</p> <p>2) Vahvuusilmoitukset ovat n. 15. 5—15. 6. 18 väliltä, joten 27. 4 niitä todennäköisesti on ollut huomattavasti vähemmän.</p> <p>3) Saatu yleensä vastaa 27. 4. 18 jälkeen, III Pstolla oli jo Tampereella.</p> <p><i>Huom. 1.</i> III Pstolla ei saatu a.kolonnaa.</p> <p><i>Huom. 2.</i> 3. patterilla ei lastausvahvuudessa ammusvau- nuja. 15. 5 niitä on jo 4 kpl.</p> <p><i>Huom. 3.</i> Vetohevosmäärään sisältyvät myös tykkihevoset.</p> <p><i>Huom. 4.</i> Tullessa oli III Pstolla 215 vetohevosta. Luovutti näistä n. 26 hevosta I Pstolle sekä lisäksi muualle n. 26 hevosta joten jäi vain 153 vetohevosta.</p>
—	—	2	3	5	—	3	5	21	1	—	
2	1	4	4	10	1	4	5	120	—	3	
1	1	3	3	10	1	3	5	102	—	2	
—	—	—	—	3	—	—	—	8	—	—	
3	2	10	9	28	2	10	15	251	1	5	
—	—	2	3	5	—	6	10	40	1	—	
2	1	3	3	10	1	3	5	100	—	4	
2	1	3	3	10	1	2	5	92	—	4	
—	—	—	1	5	—	—	—	32	—	—	
4	2	8	10	30	2	11	20	264	1	8	
—	—	2	3	5	1	4	5	26	1	—	
2	1	3	3	10	1	4	6	90	—	4	
2	1	3	3	10	1	4	5	103	—	4	
4	2	8	9	25	2	12	17	219	1	8	
11	6	28	36	91	6	42	94	734	—	21	

Jääkärikykistöprikaatin kannunapatterien keski-

Tehtävä jako	Henkilökunta				Hevoset			Ajoneuvot				
	Ups.	Aliups.	Mieh.	Yht.	Ratsu-	Veto-	Yht.	1-valj.	2-valj.	Ammusvaunut	k.keittiö.	Yht.
Patterin pääll.	1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—
<i>Patterijoukkue.</i>												
Suuntak.au.	—	1	1	2	2	—	2	—	—	—	—	—
Tiedustelijat.	—	1	4	4	4	—	4	—	—	—	—	—
Puh.mieh.	—	—	6	6	1	—	1	—	—	—	—	—
Hev.hoit.	—	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—
Puh. ja täh.ajon.	—	—	1	1	—	1	1	1	—	—	—	1
Patterijoukk. yht.	—	2	13	15	8	1	8	1	—	—	—	1
Taistelupatteri												
<i>Jaokset:</i>												
Jaosjohtajat.	1	1	—	2	2	—	2	—	—	—	—	—
Tykkimiehistö.	—	4	20	24	4	—	4	—	—	—	—	—
Ratsurit.	—	—	12	12	—	24	24	—	—	—	—	—
<i>Ammusosasto:</i>												
Johtaja.	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—
Ammuspääll.	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Ajonjohtajat.	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Ammusvaunut.	—	—	12	12	—	24	24	—	—	4	—	4
Ammusajon.	—	—	6	6	—	7	7	5	1	—	—	6
Ammusmiehet.	—	—	12	12	—	—	—	—	—	—	—	—
Taist.patteri yht.	1	6	66	73	7	55	62	5	1	4	—	10
Kanslia												
Vääpeli.	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—
Kirjuri.	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Kuormasto</i>												
Rehumestari.	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Apulainen.	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Kengitysseppä.	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Laakintäm.	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Aseseppä.	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Muonittaja.	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Keittäjät.	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Käsityöläiset.	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—
Hev.hoitajat.	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Tavara-ajon.	—	—	1	1	—	2	2	—	2	—	—	2
Muona-ajon.	—	—	2	2	—	2	2	—	—	—	—	2
Rehuajon.	—	—	7	7	—	7	7	—	—	—	—	7
Kenttäkeittiö.	—	—	2	2	—	4	4	—	—	—	1	1
Varahevosiä.	—	—	3	3	—	6	6	—	—	—	—	—
Kans. ja kuorm. yht.	—	1	27	25	1	21	22	9	2	—	1	12
Kan.patteri yht.	2	9	106	117	16	77	93	15	3	4	1	23

määräinen kokoonpano ja vahvuus n. 25. 4. 18.

Polkupyör.	Tykkejä	Havainto ym. väl.				Puh.		Huomautuksia
		Suuntakel.	Haarakauk.	Klikkari	Komp.	Puh.	Joht.	
—	—	—	—	1	1	—	—	<p><i>Huom. 1.</i> Jaosjohtajapuseeri toimi tarpeen vaatiessa myös tulenjohtajana.</p> <p><i>Huom. 2.</i> Ajoneuvojako ei ollut kiinteä. Kuitenkin on tarvittu ammuksiin n. 6 ajoneuvoa ammusvau- nujen lisäksi, sillä patterit kuljettivat n. 750 ammusta.</p> <p><i>Huom. 3.</i> Patterit kuljettivat 3 päivän muonan $2 \times 120 \times 3 = 720$ kg eli noin 2 ajoneuvoa, samaten 3 päivän rehun $10 \times 90 \times 3 = 2700$ kg eli 7 ajoneuvoa.</p> <p><i>Huom. 4.</i> Joissakin pattereissa oli sairasajoneuvo.</p>
—	—	2	—	—	—	—	—	
—	—	—	1	1	1	—	—	
5	—	—	—	—	—	3	5	
—	—	—	—	—	—	—	—	
5	—	2	1	1	1	3	5	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	4	—	—	1	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
5	4	2	1	3	3	3	5	

Jääkäriyksiköprikaatin haupitsipatterin

Tehtävä jako	Henkilökunta				Hevoset			Ajoneuvot			
	Ups.	Allups.	Mieh.	Yht.	Ratsu-	Veto-	Yht.	1-valj.	2-valj.	Kenttäkeittiö	Yht.
Patterin pääll.....	1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—
<i>Patterijoukkue</i>											
Tähystysups.	1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—
Suuntakehäau.	—	1	1	2	2	—	2	—	—	—	—
Tiedustelijat	—	1	5	6	5	—	5	—	—	—	—
Puh.miehet.....	—	—	6	6	1	—	1	—	—	—	—
Hevosen hoit.	—	—	2	2	1	—	1	—	—	—	—
Puh. ja täh.väl.ajon.	—	—	1	1	—	1	1	1	—	—	1
Patterijoukk. yht.	1	2	15	18	10	1	11	1	—	—	1
Taistelupatteri											
Jaosjohtajat	1	1	—	2	2	—	2	—	—	—	—
Tykkimiehistö	—	4	20	24	4	—	4	—	—	—	—
Ratsurit	—	—	12	12	—	24	24	—	—	—	—
Ammusmiehiä	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—
Ammusajon.	—	—	8	8	—	12	12	4	4	—	8
<i>Taistelukuormasto</i>											
Johtaja	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—
Os.johtajat	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—
Ammusajon.	—	—	8	8	—	8	—	8	—	—	8
Varamiehet.....	—	—	8	8	—	—	—	—	—	—	—
Taist.ptri yht.	1	6	62	69	7	44	51	12	4	—	16
Kanslia.											
Vääpeli	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—
Kirjuri	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Kuormasto</i>											
Rehumestari	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—
Apulainen	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Muonittaja	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Aseseppä.....	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
Lääk.miehet	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—
Keittäjät	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—
Tavara-ajon.	—	—	1	1	—	1	1	1	—	—	1
Muona-ajon.	—	—	2	2	—	2	2	2	—	—	2
Rehuajon.	—	—	7	7	—	7	7	7	—	—	7
Kenttäkeittiö.....	—	—	2	2	—	4	4	—	—	1	1
Varahevusia	—	—	5	5	—	19	19	—	—	—	—
Kansl. ja kuorm. yht.	—	2	25	27	2	33	35	10	—	1	11
Haup.ptri yht.	3	10	102	115	20	78	98	23	4	1	28

Kokoonpano ja vahvuus n. 25. 4. 18.

Polkup.	Tykkeitä	Havainto ym. välin.				Puh.		Huomautuksia
		Suuntakeh.	Haarakauk.	Kiikareita	Komp.	Puh.	Joht.	
—	—	—	—	1	1	—	—	<p><i>Huom. 1.</i> Varahevosmäärä on suuri, mutta tämä johtuu siitä, että määrävahvuisista ajoneuvoista puuttui n. 10 ajoneuvoa. Lisäksi käytettiin tavallisissakin ajoneuvoissa kahta hevosta tandemvetoon, koska ajoneuvot olivat liikakuormitettuja.</p>
—	—	—	—	1	1	—	—	
—	—	2	—	—	—	—	—	
—	—	—	1	1	1	—	—	
5	—	—	—	—	—	4	5	
—	—	—	—	—	—	—	—	<p><i>Huom. 2.</i> Ajoneuvojen käyttö ei ollut kiinteä.</p>
5	—	2	1	2	2	4	5	
—	—	—	—	1	1	—	—	<p><i>Huom. 3.</i> Näin sijoitettuna on vielä olemassa epäsuhte mie- ja hevosluvun välillä, mutta ammusmiehiä ei ole tarvittu 12, varsinkin kun ammukset olivat kranaatteja, joten tykkimiehistä osa joutui ammusten kantamiseen. Niinpä virallisessa Tampereella tehdyssä määrävahvuudessa onkin ammusmiehiä vain 4 ja tämän lisäksi taistelukuormastossa 8 varamiestä; joskin näiden varamiesten päätehtävä on ollut tykkimiesten ja ratsurien korvaaminen, niin voidaan kuitenkin pitää todennäköisenä, että näitä miehiä on käytetty tarpeen vaatiessa myös ajomiehinä.</p>
—	4	—	—	1	1	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	
5	4	2	1	4	4	4	5	

hevosia ja ajoneuvoja välillä olevista kylistä. Tällainen tilapäinenkin lisäys poisti niitä haittoja, jotka johtuivat liian vähälukuisesta kuormastosta. Sen sijaan varsinaisiin kuormastomuodostelmiin ei saatu huomattavaa lisäystä Viipurin valtaukseen mennessä. III ammuskolonnan perustamista ei edes voitu aloittaa.

Muut paitsi edellä esitetyt vajavaisuudet ilmenivät jäljempänä seuraavan käsittelyn yhteydessä.

Jääkäriyksiköiden prikaatin henkilökunta, hevoset, kalusto ym. välineet.

H e n k i l ö k u n t a.

Jääkäriyksikössä kaikki tärkeämmät toimipaikat olivat olleet tykistöjoukkojen saaneiden jääkärihallussa. Jääkärit olivat toimineet jopa tykinjohtajinakin. Uudestijärjestelyn yhteydessä kaksinkertaistui pattereiden lukumäärä. Seurauksena oli tästä tietenkin jääkärikantajoukon heikentyminen yksikköä kohti. Välttämättömänä seurauksena oli myöskin entisen miehistön jakaminen useiden pattereiden kesken. Jos pohjakoulutus olisi ollut riittävä, ei tästä toimenpiteestä olisi koitunut kovinkaan suurta haittaa, mutta koska koulutus Pietarsaareissa oli rajoittunut vain vajaaseen kahteen viikkoon, ei tässä ajassa ollut tietystikään kyetty antamaan yleiskoulutusta, vaan pääasiallisena pyrkimyksenä oli ollut saada kukin yksilö kykeneväksi hoitamaan etupäässä vain omaa erikoistehtäväänsä. Näin ollen ei vanhojen pattereiden miehistä ollut kovinkaan suurta hyötyä runkona uusissa pattereissa, vaan miehet joutuivat suureksi osaksi tehtäviin, joihin heitä ei ollut koulutettu ja joihin heillä ei myöskään ollut taistelussa saavutettua kokemusta. Tampereellakin jäi koulutukseen aikaa vain vajaat kaksi viikkoa. Täyttä tehoa ei tämä koulutus-aika myöskään voinut saavuttaa, sillä päällystöllä oli täysi työ koettaessaan saada uudet patterit varustetuiksi lähtökuntoon. Kun ajattelee niitä lyhyitä aikajaksoja, joita koulutukseen voitiin käyttää, tuntuu melkein uskomattomalta, että kyettiin kuitenkin aikaansaamaan toimintakykyisiä pattereita. Syitä tähän onnistumiseen on turha hakea yksinomaan päällystön koulutuskyvystä tai sen aikuisten menetelmien yksinkertaisuudesta. Ansio saavutetuista tuloksista lankeaa suurelta osalta sille henkilökunnalle,

joka Jääkärietykistörikaatilla oli käytettävissään. Toisena edistävänä seikkana suotuisien tulosten aikaansaamisessa on pidettävä sitä tykistön ominaisuutta, että se on aselaji, jonka toiminta on riippuvainen lukumäärältään harvojen henkilöiden taidosta. Patterissa on runsaasti toimipaikkoja, joiden hoitaminen, ellei pyritä huippu- tai kilpailusaavutuksiin, voi olla muidenkin kuin sotilallisen koulutuksen saaneiden käsissä. Niinpä ei ajomiesten tarvitse välttämättä omata tykistökoulutusta. Ja toimeen tullaan, vaikka ammusmiehetkin olisivat vailla erikoiskoulutusta.

Jos edellä olevan puitteissa tarkastelemme Jääkärietykistörikaatin miehistöä, niin jo ensi vaikutelmakin on edullinen. Kun katsomme lähemmin tilastoja sivuilla 34 ja 35, huomaamme, että henkilökunnan jakautuminen eri ammattiryhmiin vastaa täydelleen eri tehtäviä patterissa. Tilasto osoittaa, että pattereilla sekä myös muilla osilla on ollut käytettävissään henkilökuntaa, joiden jokapäiväinen työskentely ominaisuuksiltaan lähentelee jotain tykistön erikoistehtävää. Tämä koskee varsinkin erikoishenkilökuntaa eli juuri sitä osaa, jonka tulee olla ehdottomasti koulutettua. On aivan toista kouluttaa suuntaaja jostain koulupojasta kuin miehestä, jolla jo on työn jäykistämät kädet ja jonka käsityskyky sekä joustavuus numeroiden käsittelyssä on hitaampaa. Sama seikka huomataan tykinjohtajissakin. Jos tähän tehtävään on käytettävissä joku yliopistosivistyksen saanut henkilö tai ylioppilas, he voivat oppia pienessäkin ajassa hoitamaan tehtävänsä. Konttoristit ym. heihin verrattavat hoitavat ilman suuriakaan opastuksia patterin muonituksen. Ratsurit voidaan saada käyttökelpoisiksi vähäisin harjoituksin, jos nämä voidaan valita henkilöistä, jotka ovat tottuneet käsittelemään hevosia. Osa puhelinmiehistä saadaan teknillisen koulutuksen saaneista henkilöistä. Työmiehistä saadaan osa tykkimiehistöä ja ammusmiehet. Esikuntiin on myös saatavissa helposti sopivat henkilöt.

Sotilallinen arvojärjestelmä olisi vaatinut käsittelemään päällystön ensin, mutta koska katson miehistön merkityksen vapaussodan aikaisessa tykistössä suuremmaksi, olen tahtonut myös käsitellä ryhmät tavallisuudesta poikkeavassa järjestyksessä. Jos edelleen tarkastetaan tilastoja eri yksiköissä palvelleista jääkäreistä, niin huomataan, ettei yksikköä kohti tuleva lukumäärä ole kovinkaan pieni. Tosin tämä tilasto sisältää

sekä upseeriston että jääkärialipäällystön. Upseerien lukumäärä oli pieni, sillä keskimäärin tuli kutakin patteriston esikuntaa ja patteria kohti vain kaksi varsinaista upseeria. Kuitenkaan ei ero upseerin ja aliupseerin välillä ollut aivan sama kuin jos ajattelimme asioita nykyisen näkökannan mukaan, sillä koulutuksen puolestahan ei silloisen upseeriston valtaosan ja kyvykkäämpien aliupseerien välillä ollut suurtakaan eroa. Todisteena eron muodollisuudesta on sekin, että hyvin useita jääkärialiupseereita korotettiin sodan kuluessa ja välittömästi sen jälkeen aktiiviupseereiksi. Päällystön yleistä tykistöllistä tasoa on vaikea arvostella vain tapahtumien valossa. Kuitenkin näyttää siltä, että patterien päälliköt omasivat sen taidon ja kokemuksen, mikä oli tarpeenkin patterin johtamiseen, ja että muilla upseereilla pattereissa oli ainakin jaosjohtajalta vaadittava käytännöllinen koulutus. Monet alipäällystään kuuluvista omasivat myös tarpeellisen taidon voidakseen vastata jaoksen johtamisesta.

Ensikädessä lankeaa ansio miehistölle siitä, että patterit lyhyestä koulutusajasta huolimatta yleensä niin nopeasti tulivat käyttökelpoisiksi. Päällystön osuutta ei myöskään ole väheksyttävä, sillä se joutui toimimaan olosuhteissa ja vaikeuksissa, joiden vertaisia tuskin löytää. Liian suureksi ei voida myöskään arvioida sitä merkitystä, mikä palvelusalttiudella ja innolla oli asioiden suotuisalle menestykselle. Vaikkapa miehistön ammatillinen taso olisi ollut vieläkin edullisempi, vaikkapa päällystön sotilaallinen taso olisi noussut huippuunsa, niin ilman vakavaa pyrkimystä tehtävien tunnolliseen suoritukseen ei Jääkäri-tykistö-prikaatissaakaan olisi voitu suoriutua niistä monista vaikeuksista, jotka esiintyivät jo uudestijärjestelyn aikana.

Hevose t.

Tampereen valloitusta edeltävät taistelut olivat rasittaneet hevosia, joten ne olivat hyvin kurjassa kunnossa. Lepoaika Tampereella kohotti huomattavasti niiden käyttökelpoisuutta. Jääkäri-tykistön vahvuuden kasvamisesta johtui, etteivät hevoset tietenkään riittäneet täyttämään tarvetta. Hevosottoja suoritettiin Tampereen ympäristössä siksi menestyksellisesti, että patterit ym. muodostelmat saivat jokseenkin tarpeensa tyydytetyksi. Laadultaan hevosmateriaali oli kohtalaisen hyvää, joskin osa oli maassa

Tilastoa jääkäreistä.

Jääkäri-tykistö-prikaatissa oli jääkäreitä seuraavasti:

Prik.esik.	7	III Pston esik.	5
I Pston esik.	4	5.patteri.....	13
1.patteri	9	6.patteri.....	12
2.patteri	10	II Pston esik.	4
1.a.kol.	2	3.patteri.....	7
		4.patteri.....	9
		2.a.kol.	2

Ammattitilastoa Jääk.tyk.Prikaatista:

Y k s i k ö t	Insin. maist. mets.h. agron.	Yllopp. ja heihin verrattavia	Kontoristeja ym.	Kouhulaisia	Teknik. rak.mest. työnjoht.	Kauppiaita ym.	Työntöisiä	Maanvilj. ja tal.polk.	Joista sitoumuksen perust.
Jääk.tyk.Prik. esik.	6	6	10	7	6	4	7	17	?
17.4.1.patteri	11	9	5	5	10	9	24	40	56
15.6.2. »	12	6	8	9	7	6	23	33	64
27.4.1.a.kol.	3	—	1	1	—	—	8	4	?
15.6.II Pston esik.....	2	2	4	7	1	2	2	9	?
15.6.3.patteri	3	6	2	—	1	3	25	46	64
16.6.4. »	2	5	8	11	6	4	31	21	46
15.6.2.a.kol.	—	—	5	—	3	—	36	11	?
III Pston esik.	—	3	4	2	2	—	12	7	?
16.6.5.patteri	1	5	8	3	5	8	25	32	?
16.6.6. »	—	10	7	4	3	5	10	55	?

vallinneen rehun puutteen vuoksi laihassa kunnossa. Tarkasti valiten saatiin sopivia hevosia raskaampaan vetoon kuten tykkeihin ja ammusvaunuihin.

K a l u s t o (kokoonpanotaulukot sivuilla 26—31).

Entinen tykistökalusto oli käsittänyt 8 kpl. 122 mm:n hau-pitsia sekä 4 kpl. 87 mm:n kanuunoita M 1877. Hauptseja oli maassa kovin vähän, ainoastaan 16 kpl. Muut, paitsi jääkäri-tykistöllä olleet, olivat toiminnassa eri puolilla maata. Tästä syystä oli uudessa Jääkäri-tykistö-prikaatissa tyydyttävä vain kah-

Taulukko Itäarmeijan

P a t t e r i	Aikana 22—25.4.1918						
	Tykkilaatu					Kaliip. ja malli	
	Haup.	K.kan.	Vuori- tykki	Piiritys- tykki	Tykkejä yht.	Kaliip.	Malli
<i>Jääk.tyk.prik.</i>							
1.patteri	4	—	—	—	4	122 mm	1910
2. »	2	—	—	—	2	122 mm	1909
3. »	—	4	—	—	4	76 mm	1902
4. »	—	4	—	—	4	76 mm	1902
5. »	—	4	—	—	4	76 mm	1902
6. »	—	4	—	—	4	76 mm	1902
Jääk.tyk.prik. yht.	6	16	—	—	22	—	—
<i>Karjalan AK:n tykistö</i>							
1.patteri	—	—	5	—	5 ³⁾	76 mm	1904
2. »	—	—	—	3	3	107 mm	1877
3. »	—	3/1 ⁵⁾	—	—	4	76 mm	1900/1902
4. »	—	—	2	—	2	76 mm	1909
5. »	—	4	—	—	4	76 mm	1902
6. »	—	4	—	—	4	87 mm	1877
7. »	—	4	—	—	4	76 mm	1902
19. »	2	—	—	—	2	122 mm	1909
Ps. juna	—	—	1	—	1	76 mm	1904
Karj.AK:n tyk. yht.	2	16	8	3	29 ³⁾	—	—
Itäarm. kaikkiaan	8	32	8	3	51	—	—

den haupitsipatterin perustamiseen. Tampereelta ja Raudusta oli saatu verrattain runsaasti venäläisiä 76 mm:n kanuunoita, jotka olivat vuoden 1902 mallia. Luonnollista oli, että Jääkäri-tykistöpriikaatin kanuunapatterit pyrittiin saamaan nyt yhdenmukaisilla tykeillä varustetuiksi. Maassa olevat tehtaot pystyivätkin korjaamaan nämä tykit käyttökelpoisiksi. Useat näistä sotasaaliskanuunoista oli nimittäin tavalla tai toisella rikottu ennen niiden joutumista valkoisten käsiin. Yhtä onnellisesti ei käynyt haupitsien suhteen. Näistä oli kaksi kappaletta rikkoutunut pahasti taisteluiden aikana, eikä niitä saatu kuntoon, joten

tykeistä.

Aikana 26.4.—29.4. tullut lisäys huomioituna						
Tykkilaatu					Kallip. ja malli	
Haup.	K.kan.	Vuori- tykki	Piiritys- tykki	Tykkejä yht.	Kallip.	Malli
3	1 ¹⁾	—	—	4	122/87	1910/1895
2	1 ¹⁾	1 ²⁾	—	4	122/87/76	{ 1909 1895 1905
—	4	—	—	4	76 mm	1902
—	4	—	—	4	76 mm	1902
—	4	—	—	4	76 mm	1902
—	3	—	—	3	76 mm	1902
5	17	1	—	23	—	—
—	—	4	—	4 ⁴⁾	76 mm	1909
—	—	—	3	3	107 mm	1877
—	3/1 ⁶⁾	—	—	4	76 mm	1902/1900
—	—	4 ⁷⁾	—	4	76 mm	1909
—	4	—	—	4	76 mm	1902
—	4	—	—	4	87 mm	1877
—	4	—	—	4	76 mm	1902
2	—	—	—	2	122 mm	1909
—	—	1	—	1	76 mm	1904
2	16	9	3	30	—	—
7	33	9	3	53	—	—

¹⁾ Sotasaaliskanuunat M 1895.

²⁾ Sotasaalistrykki Vuori-tykki M 1909.

³⁾ Vuoritykkeitä M 1904 ilman pyöriä.

⁴⁾ Uudet tykit.

⁵⁾ Oran tykki 76 mm M 1902.

⁶⁾ Kavantsaareilta 2 kpl. 76 mm M 1902 Oran tykki sekä yksi M 1900.

⁷⁾ Kaksi 76 mm vasta-hyökkäistrykkiä.

Huom. Laivatykit on luovutettu Laatokalle.

2. patteri joutui lähtemään rintamalle kahden haupitsin kera. Lähemmin tykit ilmenevät yllä olevasta taulukosta.

Yleensä tykit olivat hyviä ja täysin ampumakuntoisia Tampe-reeltä lähdetäessä. Kuhunkin tykkiin kuului lisäksi alkuperäiset etuvaunut. Kaikissa tykeissä oli myöskin kunnolliset kiertokaukoputket matkakaarineen. Varakappaleita sen sijaan oli verrattain niukasti. Esim. ei yhdessäkään patterissa liene ollut varakiertokaukoputkea, joten varsinaisen kiertokaukoputken rik-koutuessa tykki olisi käytännöllisesti katsoen ollut käyttökelvoton. Ainoastaan suora suuntausammunta olisi tullut kysymykseen.

Useimmissa pattereissa oli korjausvälineitä sen verran, kun niitä kuului etuvaunulaatikkoihin. Tässä suhteessa eivät siis varusteet olleet loistavat, mutta kyllä sellaiset, ettei patterin tarvinnut pikku rikkoutumien tähden hylätä tykkiä, vaan se saattoi itse suorittaa tarpeelliset korjaukset. Suurimpana heikkoutena täytyy pitää varakiertokaukoputkien puutetta. Onneksi ei tapahtunut sellaisia vahinkoja, että kiertokaukoputkia olisi rikkoutunut tai tuhoutunut.

Tykkeihin kiinteästi luettavista varusteista on vielä mainittava, että kaikilla pattereilla oli tarpeelliset kiinnityspistelyhdyt tai ainakin näitä korvaavat muut valaisimet, joten yöammunnamahdollisuudet olivat tässä suhteessa turvatut. Lisäksi oli tykeissä ja etuvaunuissa tarpeelliset vallitusvälineet (kenttätyöaseet). Ne eivät olleet kaikkialla alkuperäisiä, mutta tällä ei ollut kovinkaan suurta merkitystä, sillä korvikkeet vastasivat täydelleen alkuperäisiä.

Yleensä voidaan sanoa, että tykit niihin kuuluvine varusteineen vastasivat nykyaikaisiakin vaatimuksia. Lisäksi voidaan mainita, että jokaisella tykillä oli oma putki- ja lavetikirjansa. Ikävä kyllä nämä ovat jääneet kokonaan täyttämättä ja tästä syystä tuottaakin ammustenkulutuksen yksityiskohtainen selvittäminen voittamattomia vaikeuksia.

Yhtä edullisessa asemassa kuin varsinaiseen tykistökalustoon ei Jääkärikykistöprikaati ollut muihin tykistölle välttämättömiin välineisiin nähden, sillä alkeellisimmistakin oli valtava puute. Tässä suhteessa viitataan kokoonpanotaulukoihin sivuilla 25—27, joista selviää, että pattereilla oli esim. kiikareita ja kompassoja vallan mitätön määrä. Parempi ei tilanne ollut suuntakehiinkään nähden. Kahta suuntakehää voidaan kyllä pitää riittävänä, mutta aivan riittämättöntä on, jos patterilla on vain yksi suuntakehä, kuten oli 2.patterilla. Vähäinen kiikarimäärä vaikeutti tietenkin tehoisan tähtästyksen ja taistelukentän silmälläpidon järjestämistä. Lähettiläpalveluskin vaikeutui kompassien puutteen vuoksi. Sama oli asianlaita edellä mainittuihin välineisiin nähden esikunnissakin. Sellaisista hienouksista kuin etäisyysmittareista ei voida puhuaakaan. Huomautettakoon, että 1.raskas patteri oli ainoa koko maassa, jolla oli etäisyysmittari. On ilmeistä, ettei tällaisissa olosuhteissa tykistön toiminta saattanut muodostua sellaiseksi, kuin se paremmin varustettuna olisi voinut olla.

Vapaussodankin aikaisen tykistön toiminta edellytti kunnollista viestitystä. Varsinkin Viipurin piirityksessä suoritettiin ammunnat useassa tapauksessa peitetystä asemista. Tämä vaati ehdottomasti nopean yhteyden tulenjohtajan ja tuliaseaman välillä. Käytettävissä oleva johtomäärä voi vaikuttaa ratkaisevasti tulenjohtopaikan ja patterin väliseen etäisyyteen. Tästä syystä emme voi tutkia Jääkärietykistörikaatin taistelutoimintaa lähemmin, elleimme ensin selvittää sen viestitysmahdollisuuksia. Puuttumatta tässä viestiosastojen henkilökuntavahvuuksiin rajoitun esittämään vain käytettävissä olleen teknillisen kaluston. Puhelimet olivat laadultaan sangen kirjavia. Oli saksalaisia, venäläisiä ja ruotsalaisia. Olipa muutamilla pattereilla samoin kuin esikunnillakin myös tavallisia seinäpuhelimia. Toiminnalle oli tästä sekalaisuudesta paljon haittaa. Tavallinen koulutettukin puhelinmies joutuisi ymmälle näin monimallisen kaluston käsittelyssä. Että tällä kalustolla kuitenkin saatiin yhteydet aikaan, on luettava käytettävissä olleiden teknillisen sivistyksen saaneiden henkilöiden ansioksi.

Keskuksia oli vain muutamia; niiden laadusta enempiä kuin lukumäärästäkään en ole onnistunut saamaan tarkempaa selvyyttä. Todennäköisenä voidaan kuitenkin pitää, että patteristolla oli yksi pieni, kenties 6 linjan keskus, sillä tämä malli näyttää olleen vapaussodan aikana yleisin. Jääkärietykistörikaatin esikunnalla voidaan arvioida olleen 2—3 keskusta. Pattereissa ei ollut minkäänlaista keskusta, sen sijaan oli muutamissa puhelimissa yhdistysnuora, jonka avulla voitiin saada aikaan yksi yhdistys.

Johtomateriaali ei ollut erityisen sopivaa tykistön käyttöön, sillä suurin osa oli saksalaista ratsuväen johtoa. Tässä johdossa on eristyksenä ollut emaljikerros. Tällaista johtoa ei yleensä kannata kerätä takaisin, sillä se pyrkii murtumaan. Osa johtimista oli saksalaista kenttäkaapelia. Johtimia oli sen verran, että niillä juuri tultiin toimeen, varsinkin kun huolehdittiin siitä, ettei kanta tullut liian pitkäksi. Mukana olleet henkilöt ovat kyllä antaneet hyvän lausunnon yhteyksien toimintavarmuudesta. Nämä lausunnot eivät anna yleispätevää todistusta johtimien laadusta, sillä olosuhteet olivat edulliset huonoillekin johtimille.

Muitakaan yhteyksien rakentamiseen tarvittavia välineitä ei ollut runsaasti. Tästä näytteeksi esitän otteen Jääkärietykistö-

prikaatin esikunnan puhelinkalustoluettelosta, jonka mukaan jäljempänä mainittuja välineitä oli seuraava määrä:

- 12 kpl. tyhjiä laukkuja
- 3 » katkaisupihtejä
- 2 hohtimet
- 3 paria tolppakenkiä
- 2 kpl. laskutelineitä kenttälankaa varten
- 1 » » » » ilman veiviä
- 2 » johtotankoja

Kalustoa oli riittävästi vain yhdelle ryhmälle kaksoisjohdon vetämiseen ja kahdelle ryhmälle, jos kysymyksessä oli yhden johdon veto. Muita kuin puhelinviestivälineitä ei ollutkaan, ellei oteta lukuun valopistoolia, joita oli yksi kutakin patteria kohti. Kunkin patterin puhelin- ja johtomäärä käy selville lähemmin taulusta sivuilla 26—27.

On selvää, ettei tällaisella kalustolla varustetulta henkilökunnalta voida vaatia liikaa. On pidettävä hyvänä saavutuksena, että tällä kalustolla yleensä kyettiin ylläpitämään yhteydet. Minikäänlaisia nopeussaavutuksia ei voida odottaakaan. Nykyään on tykistön ampumavalmiiksi tulo riippuvainen etupäässä mittauksien ja yhteyksien aikaan saamiseksi tarvittavasta ajasta. Vapaussodan aikana riippui tykistön ampumavalmiusnopeus aseisiin ajon jälkeen yksinomaan yhteyden valmiiksi tulosta.

Aikaisemmin on käsitelty ajoneuvojen puutetta verrattaessa todellista vahvuutta määrävahvuuksiin. Tässä painostettakoon vielä sitä, että ajoneuvoista osa oli sopimattomia Kannaksen kelirikkoisille teille. Erikoisajoneuvot olivat myös sopimattomia. Niinpä kenttäkeittiö vaati 4 hevosta ja ammusvaunu 6 hevosta. Osittain olivat muut ajoneuvot loppuun kuluneita, joten ne eivät kestäneet täyttä kuormitusta.

Vielä huonompi kuin ajoneuvo- oli valjastilanne. Näitä piti saada matkalla, mutta pattereiden päästyä perille Antreaan 20 ja 21 p:nä huhtikuuta ei näitä luvattuja valjaita vielä ollut saapunut. Tähän epäkohtaan ei ollut syynä Itäarmeijan tykistöpäällikkö, sillä hän oli kyllä tilannut tarpeelliset valjaat ja myös varmistautunut siitä, että ne oli ajoissa lähetetty, mutta tuntemattomasta syystä vaunut olivat joutuneet harhateille. Seurauksena tästä oli,

että patterit joutuivat lähtemään Antreasta ilman sanottavaa täydennystä. 5. patteri lähetti 22 p:nä huhtikuuta patteriston komentajalle seuraavan sähkösanoman, josta tämä puute ilmenee kaikessa räikeydessään: »Sain Antreasta 33 ajoneuvoa ja 4 satulaa, mutta en yhtään valjaita, joten ammuksia emme saa mukaan enempää kuin mahtuu tykkien etuvaunuihin . . . . .» Jääkäri-tykistöprikaatin komentajasta tämä tilanne ei varmaankaan tuntunut kovin lohdulliselta. Epäillen suhtautui korkein johtokin tykistön valmiiksi tuloon. Näistä vastoinkäymisistä huolimatta Jääkäri-tykistöprikaatin komentaja vakuutti tykistön tulevan toimintakuntoiseksi määrätyksi hyökkäyshetkeksi. Vähitellen alkoikin saapua sekä valjaita että ajoneuvoja. Kaikki eivät sittenkään ennättäneet valmiiksi ennen liikkeelle lähtöä. Niinpä 2. patteri sai tarpeellisen valjastäydennyksen vasta Säiniölle.

Miehistön varusteista mainittakoon, että suurimmalla osalla miehistöä oli jonkinlainen sotilaspuuku. Osa oli kuitenkin siviili-vaatteissa. Kaikilla oli saappaat tai pieksusaappaat. Väikka puvusto ei siis ollut yhdenmukainen, niin kuitenkin kaikilla oli lämpimät vaatteet. Jonkin verran on miehillä ollut villahuopia sekä ainakin osalla telttakankaita. Tilauksista ja varastomääräyksistä päättäen on kullakin patterilla ollut jonkin verran tornisteita tai selkäreppuja. Kun otetaan huomioon lisäksi satulareput ja ajoneuvoistuinlokerot, voidaan sanoa, että miehistö kykeni kuljettamaan mukanaan toisen alusvaatekerran. Muista henkilökohtaisista varusteista mainittakoon, että kaikilla miehillä oli ainakin jonkinlaiset ruokailuvälineet. Näin varustettuna miehistö saattoi tulla toimeen sotatoimien aikana. Niinpä suurin osa tykkimiehistöstä vietti yöt ulkona ilman nuotioita. Tästä huolimatta terveydentila joukoissa oli hyvä.

Ampumataulukot ja kartat.

Ampumataulukoita Jääkäri-tykistöprikaatilla oli riittävästi. Haupitsien taulukot oli valmistettu Saksassa. Kanuunoita varten oli venäläiset taulukot, joissa tarpeellinen teksti oli suomennettu. Taulukot olivat riittävän täydellisiä ampumamenetelmiin nähden.

Kartoista oli alussa puute, varsinkin sellaisista, jotka sekä mittakaavansa että laatunsa puolesta olisivat täyttäneet tykistön vaatimukset. Tosin oli käytettävissä Saksassa painettu kartta

»Generalkarte von Finnland», mutta tämän kartan mittakaava oli 1 : 300,000 eikä siitä ilmennyt korkeussuhteita. Vasta myöhemmin jaettiin topografisia karttoja mittakaavassa 1 : 100,000. Viipurin piirityksen alkaessa annettiin tykistölle kartta »Viipuri ympäristöineen». Tämän kartan mittakaava oli 1 : 42,000. Se oli laadittu venäläisten karttojen pohjalla sekä täydennetty tiedusteluosaston venäläisten varustuksista saamien tietojen mukaan. Viimeksi mainittua karttaa pidettiin hyvänä ja luotettavana. Patteria kohti ei näitä kuitenkaan liennyt kuin yksi kappale. Edellisen kanssa samanaikaisesti jaettiin Viipurin asemakaavakartta. Sen mittakaava oli 1 : 30,000. Viimeksi mainitussa kartassa oli kuitenkin ympäristöä merkitty niin ahtaalta alueelta, ettei tällä kartalla voitu määrätä etäisyyksiä tuliasemista maaleihin. Kartan merkitys supistui siihen, että siihen voitiin hyvin merkitä maalit. Se helpotti myös matkan määrittelyä hakuammutusta maalista uuteen.

Kartat eivät siis olleet tykistöllisesti erikoisen hyviä. Kartat, joiden mittakaava on 1 : 100,000, antavat sangen vähän mahdollisuuksia tarvittavan ampumamatkan määrittämiseksi. Karttaa »Viipuri ympäristöineen» voi pitää sellaisena, että siitä saa tiettyissä tapauksissa perusteet hakuammunnalle. Sen sijaan »Generalkarte von Finnland» on sellaisessa mittakaavassa, ettei sillä ole minkäänlaista merkitystä ammunnan valmistelulle.

A m p u m a m e n e t e l m ä t.

Ampumamenetelmissä noudatettiin Saksan ohjesääntöjen määräyksiä, mikä olikin aivan luonnollista, koska päällystö oli saanut koulutuksensa siellä. Saksassa oli jo meidän vapaussotamme aikoihin kehitetty ampumamenetelmät verrattain korkealle tasolle, mutta niiden käyttämiseen meillä ei ollut kuitenkaan minkäänlaisia mahdollisuuksia ja siksi oli tyydyttävä käyttämään vain yksinkertaisempia ampumatapoja.

Yleisenä pyrkimyksenä oli päästä tähystettyyn ammuntaan. Useimmiten käytettiin epäsuorasauntauksia, mutta suorasauntauksia ei käytetty, koska ne eivät kuuluneet harvinaisuuksiin. Aina-kin joissakin tapauksissa käytettiin tähystämätöntä kartta-ammuntaa. Tähystetyt ammunnat perustuivat hakuammuntaan. Hakuammunnassa otettiin etäisyys, patteri—maali, kartasta. Sak-

salaisessa ohjesäännössä enempää kuin Suomalaisen Sotilaskäsikirjan 3. osassakaan ei puhuta mitään patterin tulenjohtopaikan välisen etäisyyden mittaamisesta.¹ Patterin perussuunta otettiin tietysti kartasta. Siirtokulman määräämiseksi käytettiin neljää eri menetelmää.

a) Kaksi suuntakehää, jolloin tulenjohtopaikan suuntakehä merkitsi patteriaseman suuntakehään tai suoraan kiertokaukokuoputkeen.

b) Pohjoisneulamenetelmä, jolloin tulenjohtopaikalta ei tarvinnut nähdä patteriasemiin.

c) Siirtokulma otettiin kartasta karttakulmamittarilla.

d) Suuntauspistemenetelmä.

Menetelmä »a» vaatii hyvän näkyväisyyden tulenjohtopaikalta maaliin. Meikäläisessä maastossa on harvoin mahdollisuuksia käyttää tätä tapaa. Jos sitä pyritään käyttämään, on pakko valita patteriasemat tulenjohtopaikan läheisyydestä.

Menetelmä »b» on aina mahdollinen. Mutta tässä niinkuin a-kohdassakin on haittana kohtisuoran sivuetäisyyden mittaaminen tai arvioiminen tähystyslinjan, tulenjohtopaikka—maali, tai sen jatkeen ja samalla pohjoisneulaluvulla suunnatun patterin välillä. Tämä vaikeus pakotti saamaan tulenjohtopaikan mikäli mahdollista linjalta patteri—maalit.²

Menetelmä »c» on käytännöllinen ja nopea. Mutta tarpeeksi tarkkojen arvojen saamiseksi on karttojen oltava hyviä. Näiden avulla on voitava kiinnittää sekä patterin että hakuammuttavan maalin paikat.

Menetelmä »d» ei ole useinkaan mahdollinen, sillä se vaatii patteriin näkyvää pistettä. Tällaisia pisteitä ovat tavallisesti tornit ym. korkeat paikat. Toiseksi vaaditaan, että tämä suuntauspiste on lähellä maaleja.

Edellä mainitut menetelmät tulevat kysymykseen yleensä ensimmäisen maalin hakuammunnan perusteita määrättäessä tai jos jotkut maalit ovat hyvin etäällä tai kovin sivussa muista maa-

¹ Vrt. Schiessvorschrift für die Artillerie § 190 sekä Suomalaisen Sotilaskäsikirjan 3. osan § 413.

² Vrt. em. ohjesääntöjen §:iin, saksal:n 123—128, 136 ja 139, sekä suomalais:n 314—318, 321 ja 335.

³ Vrt. Suomalaisen Sotilaskäsikirjan 3. osan § 313.

leista. Niinpä tässäkin tykistössä pyrittiin ensimmäisen hakuammun maalin jälkeen käyttämään tulen siirtoa, kuten muutenkin on tavallista.¹

Ammunnan tähystyksestä ja hakuammunnan suorituksesta antavat sekä saksalaiset ohjesäännöt että Suomalaisen Sotilaskäsikirjan 3. osa tarkkoja määräyksiä. Huomattavana periaatteellisenä seikkana on pidettävä sitä, että kaikissa saksalaisissa ohjesäännöissä samoin kuin mainitussa käsikirjassakin velvoitetaan patterin päällikkö henkilökohtaisesti johtamaan tulta.² Muina toimintaan vaikuttavina määräyksinä voidaan mainita seuraavat:

1) Hakuammunta iskusytyttimellä aloitetaan säännöllisesti yhdellä tykillä. Suomalaisesta Sotilaskäsikirjasta ei ilmene kauanko yhdellä tykillä ampumista jatketaan. Mutta saksalainen ohjesääntö sanoo tästä seuraavasti: Man bildet mit einem Geschütz in der Regel eine Gabel von 50 m. Tätä määräystä on seurattu myös Jääkärietykistöprikaatissa, joskin muunnettuna siten, että lyhyillä matkoilla pyrittiin 1 jalusosan ja pitkillä 2:n haarukkaan.

2) Hakuammunta iskusytyttimellä suoritetaan jaoksella.

3) Suunnan antamisessa käsketään poistaa magneettinen poikeus.

4) Monessa kohdassa kehoitetaan ottamaan huomioon sään vaikutus.

5) Ohjesäännöissä on määräyksiä kontrolliammunnasta muuttuneiden sääsuhteiden aiheuttamien muutoksien selville saamiseksi ennen vaikutusammuntaa.

Näillä yleisillä määräyksillä on ollut verrattain huomattava merkitys Jääkärietykistöprikaatin ammuntojen suorituksessa. Niitä sovellettiin ammuntoihin Viipurissa.

¹ Vrt. Suomalaisen Sotilaskäsikirjan 3. osan § 412 kohta 4 ja Ausbildungsvorschrift für die Feldartillerie, Heft 3 § 60 kohta 4.

² Vrt. Suomalaisen Sotilaskäsikirjan § 402 ja Schiessvorschrift für die Artillerie § 162 kohta 1.

4. Karjalan Armeijakunnan tykistö.

Karjalan Armeijakunnan tykistön alkuvaiheet sekä sen kokoonpano ja vahvuus huhtikuun alussa v. 1918.

Tämä tykistö sai alkunsa kuudesta Vuoksenniskalta vallatusta kiintolavettisesta tykistä. Kiinteämmän ja järjestetyn kokoonpanon se sai vasta helmikuun loppupuolella, jolloin sen päälliköksi määrättiin kapteeni Schwindt. Vähitellen saatiin lisää joitakin yksityisiä tykkejä. Ensimmäinen huomattava tykistön lisäys tuli Pietarsaaresta. Sieltä saapui maaliskuun alkupäivinä kaksi 2-tykkistä patteria. Jo saman kuukauden loppupuolella tuli jälleen lisää kaksi patteria. Toinen näistä pattereista käsitti 3 kpl. 107 mm:n piirityskanuunaa. Toiseen kuului 2 kpl. Kruppin hauptseja. Näin oli alkuperäinen tykistö vahvistunut tykkien lukumäärään nähden runsaasti kaksinkertaiseksi, mutta tehon kasvu oli moninkertainen. Varusteiltaan ei tämä tykistö ollut kovinkaan loistavassa kunnossa. Esim. Raudun valtauksessa piirityskanuunapatteri kehitti ensimmäisenä yönä »pikatulta» 4 laukausta tunnissa.

Nämä patterit ja tykit joutuivat toimimaan toista sataa kilometriä pitkällä rintamalla. Yhtenäisen ja kiinteän johdon järjestäminen oli mahdotonta. Tästä syystä olikin tykistöosastot liitetty hyvin kiinteästi jalkaväkimuodostelmiin. Pääasiallisesti teknillistä huoltoa ja tykistön kehittämistä varten oli Karjalan Armeijakunnan esikunnassa tykistöpäällikkö, jolla oli oma esikuntansa.

Seuraava taulukkosivu osoittaa Karjalan Armeijakunnan tykistön kokoonpanon ja vahvuudet huhtikuun alkupäivinä. Tästä ilmenee, että suurimpana tykistöyksikkönä oli patteri. Mutta siitä selviää myöskin, että osa näistä pattereista oli hajoitettu jopa tykeittäinkin eri paikkoihin.

Järjestelytoimenpiteet Karjalan Armeijakunnan tykistössä Raudun valtauksen jälkeen.

Yleisessä tykistön uudestijärjestelyssä kiinnitettiin päähuomio Jääkärytykistöprikaatin vahvistamiseen. Alussa ei ollut aikaa eikä edes mahdollisuksiakaan yksityiskohtaisesti käsitellä muuta tykistöä. Tällöin puuttui vielä lähemmät tiedot sotasaaliin laa-

Karjalan armeijakunnan tykistö huhtikuun alkupäivinä 1918.

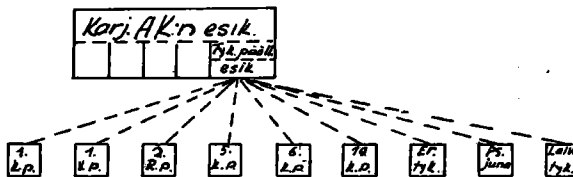
Tykistöesikunta.¹

Tykistöpääällikkö	1
Adjutantti	1
Kansliahenkilökuntaa . .	1
Virkailijoita	2
Asemestari ja tekniikko	1
Yhteensä	6

Patterit:

Patteri	Henkilökunta				Tykit			Hevoset			Sijoituspaikka
	Ups.	Aliups.	Miehiä	Yht.	Lkm.	Kal.	Malli	Ratsut-	Veto-	Yht.	
1.kenttäpatteri	—	—	20	20	1	76	1902	—	8	8	Ora.
1.vuori »	1	12	96	109	4	76	1904	—	30	30	Imatra, Rautu.
2.raskas »	5	6	98	109	3	107	1877	5	13	18	Antrea.
5.kenttä »	2	12	63	77	2	76	1902	16	41	57	Kannikko, Rahikkala.
6. » »	1	8	49	58	2	87	1877	16	26	42	Ahvola.
19. » »	2	8	71	81	2	122	1909	22	36	58	Antrea.
Erikoistykki . .	—	1	18	19	1	76	1904	—	7	7	Valkjärvi.
Panssarijuna . .	—	1	8	9	1	76	1904	—	—	—	Hannila.
Laivatykki . .	—	—	—	?	2	47	?	—	—	—	Antrea.
Yhteensä	11	48	423	482	18	—	—	59	161	220	

Kaaviokuva.

¹ Virallisesti ei ollut tykistöesikuntaa. Todellisuudessa oli toimiston tapainen, jota kutsuttiin tykistöesikunnaksi.

dussa ja kunnosta. Kuitenkin oli Karjalan Armeijakunnan esikunnassa ryhdytty suunnittelemaan keinoja oman tykistön vahvistamiseksi. Päämaja suhtautui aluksi näihin suunnitelmiin ynseästi, sillä sille esitetyt Karjalan Armeijakunnan suunnitelmat edellyttivät Raudussa vallattujen tykkien hyväksikäyttöä. Jos tähän suostuttaisiin, niin saattaisi käydä siten, ettei Jääkäri-tykistöprikaatille saataisi tarpeellista kalustoa. Tästä syystä saikin Karjalan Armeijakunnan esikuntapäällikkö sähkösanomaansa, jossa hän ilmoittaa Karjalassa olevan aikomuksena perustaa Raudusta vallatuista tykeistä uusia pattereita, jos päämaja vain voisi antaa ammuksia, seuraavan vastauksen: »Ei ole ammuksia. Tykit tänne.»

Myöhemmin, kun saadun kaluston riittävydestä oli takeita, Karjalan Armeijakunta oikeutettiin perustamaan uusia pattereita. Suunnitelmat tykistön vahvistamiseksi laadittiin Karjalan Armeijakunnan tykistöpäällikön toimesta. Suunnitelma sisälsi sekä entisten pattereiden liikuntakyvyn parantamisen että uusien pattereiden perustamisen. Lisäksi tähän sisältyi huoltomuodostelmien luominen ammustäydennyksen takaamiseksi. Myöhemmin voitiin ohjelmaa laajentaa, kun päämajalta liikenä muutamia puolipattereita. Näillä päätettiin vahvistaa entisiä toimivia pattereita, jotka olivat 2-tykkisiä. Näin oli saatu suurimmalta osalta myös Karjalan rintamalla toteutetuksi pyrkimys muodostaa patterit 4-tykkisiksi.

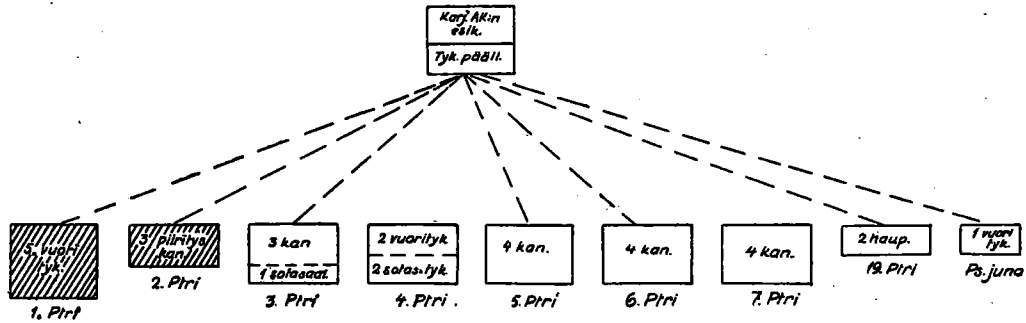
Joutuihan Karjalan Armeijakunnankin tykistö ottamaan osaa Viipurin taisteluihin. Miksi ei siis täällä ryhdytty muodostamaan samanlaisia osastoja kuin Jääkäri-tykistöprikaatissakin, sillä patterilukuhan tuli suureksi ja tästä johtuen oli vaikea johtaa tykistön toimintaa? Yhdistämistähän edellyttivät aikaisemmin mainitun Tampereen neuvottelukokouksen päätöksetkin. Tällaiseen toimenpiteeseen ei yksinkertaisesti ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia, kun kerran patterilukua lisättiin. Ei edes yhtä upseeria riittänyt kaikkiin pattereihin. Tästä syystä täytyi Karjalan rintamalla tyytyä pitämään patteria suurimpana tykistöyksikkönä.

Oli tietysti eduksi omata tälläkin rintamasaalla mahdollisimman voimakas tykistö. Tapahtumien valossa tuntuu tarkoituksenmukaiselta patteriluvun lisääminen. Mutta kuka saattoi taata sotatoimien lyhytaikaisuuden? Mielestäni olisi ollut edullisinta

ja varminta tyytyä täällä pienempään patterilukuun ja saada vain kaksi tai kolme osastoa, joilla olisi voinut olla hyvinkin vaatimaton esikunta, ja siitä hevosajoneuvo- ja miehistömäärästä, joka meni uusiin pattereihin, olisi muodostettu ammuskolonnat. Tällöin olisi oltu ainakin paremmin turvattuja sitä mahdollisuutta vastaan, että patterit kenties joutuisivat ennen pitkää ammuspulan vuoksi toimeettomiksi.

Karjalan Armeijakunnan tykistöpäällikkö ryhtyi tarmolla toteuttamaan suunnitelmiaan. Tykkikalustoa saatiin Raudun tykeistä. Osittain tuli vahvistusta päämajalta. Alkoi innokas järjestelytyö. Uusia miehiä hankittiin. Hevosia ja ajoneuvoja varattiin. Tarpeellinen koulutus pantiin käyntiin. Vaikeuksia ei täälläkään puuttunut. Huomioon on otettava Karjalan Armeijakunnan tykistön koulutetun päällystön ja alipäällystön vähälukuisuus, josta syystä uusien pattereiden päällystöpaikkojen miehitys olikin kovin vaikeata. Selvän kuvan saa pattereiden muodostamisesta eversti Pippingin kertomuksesta, josta tähän lainattakoon seuraava ote: »Keskustellessani tykistön komentajan kanssa oli tykistön esikunnan edustalle koottu noin 100 miestä, jotka oli varattu uutta patteria varten, Näiden sadan joukossa oli ehkä kymmenen tai viisitoista, jotka aikaisemmin olivat palvelleet muissa pattereissa, kun taas loput eivät olleet koskaan ennen olleet minkäänlaisissa tekemisissä tykistön kanssa ja olivat sitä paitsi alokkaita.» Ei ainoastaan näistä uusista pattereista koitunut vaikeuksia, vaan myöskin toimivien vanhojen pattereiden liikuntakykyisiksi saattaminen tuotti huolta. Olivatpa eräänkin patterin tykit kiintolaveteilla. Muutamissa pattereissa oli niukasti hevosia ja ajoneuvoja. Ei voinut tulla kysymyksenkään näiden pattereiden käyttö liikuntasodassa ilman muuta. Päämaja ei voinut järjestää edes tykkien korjausta, vaan tykistöpäällikön oli huolehdittava tästäkin. Tykit korjattiin Ensossa, Varkaudessa ja Sorsakoskella tykistöpäällikön ohjeiden ja hänen toimestaan laadittujen piirustusten mukaan. Kaikki tehtiin, mitä tehtävissä oli pattereiden saattamiseksi taistelukuntoisiksi ja sopiviksi tuleviin sotatoimiin. Kaiken tämän lisäksi sai Karjalan Armeijakunnan tykistöpäällikkö vastata Itäarmeijan tykistöpäällikkönä ammusten ja patruunien tilauksesta, jaosta sekä valjastarpeiden hankinnasta.

Karjalan Armeijakunnan tykistö n. 25 p:nä huhtikuuta.

 = liikuntakyvyttömiä.

4. Ptri Ausfeldin ryhmässä.

7. Ptri Sarlinin »

— — = Tyk.päällikkö vain nimellisesti yhteydessä pattereihin.

Edellisellä sivulla olevasta kaaviokuvasta ilmenee, että järjestelytöiden päättyessä n. 24. 4 oli Karjalan Armeijakunnan tykistön kokoonpano seuraava:

Tykistöpäällikkö, majuri Schleutker

1.	patteri, päällikkönä	aliupseeri Närhi
2.	»	» kapteeni Pohjanheimo
3.	»	» aliupseeri Svensson
4.	»	» aliupseeri Karimo
5.	»	» jääkäriluutn. Kyander
6.	»	» majuri Haeger
7.	»	» jääkäriluutn. Pipping
19.	»	» majuri Schleutker
	Panssarijuna,	» aliupseeri Viklund

Vertailu sivulla 46 olevaan kaaviokuvaan osoittaa, että tykistö-esikunta oli lakannut olemasta ja patteriluku kasvanut lukumääräisesti kahdella mutta tosiasiallisesti kolmella, sillä 1. kenttäpatteria ei voi pitää todellisena patterina. Toisena havaintona on, että entiset 2-tykkiset patterit oli suurimmalta osalta saatu 4-tykkisiksi. Yleensä oli onnistuttu hyvin, mutta puutteellisuudeksi jäi kuitenkin se, ettei ollut minkäänlaisia kuljetusmuodostelmia. Tällainen tilanne uhkasi lopettaa pattereiden toiminnan alkuunsa. Pattereiden toimintakykyisyys jäi siis hyvän onnen varaan.

Karjalan Armeijakunnan tykistön patterien vahvuudet.

(Vahvuustaulukot sivuilla 52—57.)

Karjalan Armeijakunnan Pietarsaareissa muodostettujen pattereiden kokoonpanossa oli käytetty esikuvana ruotsalaista patteria. Tyypillisiä tässä suhteessa olivat 5. ja 6. Karjalan patteri. Karjalassa myöhemmin muodostettuihin ja varsinkin 7. Karjalan patteriin nähden oli noudatettu samaa esikuvaa. Omaa luokkaansa Karjalassa edusti ns. Karimon patteri eli 4. Karjalan patteri. Tämä patteri oli saanut alkunsa yhdestä tykistä. Mitään erikoista määrävahvuutta ei noudatettu, vaan patterin päällikkö neuvotteli yhdessä rykmentin komentajan kanssa kokoonpanosta. Viimeisenä ryhmänä voidaan mainita 2. Karjalan patteri. Tämän

patterin kokoonpanossa oli noudatettu venäläisen linnoitustykistöön kuuluvan raskaan kenttäpatterin määrävahvuutta. Kokonaisvahvuudet selviävät taulukosta sivulla 52—53.

Ruotsalainen patteri eroaa verrattain vähän saksalaisesta.¹ Patterien sisäinen jaotus on aivan samanlainen. Henkilökunnassa on pieniä eroavaisuuksia. Niinpä ruotsalaisessa patterissa on tiedusteluosaston vahvuus 1 aliupseeri sekä 9 miestä, kun sen sijaan saksalaisessa lienee ollut 3 aliupseeria ja 7 miestä. Ruotsalaisessa patterissa oli viestiosaston vahvuus 3 aliupseeria ja 7 miestä, saksalaisessa patterissa puhelinostaston vahvuus taas oli todennäköisesti 1 aliupseeri ja 5 miestä. Ero on siis vain muodollista laatua, ja voitaisiin näin ollen tyytyä niihin huomautuksiin, joita aikaisemmin on tehty Jääkärikykistörikkaatin pattereista. Mutta Karjalan Armeijakunnan tykistön patterit, vaikka niiden esikuvana oli ollut ruotsalainen patteri, tulivat huomattavasti poikkeamaan Jääkärikykistörikkaatin vastaavista tykistömuodostelmista. Tämä johtui siitä, ettei ollut tarpeeksi miehiä ja hevosia käytettävissä pattereita muutettaessa 2-tykkisistä 4-tykkisiksi. Niinpä ei voidakaan enää tässä tapauksessa puhua määrävahvuudesta, vaan todellisesta kokoonpanosta. Taulukosta sivulla 54—55 näkyy, että näiden ruotsalaistyyppistenkin pattereiden vahvuus oli pieni. Lisäksi selviää siitä, että tiedustelu- ja puhelinryhmät oli pidetty isoina. Olisi ollut vallan turhaa ottaa näistä jonkinlaisia ammusmiehiä. Jos olisi ollut saatavissa enemmän ajoneuvoja ja valjaita, olisi ollut ehdottomasti välttämätöntä siirtää suurin osa tiedustelijoista ajomiehiksi, sillä pattereiden kuormastot olivat aivan liian pienet.

Kuten taulukosta sivulla 56 ilmenee, oli Karimon patteri oikeastaan ratsastava patteri. 2-tykkiselle patterille oli vahvuus koko lailla riittävä. Yhdistetyn tiedustelu- ja puhelinostaston vahvuus olisi voinut olla kaksinkertainen. Koska patteria ei ollut suunniteltu yhteistoimintaan ratsuväen kanssa, on ollut kerrassaan tuhlausta antaa tykkimiehille ratsuhevoset.

Sivulla 57 on esitetty 2. Karjalan patterin kokoonpano. Noudatettua määrävahvuutta en lähemmin tunne, mutta patte-

¹ Ruotsalaisen patterin kokoonpanon selvittelyssä olen seurannut v. 1909 painettua *Exercisreglemente för Fältartilleriet* sekä Pietarsaareissa keväällä 1918 vahvistettua Karjalan A.K:n 5. patterin määrävahvuutta.

Karjalan Armeijakunnan tykistön

Y k s i k ö t	Henkilökunta				Hevoset			Ajoneuvot			
	Ups.	Alups.	Miehiä	Yht.	Ratsu-	Veto-	Yht.	Ajon.	Ammusvaun.	Kenttäkeitt.	Yht.
Tykistöpääll. ¹⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1.patteri ²⁾	5	10	93	103	17	28	45	12	—	—	12
2. »	—	6	96	107	8	22	30	4	—	—	4
3. » ³⁾	—	1	70	71	15	40	55	16	—	—	16
4. »	—	1	40	41	20	24	44	11	—	—	11
5. »	1	10	66	77	14	43	57	10	2	1	13
6. » ³⁾	1	8	80	89	8	36	44	8	2	1	11
7. »	1	4	73	78	18	54	72	21	2	1	24
19. »	1	10	71	82	22	37	59	28	—	1	29
Ps.juna	—	—	9	9	—	—	—	—	—	—	—
Karjalan AK:n tyk. yht.	9	50	598	657	122	284	406	110	6	4	120

vahvuus n. 25. 4. 18.

Havainto- ym. välin.				Puhelimia	Johtoa km	Aseet			Huomautuksia
Suuntakehää	Haarakaukop.	Kliikar.	Kompass.			Kiv.	Pist.	Tykkejä	
?	?	?	?	?	?	10	4	5	¹⁾ 19.Ptrin pääll. o.t.o. ²⁾ 1.patteri on 25.4. valmistuksessa tiedot puuttuvat ?illä varustetuista välineistä. ³⁾ 3. ja 6.patteriin nähden on hevosten jakaminen ratsuja vetohevosiiin tapahtunut siten, että hevosmäärät on määrävahvuuksien suhteessa sekä verraten muihin pattereihin eritelty tykkihevosiiin, muona-ajon., ammusajoneuvojen hevosiin jne. ⁴⁾ Kapt. Freyn ilmoituksen perusteella. ⁵⁾ 1 sotasaaliskanuuna. ⁶⁾ 2 sotasaalistykkiä. <i>Huom.</i> Yleensä havainto-ym. välineiden lukumäärät asianomaisten patterien päälliköiden ym. muistitiedon perusteella. <i>Huom.</i> Antreassa oli edellä olevan lisäksi 2 kpl. 47 mm laivatykkiä.
1	2	2	2	2	9	?	?	3	
1	?	2	2	3 ⁴⁾	5 ⁴⁾	25	4	4 ⁵⁾	
1	—	5	4	4	6	10	3	4 ⁶⁾	
1	1	5	4	4	5	25	8	4	
1	?	4	3	3	5	23	9	4	
2	—	2	2	3	4	25	4	4	
2	?	2	2	6	5	15	9	2	
—	—	?	—	—	—	4	1	1	
9	3	22	19	25	39	137	32	31	

Karjalan Armeijakunnan tykistön kanuunapatterin

(Ruotsalaisen esikuvan mukaan)

Tehtäväjako	Henkilökunta				Hevoset			Ajoneuvot			
	Ups.	Ainups.	Miehiä	Yht.	Ratsu-	Veto-	Yht.	Ajon.	Ammusv.	K.keitt.	Yht.
Patterin pääll.....	1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—
<i>Taistelupatteri</i>											
<i>Tied.os. ....</i>	—	1	9	10	5	—	5	—	—	—	—
<i>Puh.osasto .....</i>	—	1	5	6	—	1	1	1	—	—	1
<i>Tulipatteri</i>											
<i>Jaosjohtajat .....</i>	—	2	—	2	2	—	2	—	—	—	—
<i>Tykkimiehistö .....</i>	—	4	20	24	4	—	4	—	—	—	—
<i>Ratsurit .....</i>	—	—	12	12	—	24	24	—	—	—	—
<i>Ammusmiehet .....</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Amm.vaun. ja ajon.¹⁾.....</i>	—	—	8	8	—	12	12	4	2	—	6
	—	8	57	65	11	37	48	5	2	—	7
<i>Vääpeli</i>											
<i>Kuormasto</i>	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—
<i>Rehimestari .....</i>	—	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—
<i>Keittäjät .....</i>	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—
<i>Hevosenhoit. ....</i>	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—
<i>Seppä .....</i>	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—
<i>Lääk.henkilök. ....</i>	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—
<i>Muona- ja tavara-ajon. ....</i>	—	—	1	1	—	1	1	1	—	—	1
<i>Rehuajon. ....</i>	—	—	3	3	—	3	3	3	—	—	3
<i>Kenttäkeittiö.....</i>	—	—	1	1	—	2	2	—	—	1	1
Vääp. ja kuorm. yht.	—	2	12	14	2	6	8	4	—	1	5
Patteri yht.	1	10	69	80	14	44	57	9	2	1	12

keskimääräinen kokoonpano ja vahvuus n. 23. 4. 18.

kokoonpannut patterit.)

Tykkeitä	Havainto- ym. välin.				Puh.		Huomautuksia
	Suuntak.	Häärak.	Kiikari	Komp.	Puh.	Johtoa	
—	—	—	1	1	—	—	<p>1) Ellei patterilla ollut ammusvaunuja, silloin ajoneuvoja 8 kpl.</p> <p><i>Huom. 1.</i> Tässä taulukossa esiintyvän patterin kokoonpanossa on käytetty perustana niitä tietoja, joita on ollut 5.Karjalan patterista.</p> <p><i>Huom. 2.</i> 3.Ptrin kokoonpano on ollut vastaava; 6.Ptrin on täytynyt ajaa 4-valjakolla, sen sijaan on sillä ollut ammusmiehiä 7. patterilla on ollut kaikki tiedustelijat ratsain, lisäksi sillä on ollut runsaasti ajoneuvoja. Miehistön vähyys ja vetohevosten runsaus viittaavat siihen, että suurin osa ajoneuvoista on ollut 2-valjaisia; 1.patteri oli varustettu 4-valjakkoiseksi, miehistöä hyvin runsaasti.</p>
—	1	1	1	1	—	—	
—	—	—	—	1	4	5	
—	—	—	1	1	—	—	
4	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	
4	1	1	2	3	4	5	
—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	
4	1	1	3	4	4	5	

Karjalan Armeijakunnan 4.patterin kokoonpano ja vahvuus n. 25. 4. 18

Tehtävä jako	Henkilökunta			Hevoset			Ajoneuvot	Tykkejä	Havainto- ym. välin.			Puh.		
	Aliups.	Miehet	Yht.	Ratsu-	Veto-	Yht.			Suuntak.	Haara- kaukop.	Kikarit	Komp.	Puh.	Joht.
Patterin pääll.	1	—	1	1	—	1	—	—	—	1	1	—	—	
<i>Puh. ja tied.ryhmä¹⁾ .....</i>	—	6	6	5	—	5	—	—	1	—	2	4	6	
<i>Jaos.</i>														
Jaosjohtaja	—	1	1	1	—	1	—	—	—	1	1	—	—	
Tykkimiehistö	—	12	12	12	—	12	—	2	—	—	—	—	—	
Ratsurit	—	4	4	—	8	8	—	—	—	—	—	—	—	
Ammusmieh.	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ammusajon.....	—	6	6	—	6	6	6	—	—	—	—	—	—	
Jaos yht.	—	27	27	13	14	27	6	2	1	—	5	4	6	
<i>Vääpeli.....</i>	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
<i>Kuormasto</i>														
Kuorm.au.	—	1	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Keittäjä ²⁾	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Ammusajon.....	—	5	5	—	5	5	5	—	—	—	—	—	—	
Muona-ajon.....	—	1	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	
Rehuajon.....	—	3	3	—	3	3	3	—	—	—	—	—	—	
Pata-ajon.	—	1	1	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	
Kuorm. yht.	—	13	13	2	10	12	10	—	—	—	—	—	—	
4.patteri yht.	1	46	47	21	24	45	16	2	1	—	5	4	6	

¹⁾ Joista yksi patterin pääll:n hevosen hoitaja, seurasi todennäköisesti kuormastossa.

²⁾ Nainen.

Huom. 1. Vahvuus ylittää 3:lla 25.4 ilmoitetun luvun. Todennäköisesti Valkeamatkasta on liittynyt hevosemiehiä patteriin.

Huom. 2. Vahvuusilmoituksessa 25.4.18 ei patteriin ole merkitty muuta kuin yksi aliupseeri.

Karjalan Armeijakunnan 2.patterin kokoonpano ja vahvuus n. 25. 4. 18.

Tehtävä jako	Henkilökunta					Hevoset			Ajoneuvot ¹⁾	Tykkejä	Havainto- ym. välin.				Puh.		
	Upseeri	Altuks.	Miehet	Naisia	Yht.	Ratsur-	Veto-	Yht.			Suuntak. ²⁾	Haara- kaukop. ³⁾	Kikarit	Komp.	Puh.	Joht.	
Patterin pääll.	1	—	—	—	1	1	—	1	—	—	—	?	?	—	—	1) Joista 2 2-pyöräisiä ja 2 4-pyöräisiä. 2) Bussoli. 3) Tähistyskoneita.	
Tiedustelijat	—	1	6	—	7	2	—	2	—	—	2	?	?	—	—		
Puh.os.	—	1	9	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	2	9		
<i>Tykit.</i>																	
Ups.....	4	—	—	—	4	4	—	4	—	—	1	—	?	?	—		
Tykkimiehet	—	3	51	—	54	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—		
Ratsurit	—	—	7	—	7	—	14	14	—	—	—	—	—	—	—		
	4	3	58	—	65	4	14	18	—	3	1	2	?	?	—		
<i>Vääpeli</i>	—	1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—		
Kirjurit	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Asemestari	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Apul.	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Varusmest.	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Tallimest.	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Apul.	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Hevosm.	—	—	8	—	8	—	8	8	4	—	—	—	—	—	—		
Keittiöm.	—	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Emännöits.	—	—	—	—	5	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Pyykkäri	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Vääp.alaiset yht.	—	1	18	6	25	1	8	9	4	—	—	—	—	—	—		
Patteri yht.	5	6	91	6	108	8	22	30	4	3	1	2	?	?	2 9		

rin todellista kokoonpanoa voi painavalla syyllä arvostella. Tämä patteri joutui tosin toimimaan pitkäkhön ajan asem sodan luon- toisessa taistelussa, mutta se osoittautui tähänkin liian liikunta- kyvyttömäksi. Pieninkin heilahdus rintaman pysyväisyydessä olisi aiheuttanut ainakin yhden tykin menetyksen kolmesta. Omi- tuisinta on kuitenkin, ettei patterin päällikkö halunnutkaan saada patteriansa liikuntakykyiseksi. Tässä patterissa ei olisi tarvittu kahta tykkimiesvuoroa. Puolet tykkimiehistä olisi joutanut parempiin tehtäviin. Mitä teki patteri viidellä upseerilla? Kuten myöhemmin tulee selviämään, ei ainakaan tulenjohto sitonut yhtään upseeria. Kuormastosta ei voida puhuakaan, sillä sitä ei ollut. Viittä emännöitsijää täytyy pitää liikana yhden patterin osalle. Muussa suhteessa oli tämän patterin kokoonpano asiallinen.

Yleisenä huomautuksena mainittakoon, ettei tiedustelijoilla ollut sitä merkitystä kuin nykyään. He olivat muutamissa patte- reissa vain jonkinlaisia varmistusmiehiä. Toisissa pattereissa oli sen sijaan muutamilla tiedustelualiupseereilla tai miehillä paljon suurempi merkitys kuin nykyään, sillä nämä toimivat tulen- johtajina.¹

Pattereiden miehistövahvuus oli siksi pieni, että vähänkin suuremmat tappiot olisivat vakavasti uhanneet patterin toiminta- kykyä. Yhtä suuri ja ehkä vielä suurempikin vaara olisi koitunut, jos upseeriston keskuudessa olisi tapahtunut pienehköjä tappioita, sillä näiden lukumäärähän oli kovin pieni. Tässäkin suhteessa tämän tykistön toimintakestävyys oli kyseenalainen.

Karjalan Armeijakunnan tykistön henkilökunta, hevoset kalusto ym. välineet.

H e n k i l ö k u n t a

Tarkempien tilastotietojen esittäminen Karjalan Armeija- kunnan tykistön henkilökunnasta on vaikeaa, sillä osa vapaus- sodan aikaista arkistoa poltettiin Viipurissa ja osa siitä on tois- taiseksi vielä yksityisten henkilöiden hallussa. Tästä syystä jäl- jempänä seuraava esitys pohjautuu vain harvoihin tilastollisiin tietoihin. Lisäselvitystä henkilökunnan käyttökelpoisuuteen on osittain saatu po. tykistössä palvelleilta henkilöiltä.

¹ Ev. Pippingin ja ev.luutn. Pohjanheimon kertomuksien mukaan.

Pietersaareissa muodostetut 5. ja 6. patteri olivat lähteneet aikaisin rintamalle. Tästä syystä oli niiden miehistö kokonaan värvättyjä vapaaehtoisia. Heihin kuului myös runsaasti maistereita, insinöörejä ym. vastaavan sivistyksen saaneita henkilöitä. Sen sijaan pääsivät 19. ja 2. patteri lähtemään rintamalle vasta maaliskuun loppupäivinä, joten tykistökoulussa olleet vapaaehtoiset oli ennätetty sijoittaa jääkärytykistöön ja muihin aikaisemmin muodostettuihin pattereihin. Näiden kahden viimeksi mainitun patterin henkilökunta oli suurimmalta osaltaan kokoonpantu asevelvollisista, mutta näissä pattereissa oli myös opillisen sivistyksen saaneita. Muutenkin miehistöaines oli hyvää. Kutsunnoissa suoritettiin tarkka valinta tykistöön määrättäviin näiden. 3. ja 7. Karjalan patterin miehistön pääosa oli myös asevelvollisia. Kuitenkin oli runsaasti vapaaehtoisiaakin, sillä näitä oli nyt saatavissa, kun maasta oli suurin osa joutunut valkoisten haltuun. Joskaan miehistöaines ei näissä kaikissa pattereissa ollut yhtä sopivaa kuin Jääkärytykistöprikaatissa ja 5. sekä 6. Karjalan pattereissa, se oli kuitenkin oivallista. Jäljempänä oleva tilasto antaa kuvan muutamien pattereiden miehistön opillisesta sivistyksestä sekä jakautumisesta eri ammattiryhmiin.

Ammattitilastoa Karjalan Armeijakunnan tykistöstä.

P a t t e r i	Insin. maist. tuom. mets.h.	Yliopp.	Koulul.	Tekn. rak.m. työnj.	Maanvilj.	Työmiehiä	Kont. kaup. kaup.apul.	Muita
Karj. I vuoristo patteri 19.6.	2	2	—	4	12	4	3	5
5.patteri ¹	8	2	2	4	26	29	2	—
19.patteri 26.4.	—	—	—	—	28	35	19	—

Karjalan Armeijakunnan 1. (vuoritykki)patteri oli saanut miehistönsä Karjalan rintamajoukoista sekä muista vapaaehtoisista. Samaten oli 4. Karjalan patteri, joka alussa oli vain osa 1. patterista, saanut miehistönsä vastaavalla tavalla. Aikaisemmin mainitussa liitteessä on vain pieni osa 1. patterin miehistöä, sillä

¹ Kaikki sitoomuksen perusteella.

suurin osa oli lomalla, eikä näistä ole tietoja. Miehistöä Karjalan rintamajoukoista tykistöön siirrettäessä koetettiin valinnassa noudattaa tykistön toivomuksia, joten po. pattereihin tuli sopivan laatuista henkilökuntaa.

Tykistöllistä tasoa kohotettiin kursseilla ja jatkuvalla koulutuksella, johon olikin tilaisuus asemasotavaiheen aikana. Tässä tykistössä ei tykistön laajentuminen tullut yhtä suureksi kuin jääkärytykistössä. Näin patterit saivat pitää entisen miehistönsä. Niinpä muilla paitsi 3. ja 7. Karjalan patterilla oli vähintään kuukauden palveluksessa ollut miehistöä, joten viimeksikin saapuneiden 2. ja 19. patterien miehistölle oli ennen hyökkäyksen alkamista noin 1½ kuukauden koulutus ja palvelus tykistössä. Tykkien lisäys 5. ja 6. Karjalan patterissa aiheutti kyllä siirtoja näiden pattereiden sisäpuolella, joten osa miehistöä joutui tehtäviin, joihin heillä ei voinut olla täyttä tottumusta.

Koska uusiin 3. ja 7. Karjalan patteriin tuli vähän koulutettua miehistöä, niin olisi ollut tarpeellista siirtää aliupseerien lisäksi näihin pattereihin enemmän miehistöä »vanhoista» pattereista kuin mitä tapahtui.

Karjalan Armeijakunnankin tykistössä on miehistön ja alipäällystön uutteruus ja into ollut kerrassaan kiitettävää. Tästä ovat poikkeuksetta kaikki ne henkilöt, joilta olen asiaa tiedustellut, antaneet täyden tunnustuksen.

Päällystön suhteen oli Karjalan Armeijakunnan tykistö paljon huonommassa asemassa kuin Jääkärytykistörikaati. Ei ollut käytettävissä runsaslukuista upseeristoa eikä perusteellisen koulutuksen saanutta alipäällystää. Kahdeksaa patteria kohti oli vain yhdeksän upseeria. Aliupseereita oli yhteensä 50. Taulukosta Karjalan Armeijakunnan tykistön vahvuus n. 25. 4. 18. selviää kuitenkin, että sekä upseeriston että aliupseeriston jakautuminen eri pattereiden kesken oli hyvin vaihtelevaa. Huomiota herättää erittäinkin se, että 2. Karjalan patterissa oli viisi upseeria. Näistä olisi voitu ainakin kolme sijoittaa muihin pattereihin.

Karjalan Armeijakunnan tykistössä oli huomattava ero aikaisemmin koulutuksensa saaneiden upseerien ja alipäällystön välillä. Kuitenkin oli täällä muitakin upseereita, joiden sotilasammattillinen taso lienee ollut perin heikko, sillä osa oli korotettu upseereiksi

sen koulutuksen perusteella, minkä he saivat pattereissaan. Tämä koulutus vastasi tuskin sitäkään, mitä vaaditaan jaosjohtajalta. Sen sijaan omasivat jääkäriupseerit sekä muualla tykistökoulutuksen saaneet upseerit tarpeellisen taidon pattereidensa toiminnan johtamiseen.

Ilman päällystön ja miehistön antaumuksella suoritettua työtä ei Karjalassakaan olisi kyetty kehittämään tykistöä. Erikoisesti on mainittava tykistöpäällikön majuri Schwindtin tarmokas toiminta.

Hevoset.

Aikaisemman käsittelyn yhteydessä on selvinnyt hevosten lukumäärä. Sen sijaan mainittakoon hevosten laadusta, että hevoset olivat hyvässä kunnossa hyökkäyksen alkaessa. Tämä johtui vähäisistä ajoista, sillä asemasotavaiheen aikana patterit pysyttelivät samoilla paikoilla eivätkä joutuneet sanottavasti suorittamaan edes asemansiirtoja. Hevoset olivat pääasiallisesti Karjalasta otettuja, joten ne olivat tottuneet paikallisiin maasto- ym. olosuhteisiin. Hevoset saattoivat siis ainakin jonkin aikaa pysyä vetokuntoisina niukallakin rehustuksella.

Kalusto (vahvuudet sivuilla 36, 46, ja 52—53).

Järjestelytoimenpiteet kohdistuivat Karjalan Armeijakunnan tykistössä myös tykistökaluksen laadun parantamiseen. Sivuilla 36 ja 46 olevien taulukoiden vertaus antaa tästä selvän kuvan. Oli saatu neljä aivan kunnollisella kalustolla varustettua patteria. 1. patterillekin oli jo saatu lisäksi vuoritykit M 1909. Vallan kurjia eivät 3. Karjalan patterinkaan tykit olleet, vaikk'ei niissä ollutkaan rekyylilaitteita. 2. ja 6. Karjalan pattereille jäi vanhat tykit. 2. Karjalan patterin tykit olivat kovin kömpelöitä ja sopimattomia sen aikaisille teille. Ampumakuntoon saaminen vaati paljon aikaa. Ammunnassa vaadittiin erikoistoimenpiteitä tykkien alustan laittamiseksi.

Korjauksilla oli tykit saatu siihen kuntoon, että niillä normaalisesti voitiin ampua. Mutta vielä hyökkäyspäivänäkin, 25. 4. 1918, puuttui eräitä tärkeitä välineitä. Antreasta 23. 4. 5. Karjalan patterille lähetetyistä kahdesta kanuunasta puuttui toisesta matka-

kaari ja molemmista kiertokaukoputket. Näistä voitiin matka-kaari toimittaa patterille vasta 27. 4. 4. Karjalan patterin tykeissä eivät palauttajat toimineet vielä 21. 4. Tykit lähetettiin Sortavalaan korjattaviksi ja saapuivat sieltä Kiviniemeen vasta 23. 4.

Muista tykkeihin kuuluvista varusteista mainittakoon, että vanhoissa pattereissa olivat varusteet suunnilleen samanlaiset ja yhtä täydelliset kuin Jääkärietykistöprikaatissakin. Varsinkin 2. Karjalan patterilla oli täydelliset välineet. Uusista pattereista ainakin 7. Karjalan patteri on ollut aika hyvin varustettu, sillä oli korjaus- ja varaosalaatikot sekä muut tarpeelliset välineet. Pattereista puuttui, samoin kuin Jääkärietykistöprikaatissakin, varakiertokaukoputket. Kaikilla pattereilla oli tarpeellinen määrä etuvaunuja.

Lukuun ottamatta 2. Karjalan patterin liian kömpelöä tykkikalustoa ja 6. Karjalan patterin ikivanhaa tykkilastua Karjalan Armeijakunnan tykistö vastasi tykkikalustoltaan ja siihen liittyvien varusteiden puolesta kohtuullisia vaatimuksia.

Tähystys-, suuntaus- ja muut tähän ryhmään kuuluvat välineet ilmenevät taulukosta sivuilta 52—53. Siitä selviää, että suunta-kehiä ja haarakaukoputkia oli kovin vähän. Pattereiden toimintaa tämä puute on sekä vaikeuttanut että hidastuttanut. Kiikareita sen sijaan on ollut verrattain runsaasti. Näitä saatiin silloin tällöin useitakin kappaleita kerrallaan Pietarista. Kompasseja oli suunnilleen sama määrä patteria kohti kuin Jääkärietykistöprikaatissakin. Aikaisemmin Jääkärietykistöprikaatin käsittelyn yhteydessä tehdyt johtopäätökset soveltuvat myös Karjalan Armeijakunnan tykistöön.

Viestikalusto on esitetty edellisessä kappaleessa mainitussa taulukossa. Kaluston suhteen viittaa Jääkärietykistöprikaatin viestikalustosta tekemiini huomautuksiin.

Karjalan Armeijakunnan tykistön vahvuuksien selostamisen yhteydessä ilmenivät ajoneuvomäärät. Eniten oli käytännössä karjalaisia 4-pyöräisiä ajoneuvoja. Näiden ajoneuvojen sopivaisuutta ei ole moitittu. Kaikesta päättäen ovat nämä ajoneuvot olleet esimerkiksi ammusten kuljetukseen erittäin sopivat, sillä yksin ajoneuvoihin on kuormattu 8 ammuslaatikkoa, joiden yhteinen paino on n. 400 kg. Näin raskaitten kuormien kuljetus kelirikkoisilla teillä osoittaa, että ajoneuvot ovat olleet hyviä.

Valjaat ovat olleet yleensä kohtalaisen hyviä. Lyöttymiä ei ole ainakaan sanottavasti syntynyt. Tykeissä on ollut erikoisvaljaat. Pienille karjalaisille hevosille nämä erikoisvaljaat ovat olleet sopimattomia. Tästä syystä ainakin 4. Karjalan patterissa osa tykkivaljaista korvattiin tavallisilla valjailla.

Karjalan Armeijakunnan tykistössä miehistön varusteet olivat enimmäkseen hyvin kirjavia. Ainoastaan Pietarsaaresta tulleiden pattereitten miehillä oli jotenkin yhtäläinen puvusto. Muista henkilökohtaisista varusteista puuttuvat yksityiskohtaiset tiedot. Todennäköisenä voidaan kuitenkin pitää, että ne suurin piirtein olivat samanlaiset ja niitä oli suhteellisesti sama määrä kuin Jääkärietykistörikaatin pattereissa.

Ampumataulukot ja kartat.¹

Ampumataulukot olivat ainakin alkuvaiheessa suurimmalta osalta Karjalan Armeijakunnan tykistöesikunnassa laadittuja. Niiden pohjana on käytetty venäläisiä ja saksalaisia ampumataulukoita. Vuoritykkeihin oli ainakin 4. Karjalan patterissa laadittu itse taulukko. Todennäköisenä pitäisin, että myös venäläiselle kenttäkanuunalle oli huhtikuun loppuaikoina painettuja taulukoita, koska niitä tykistökoulun toimesta varmaankin kerrallaan oli painettu suurehko määrä. Olivatpa taulukot kopioituja tai painettuja, niin ne ovat olleet tarpeeksi täydellisiä, koska pohjana on käytetty koeampumakentillä suoritettujen ammuntojen perusteella tehtyjä alkuperäisiä taulukoita.

Karttoina on käytetty päämajan toimesta laadittuja karttoja 1 : 100,000. Viipurin ympäristössä toimineilla pattereilla on ollut samanlaiset kartat kuin Jääkärietykistörikaatillakin. 7. Karjalan patteri joutui myöhemmi käyttämään hyvinkin epätarkkoja karttoja. Näistä mainittakoon »Generalkarte von Finnland» sekä jonkinlaiset turistikartat.

Ampumamenetelmät.

Ampumamenetelmät olivat vieläkin yksinkertaisemmat kuin Jääkärietykistörikaatissa. Tämä johtui suuntakehien vähyydestä.

¹ Lähteenä: Ev. Pippingin, ev.luutn. Kyanderin ja kapt. Karimon kertomukset.

Tykistön päällystöön kuului Saksassa, Ruotsissa sekä Venäjällä palvelleita henkilöitä. Tästä johtui, että ampumamenetelmissä ja tulenjohton periaatteissakin oli eroavaisuuksia.

Pyrkimyksenä oli päästä tähystettyyn ammuntaan. Osittain käytettiin myös tähystämätöntä kartta-ammuntaa. Muutamat patterit käyttivät suoraa suuntausta. Tähystetyt ammunnat perustuivat hakuammuntaan. Perussuunta määrättiin tietysti kartasta. Saatu pohjoisneulaluku annettiin patterille. Matka otettiin myös kartasta. Siirtokulman määrittämisessä lienee käytetty samoja menetelmiä kuin Jääkärykistöprikaatissakin. Karttaa ja karttakulmamittaria on kaikesta päättäen käytetty runsaasti. Erinäisistä merkeistä voi päätellä Viipurin ympäristössä käytetyn seuraavaa menetelmää: Patteri keskipisteenä oli kartalle piirretty ruudusto, jossa suunnat oli merkitty karttakulmamittarilla viiden piirun tarkkuudella ja matka ympyrän kaaren osilla, joita toisistaan erotti 200 m:n väli. Tässä on ammunta tapahtunut seuraavasti: Tulenjohtaja on määritellyt maalin paikan kartassa. Tällöin hän on nähnyt heti matkan patterista maaliin, samoin hän on saanut selville, paljonko suunta maaliin poikkesi perussuunnasta. Vaikeutena on ollut maalin paikan merkitseminen karttaan oikeaan paikkaan. Tällaista ruudustoa tuntuu käytetyn muuallakin. Eräissäkin patterissa oli ruudustosta erotettu kullekin patterille oma lohkonsa.

Tähystyksen suhteen on ollut kaksi toisistaan poikkeavaa tapaa. Toisissa pattereissa on tulenjohton suorittanut patterin päällikkö — muita upseereitahan ei yleensä ollutkaan —, mutta eräissä pattereissa eivät upseerit ottaneet osaa tulenjohtoon, vaan ammunnan tähystyksestä huolehtivat tiedusteluosaston henkilökunnasta tähän tehtävään valitut aliupseerit ja miehet. Tämä menettely ei ole voinut johtua siitä, että tulipatterin hoito olisi ehdottomasti vaatinut upseerin läsnäoloa, sillä esim. eräissäkin patterissa, jossa oli viisi upseeria, ei yksikään toiminut tähystyspaikalla. Tämä tiedusteluosaston käyttö tulenjohtoon tuntuu hyvin omituiselta ja jopa uskomattomaltakin. Kuitenkin on kolme eri patterin päällikköä vakuuttanut näin menetelleensä. Patterin päällikkö valitsi kartasta maalit — joskus maastossakin — ja lähetti tähystäjät paikoilleen. Nämä ilmoittivat havaintonsa ammuttaessa, esim. vasemmalla 50, pitkä. Patterissa tämän

perusteella patterin päällikkö muutti sivusuuntahavainnon ampumamatkan suhteen oikeaksi ja ammutti uuden laukauksen.

Ennen selostetulla ruudutuksella on ollut juuri tällaisissa ammunnoissa suuri merkitys. Uusi hakuampumaton maali on ilmoitettu patteriin ruutuna, sillä tähyistäjillä on ollut samoin ruudutettu kartta kuin patterillakin, muutenhan ei olisi ollut minkäänlaisia edellytyksiä määritellä patterille maalia. Vaikeutena on tietysti ollut maalipaikan sijoittaminen kartalle. Selitykseksi mainittakoon jo tässä, että maaleina oli yleisesti jokin kylä tai tienristeys. Tämä menetelmä ei vaatinut kuin yhden suunta-kehän, eikä sitä tarvittu ehdottomasti tulenjohtopaikalla. Näillä perusteilla suoritettavat ammunnat tuntuvat verrattain vähän luottamusta herättäviltä. Ne olisivat tuskin olleet mahdollisia, ellei olisi ollut käytettävissä miehistöä, jolla oli edellytyksiä toimia tällaisissa vaativissakin tehtävissä.

Käytettävissä olevien välineiden laatu ja lukumäärä antoi oman leimansa ampumamenetelmiin, jotka tulivat olosuhteiden pakostakin jäykiksi ja verraten vähän sopiviksi. Mutta näistä puutteistakin huolimatta olisi ollut suuremmat edellytykset ammunnan tehokkaammalle suoritukselle, jos patterin päälliköt olisivat aktiivisemmin ottaneet osaa tulenjohtoon. Tämä huomautus ei koske kaikkia pattereita, sillä muutamissa suoritettiin patterin päällikkö itse kaikki ammunnat.

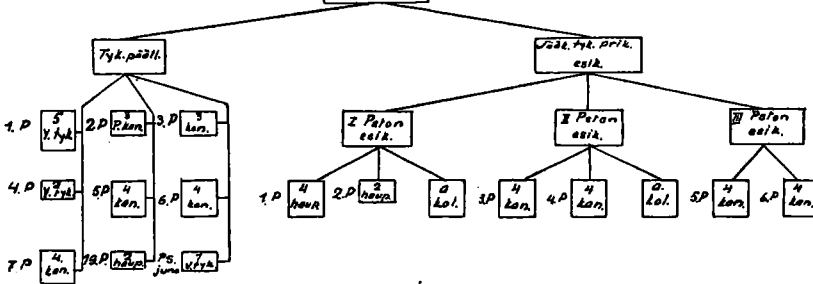
Yhdistelmä.

Itäarmeijan tykistön kokoonpano.

Karjalan AK:n tykistö.¹

Itäarmeijan
tyk. esik.

Jääkärytykistöprihaati.

¹ Kokoonpanossa eivät yhdysviivat tarkoita alistusta, vaan osoittavat ainoastaan yksikön muodollisen suhteen tyk.päällikköön.

Itäarmeijan tykistön vahvuudet n. 25. 4. 18.

Esikunta tai patteri	Pattereita	Tykkejä	Henkilökunt.				Hevoset			Ajoneuvot			Huom.	
			Ups.	Aliups.	Mieh.	Yht.	Ratsu-	Veto-	Yht.	Ajon.	Ammusvaun.	K.keitt.		Yht.
Itäarm.tyk.esik.¹	—	—	1	6	—	7	2	—	2	—	—	—	—	
<i>Jääk.tyk.prik.</i>														
<i>Jääk.tyk.prik.esik. ...</i>	—	—	2	8	65	75	21	21	42	20	—	1	21	
I Pston esik.	—	—	2	2	23	27	7	10	17	6	—	1	7	
1.Ptri	1	4	2	7	104	113	19	79	98	25	—	1	26	
2.Ptri	1	2	2	8	107	117	15	81	96	26	—	1	27	
1.a.kol.	—	—	1	4	14	19	4	12	16	12	—	—	12	
I Psto yht.	2	6	7	21	248	276	45	182	227	69	—	3	72	
II Pston esik.	—	—	2	7	33	42	18	8	26	7	—	1	8	
3.Ptri	1	4	2	9	110	121	15	71	86	21	—	1	22	
4.Ptri	1	4	2	9	101	112	16	80	96	14	4	1	19	
2.a.kol.	—	—	1	1	57	59	5	43	48	22	—	1	23	
II Psto yht.	2	8	7	26	301	334	54	202	256	64	4	4	72	
III Pston esik.	—	—	2	3	22	27	10	20	30	5	—	1	4	
5.Ptri	1	4	1	9	107	117	12	82	94	19	4	1	24	
6.Ptri	1	4	2	10	110	122	18	72	90	17	4	1	22	
III Psto yht.	2	8	5	22	239	266	40	174	214	41	8	3	52	
Jääk.tyk.prik. yht.	6	22	21	77	843	941	160	577	737	194	12	11	217	
<i>Karjalan AK:n tyk.</i>														
<i>Tyk.pääll.² .....</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1.Ptri	1	5	—	10	93	103	17	28	45	12	—	?	12	Liik.ky-
2.Ptri	1	3	5	6	96	107	8	22	30	4	—	—	4	vytön.
3.Ptri ³	1	4	—	1	70	71	15	40	55	16	—	?	16	
4.Ptri	1	2	—	1	40	41	20	24	44	11	—	—	11	
5.Ptri	1	4	1	10	66	77	14	43	57	10	2	1	13	
6.Ptri	1	4	1	8	80	89	8	36	44	8	2	1	11	
7.Ptri	1	4	1	4	73	78	18	54	72	21	2	1	24	
19.Ptri	1	2	1	10	71	82	22	37	59	28	—	1	29	
ps.juna	—	1	—	—	9	9	—	—	—	—	—	—	—	
Karj.AK:n tyk. yht.	8	29	9	50	598	657	122	284	406	110	6	4	120	
Itäarm. tyk. kaikk.	14	51	31	133	1441	1605	284	861	1145	304	18	15	337	

¹ 6 sijoitettu aliupseeriksi, osa kenties ilman arvoa.² 19.patterin pääll. o.t.o.³ Oran tykki laskettu tähän.

Huom! Sotasaalistykkit eivät sisälly tämän taulukon lukuihin.

5. Yhdistelmä.

Aikaisemmassa käsittelyssä on kumpikin po. tykistöryhmä käsitelty erillisenä. Yhtenäisen kuvan saamiseksi koko Itäarmeijan tykistöstä on syytä esittää yhdistelmä tärkeimmistä seikoista. Tässä mielessä antanee koko Itäarmeijan kokoonpanosta ja vahvuuksista riittävän kuvan edellä oleva yhdistelmä.

6. Vertailu Jääkärietykistöprikaatin ja Karjalan Armeijakunnan tykistön välillä.

Vertailtaessa aikaisemmin esitettyjen seikkojen pohjalla näitä kahta eri tykistöryhmää huomataan, että kokoonpanossa, yksiköiden vahvuudessa ja varustuksissa vallitsi huomattava ero. Syitä toisen paremmuuteen tai toisen huonompaan tilaan ei ole etsittävä yksinomaan joidenkin henkilöiden ansioista tai heidän työnsä tulosten perusteella, vaan on niitä haettava myös kummankin tykistön alku- ja syntymävaiheista. Samoin ovat paikalliset olosuhteetkin vaikuttaneet ratkaisevasti. Karjalan Armeijakunnan tykistö oli luotu pitkällä rintamalla puolustavan jalkaväen tueksi. Jääkärietykistöprikaati suunniteltiin alusta alkaen liikuntasotaan. Se luotiin ja täydennettiin rintamailla, kun taas toinen toimi tapahtumien polttopisteen ulkopuolella.

Pääeroavaisuudet ovat seuraavat:

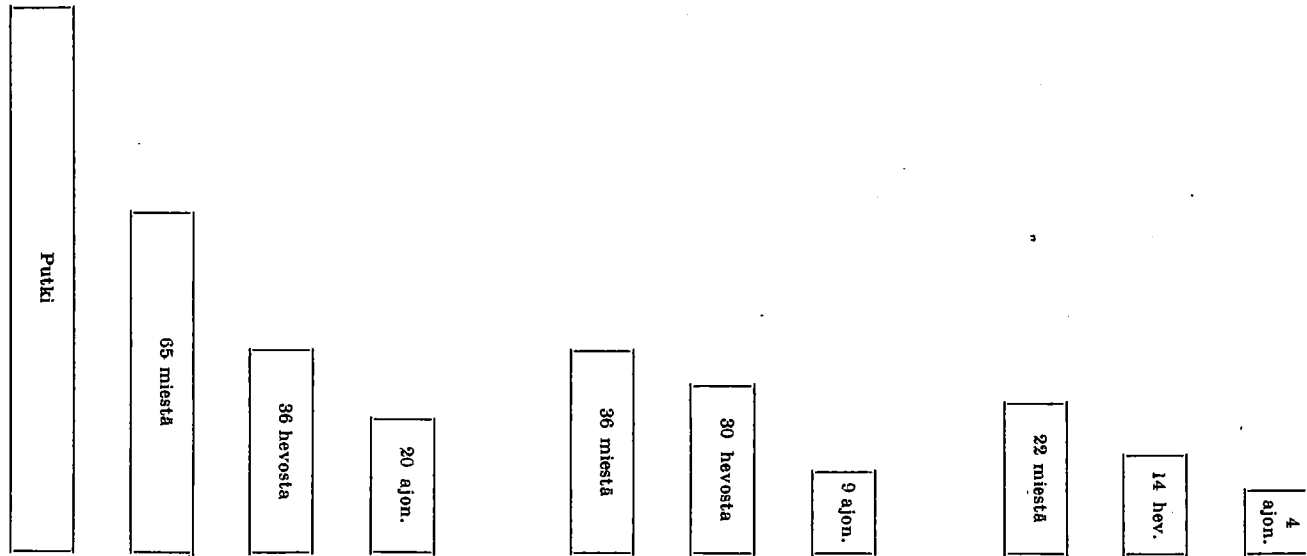
1. Jääkärietykistöprikaati muodosti kiinteitä patteristoja, joilla oli yhteinen johto. Karjalan Armeijakunnan tykistössä oli irrallisia pattereita, jotka olivat ilman väliastetta yhteisen johdon alaisia.
2. Karjalan Armeijakunnan pattereiden henkilökunta, hevos- ja ajoneuvovahvuudet olivat paljon pienemmät kuin Jääkärietykistöprikaatin pattereiden.
3. Jääkärietykistöprikaatin upseeristo ja alipäällystö oli kokoonpantu yhtenäisen koulutuksen saaneista henkilöistä. Tämän kantahenkilökunnan lukumäärä oli runsas ja koulutustaso huomattavasti korkeampi kuin Karjalan Armeijakunnan upseeriston ja alipäällystön valtaosan.
4. Jääkärietykistöprikaatin hallussa ollut kalusto ja välineet olivat parempia ja lukumäärä suurempi.
5. Jääkärietykistöprikaatilla oli jonkinlaiset mahdollisuudet jär-

Vertaileva taulukko, joka osoittaa, montako miestä, hevosta ja ajoneuvoa tulee putkea kohti nykyisessä s.a. patteristossa ja montako tuli Itäarmeijan tykistöissä:

1. Nykyisessä s.a. pstossa

*2. Jääk.tyk.prikaatissa¹
(keskimäärin patteristossa)*

*3. Karjalan AK:n tykistössä
(keskimäärin patterissa)*

¹ 4-pyöräiset ajoneuvot on laskettu 2:ksi ajoneuvoksi. Ammusvaunut on laskettu 3:ksi ajoneuvoksi.

jestää jatkuva huolto. Karjalan Armeijakunnan tykistöltä puut-
tuivat nämä mahdollisuudet kokonaan.

Lukumääräisten eroavaisuuksien havainnollistamiseksi esite-
tään edellisellä sivulla kummankin tykistön henkilökunnan, hevosen
ja ajoneuvojen määrät verrattuina toisiinsa yhtä tykkiä kohti
tulevina lukuina. Asetelmassa on vertailun vuoksi esitetty em. suh-
teet suunnitellussa sodanaikaisessa patteristossamme. Vertailtaessa
muistettakoon kuitenkin nykyisen patteriston suurempi henkilö- ja
hevostarve.

7. Yleiset johtopäätökset Itäarmeijan tykistöstä.

Itäarmeijan tykistön kokoonpanon, vahvuuksien, henkilö-
kunnan, koulutustason, kaluston ja ampumamenetelmien johdosta
voidaan tehdä seuraavat johtopäätökset:

1. Tykistön ylimmältä johtolimeltä ei voida odottaa täyttä
tehoa, koska sen tehtäviin oli kytketty tykistölle vieraiden asioit-
ten hoito — jalkaväen ampumatarviketäydennys.

2. *Jääkäri-tykistö-prikaatin* kokoonpano on sellainen, että se
takaa tämän tykistön yhtenäisen johdon sekä käytön. Vahvuudet
ovat yleensä tarkoituksen mukaiset. Koska huoltomuodostelmat
jäivät vajaavahvaisiksi tai niitä ei ollenkaan voitu perustaa, niin
täydennyksen saamisesta taisteluyksiköille ei ole takeita.

3. *Jääkäri-tykistö-prikaatin* runsaan kantahenkilökunnan ja
hyvän miehistöaineksen avulla voitiin voittaa lyhyen koulutuksen
haitat, joten koulutustason puolesta ei ole odotettavissa suurta-
kaan haittaa tykistön toiminnassa.

4. *Jääkäri-tykistö-prikaatin* kalustossa on suuria puutteita.
Varsinkin valjasten puute on siksi suuri, että sen täytyy haitata
toimintaa. Myös muutamilla yksiköillä jäi ajoneuvoluku niin pie-
neksi, että näiden yksiköiden toimintaa haittaa tulevassa toimin-
nassa ajoneuvojen puute.

Tulenojohtovälineet ja viestikalusto asettavat rajoituksia patte-
reiden taktilliseen ja ampumateknilliseen käyttöön.

Muut apuvälineet ovat siksi riittämättömiä, että näiden puute
vaikeuttaa tavallista toimintaa.

Karttoja on liian vähän. Etenemisvaiheen aikana kartat anta-
vat vain vähän mahdollisuuksia nopealle tulenavaukselle. Vii-

purin luona kartoilla on jo huomattava merkitys ja lisäävät tykistön mahdollisuuksia.

5. Ampumamenetelmät eivät mahdollista suurempien tykistöosien tulen keskitystä. Maalinvaihto erikoistapauksissa on oleva hidasta.

6. *Karjalan Armeijakunnan tykistön* kokoonpano on sellainen, ettei sen yhtenäiseen johtoon ole mahdollisuuksia. Sen koko tehoa ei voida käyttää muutamien pattereiden liikuntakyvyttömyyden takia. Vahvuudet ovat aivan liian pienet jatkuvaa toimintaa varten. Huoltomuodostelmien puutteen takia on pattereiden toiminta onnen varassa.

7. Kantahenkilökuntaa on kovin vähän. Miehistöaines on hyvää ja koulutusaika siksi pitkä, että tältä henkilökunnalta voidaan odottaa hyviäkin suorituksia.

8. Muutamien pattereiden tykkikalusto liian vanhanaikaista, näiltä ei voida vaatia nopeutta.

Ajoneuvoluku liian pieni. Haittaa huoltoa.

Tulenojohtovälineet tulevat asettamaan suuria rajoituksia ammunnan suoritukselle.

9. Kartat asettavat samat rajoitukset kuin Jääkärytykistöllekin. Ampumamenetelmät hidastavat ja rajoittavat toimintaa.

Ensimmäisessä jaksossa »Itäarmeijan tykistö» olen pyrkinyt antamaan kuvan tämän tykistön eri osien kokoonpanosta ja vahvuuksista. Samalla olen koettanut esittää ne muut, tähän jaksoon luettavat seikat, jotka tulivat vaikuttamaan tykistön toimintaan Viipurin operaatiassa.

II. Valmistavat toimenpiteet sekä komentosuhteet.

I. Valmistavat toimenpiteet.

Tykistön yleiset käyttösuunnitelmat ennen etenemisiikkeen alkamista.

(Piirokset sivuilla 72, 74 ja 75.)

Huhtikuun 9 p:nä eversti Tunzelmann ja majuri Rappe esittivät tulevalle Itäarmeijan komentajalle hyökkäyssuunnitelmansa. Tykistön käyttö hyökkäyksessä oli hahmoteltu kummankin ehdo-

tuksessa. Eversti Tunzelmann esitti hyvinkin yksityiskohtaisen tykistön ryhmitusehdotuksen, jonka mukaan Savitaipaleen—Lapteenrannan suuntaan toimiville joukoille olisi tullut 16 tykkiä. Hyökkäystä varten Viipuriin sekä Galitsinan (Leipäsuon asema) kautta etenevälle osastolle hän ehdotti yhteensä 12 tykkiä. 2. Karjalan rykmenttiä piti vahvistaa 2:lla tykillä sekä antaa Muolaanjärven—Äyräpäänjärven linjalle tuleville joukoille myös 2 tykkiä. Majuri Rappen suunnitelma tykistön kohdalta ei ollut yhtä yksityiskohtainen kuin edellä esitetty. Hänen käsityksensä mukaan piti tykistön pääosa käyttää Säiniön kautta tunkeutuvan osaston tueksi.

Päämajan hyväksymään majuri Rappen yleissuunnitelmaan tuli myöhemmin huomattavia muutoksia. Tykistön käyttöperiaatteeseen eivät nämä muutokset kuitenkaan tulleet vaikuttamaan. Yksityiskohtaiseen tykistön käyttösuunnitelmaan ei alkuvaiheessa voitu ryhtyä, sillä tykistö oli muodostelun alaisena, eikä ollut varmuutta käyttöön tulevien pattereiden lukumäärästäkään.

Vasta noin huhtikuun 15 p:nä päästiin tykistön yksityiskohtaisempaan käyttösuunnitelmaan, sillä tällöin voitiin arvioida jo likimääräisesti Karjalan Armeijakunnan toimesta perustettavien pattereiden lukumäärä. Suunnitelma laadittiin Itäarmeijan esikunnassa. Tähän työhön otti jo tähän aikaan everstilutnantiksi korotetun Rappen lisäksi osaa majuri Schwindt. Huhtikuun 18 p:nä oli saatu kokoon ensimmäinen yhtenäinen käyttösuunnitelma. Tämä saatettiin joukkojen tietoon Itäarmeijan päiväkäskyillä n:o 24/17. 4. 18 ja n:o 26/18. 4. 18. Suunnitelman mukaiset suhteet on esitetty piirroksessa sivulla 72. Edellinen käsky koski Karjalan Armeijakunnan tykistöä, ja se sisälsi seuraavan jaon:

- 3. Karjalan rykmentin alueelle kaksi patteria
- 2.   »   »   »   kolme   ».
- 1.   »   »   »   kaksi   »

Käsky ei ole muodollisesti oikein laadittu. Sen sanamuodosta voi saada sen käsityksen, että tykistö olisi ollut aikaisemminkin jaettu tällä tapaa. Näin ei asia kuitenkaan ole. Käsky tarkoittaa uutta ryhmitystä.

Jälkimmäisessä käskyssä määrätään koko Jääkäri-tykistö-prikaati kenraalimajuri Wilkmanin käyttöön.

Voimasuhdepiirros tykistön ja jalkaväen keskinäisestä suhteesta sellaisena kuin Itäarmeijan päiväkäskyt n:o 24 17. 4. 18. ja n:o 26 18. 4. 18 sen määrittelevät.

I. Suhde pataljoona-, patteri- ja tykkiluvun välillä:

A. Siviön ryhmä.

B. Wilkmanin ryhmä.

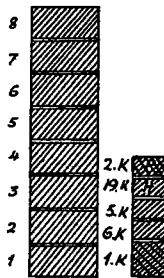
C. Ausfeldin ryhmä.

Pataljoonaa kohti: 0,8 patteria.

» » 2 tykkiä.

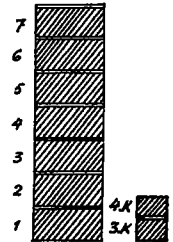
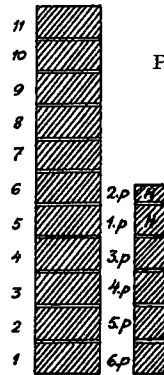
Pataljoonaa kohti: 0,4 patteria.

» » 1,8 tykkiä.

Pataljoonaa kohti: 0,2 patteria.

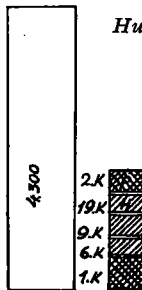
» » 0,8 tykkiä.

II. Suhde ist. joukkojen tuhat-, patteri- ja tykkiluvun välillä:

Tuhatta kohti: 0,7 pattaria.

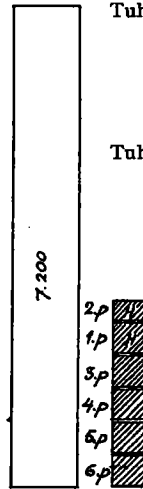
» » 3,3 tykkiä.

Huom! Tämän taulusivun laskelmissa on 2-tykkiset patterit laskettu 1/2:ksi.

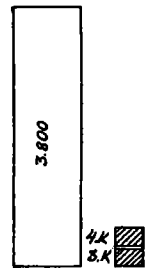
Tuhatta kohti: 0,8 patteria.

» » 3 tykkiä.

Tuhatta kohti: 0,8 patteria.

» » 1,3 tykkiä.

Liikuntakyv.
K = Karjalan ptri.

hatched = patalj.

□ = 4-tykk. ptri.
□ = 2 » »

H = haupitsi.
P = piiritystykk.

Kun nämä suunnitelmat tehtiin, ei vielä tiedetty, että päämaja tulisi antamaan tykkeitä 5. ja 6. Karjalan patterin saattamiseksi 4-tykkisiksi.¹ Ei ollut myöskään varmaa, tulisiko 7. Karjalan patteri valmiiksi. Näin ollen voikin pitää tätä tykistön käyttösuunnitelmaa verrattain hyvänä. Ainoa muistutus, joka sitä vastaan voidaan tehdä, on se, että olisi ollut syytä siirtää 3. Karjalan rykmentin alueelta vielä yksi patteri 1. Karjalan rykmentin alueelle, sillä täällähän eversti Ausfeldin piti alkaa vaativa tehtävänsä, jonka tueksi olisi ollut saatava voimakas tykistö.

Suunnitelmaa ei voitu toteuttaa. Väliin tuli tapahtumia, jotka muuttivat laskelmaperusteet.

— Selveni, ettei 1. Karjalan patteri tule valmiiksi hyökkäys-hetkeksi.

— 3. Karjalan patteri ei ollut kunnossa siirtyäkseen Ausfeldin ryhmään.

Niinpä oli huhtikuun 19 p:nä selvää, että Ausfeld saisi aloittaa hyökkäyksensä ilman 3. Karjalan patteria. Tällöin oli keksittävä keinoja sen korvaamiseksi.

Tästä syystä oli aikaisempiin suunnitelmiin tehtävä muutoksia. Itäarmeijan esikunnan kehoituksesta tekikin majuri Schwindt tykistön uudesta jaosta ehdotuksensa huhtikuun 19 p:nä. Suunnitelman pääajatus selviää seuraavasta sähkösanomasta: »Föreslår följande artillerifördelning Imatra fjärde jägarbatteriet om två senare pjäser Rautu ett jägarbatteri från Tammerfors och fjärde Karelska bergsbatteriet om två pjäser Heinjoki ett och ett halft haubitsbatteri och tre fältbatterier från Tammerfors av sistnemnda detascheras ett batteri under marschen till Kääntymä punkt. På fronten Noskua Pullila återstå således sjutton pjäser — — —.» Vaikkakin sähkösanomassa on tulkinnan varaa ja risti-riitaisuutta, siitä selviää kuitenkin, että on ollut tarkoituksena keskittää Heinjoelle Jääkäri-tykistö-prikaatin molemmat haupitsipatterit ja kaksi kanuunapatteria sekä Rautuun 4. jääkäripatteri 3. Karjalan patterin tilalle. Lisäksi olisi erotettu yksi jääkäripatteri todennäköisesti Imatralle.

¹ Erotukseksi Jääkäri-tykistö-prikaatin pattereista sanottiin Karjalan Armeijakunnan pattereita »Karjalan pattereiksi».

Voimasuhdepiirros tykistön ja jalkaväen keskinäisestä suhteesta sellaisena kuin se tuli olemaan Itäarmeijan pkv:in n:o 24 ja 26:een 20. 4. 18. tehtyjen muutosten jälkeen.

I. Suhde pataljoona-, patteri- ja tykkiluvun välillä.

A. Sihvon ryhmä. B. Wilkmanin ryhmä. C. Ausfeldin ryhmä.

Pataljoonaa kohti: 0,4 patteria.

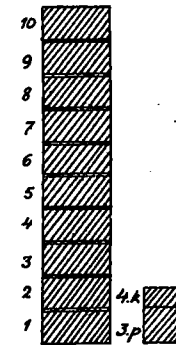
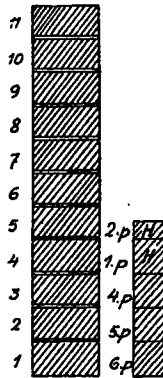
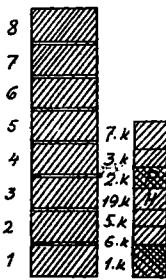
» » 1,8 tykkiä.

Pataljoonaa kohti: 0,2 patteria.

» » 0,6 tykkiä.

Pataljoonaa kohti: 0,8 patteria.

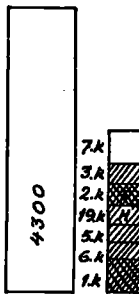
» » 2,8 tykkiä.

II. Suhde tst. joukkojen tuhat-, patteri- ja tykkiluvun välillä:

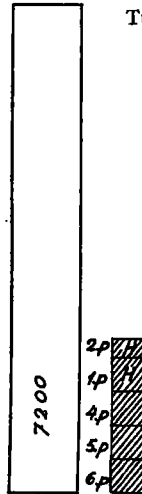
Tuhatta kohti: 1,2 patteria.

» » 4,5 tykkiä.

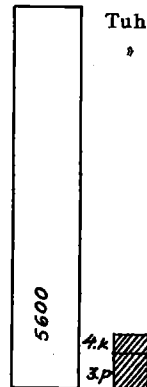
Tuhatta kohti: 0,7 patteria.

» » 2,5 tykkiä.

Tuh. kohti: 0,8 ptria.

» » 1,1 tyk.

■ = Liikuntakyvyt.

K = Karjalan patteri.

Voimasuhdepiirros 24. 4, jolloin Karjalan Armeijakunnan tykistöä järjestelytyöt oli jo suoritettu loppuun.

I. Suhde pataljoona-, ja tykkiluvun välillä:

A. Sarlinin ryhmä. B. Sihvon ryhmä. C. Wilkmanin ryhmä. D. Ausfeldin ryhmä.

Pataljoonaa kohti: 0,4 patteria.

» » 1,6 tykkiä.

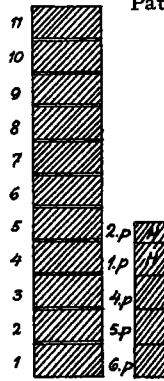
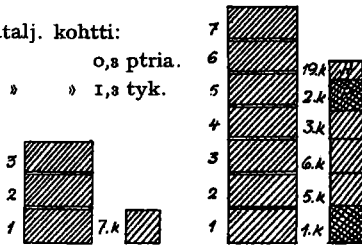
Patalj. kohti: 0,2 patteria.

Pataljoonaa kohti: 0,8 patteria.
» » 3 tykkiä.

Patalj. kohti:

0,8 ptria.

» » 1,3 tyk.

II. Suhde tst. joukkojen tuhat-, patteri- ja tykkiluvun välillä:

Tuhatta kohti: 0,7 patteria.

» » 2,5 tykkiä.

Tuhatta kohti: 0,3 patteria.

» » 1,4 tykkiä.

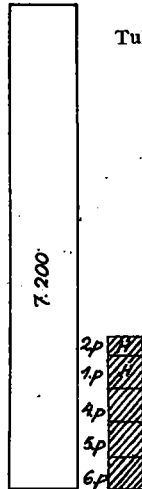
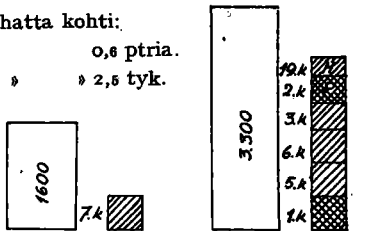
Tuhatta kohti: 1,8 patteria.

» » 6 tykkiä.

Tuhatta kohti:

0,8 ptria.

» » 2,5 tyk.

■ = Liikuntakyvytön.

Edellä esitetty suunnitelma hyväksyttiin Itäarmeijan esikunnassa, mutta huhtikuun 20 p:nä syntyi vilkas väittely Elisenvaarassa tästä suunnitelmasta everstiluutnantti Rappen ja majuri Malmbergin välillä.¹ Tästä oli seurauksena, että Jääkärietykistö-prikaati sai pitää muut patterinsa paitsi Rautuun määrätyn. Ei voinut tulla kysymyksenkään, että Ausfeldin ryhmä olisi jätetty 4. Karjalan patterin varaan. Tämä näin muutettu suunnitelma selviää Jääkärietykistö-prikaatin osalta Itäarmeijan päiväkäskystä n:o 30/20. 4. 18. Näin syntynyt tykistölinen voimasuhde eri ryhmissä ilmenee piirroksesta siv. 74. Jääkärietykistö-prikaatin käyttöön tehty muutos aiheutti myös muutoksia Karjalan Armeijakunnan tykistön käyttösuunnitelmiin. Aikaa myöten saatiin yhä täsmällisempiä tietoja eri pattereiden toimintakuntoon tulemisen mahdollisuuksista. Saatiin tietää, että päämajalta tulee lisää tykkeitä aikaisemmin mainittujen pattereiden tykkiluvun lisäämiseksi. Kaikki nämä seikat vaikuttivat taktillisen tilanteen vaatimuksien lisäksi Karjalan Armeijakunnan tykistön käyttösuunnitelmaan. Lopullinen, koko tykistön käyttöä koskeva suunnitelma kiteytyi seuraavaksi:

1. Sihvon ryhmälle Karjalan Armeijakunnan tykistö paitsi kaksi patteria (4. ja 7. Karjalan patteri).

2. Wilkmanin ryhmälle Jääkärietykistö-prikaati, paitsi 4. patterilla heikennetty II patteristo.

3. Ausfeldin ryhmälle II patteristo (p. 4. patteri) sekä 4. Karjalan patteri.

4. Sarlinin ryhmälle 7. Karjalan patteri.

Tämä tykistöjako jäi *pysyväiseksi* etenemisvaiheen ajaksi. Yksityiskohtainen patterijako esiintyy piirroksessa sivulla 75.

Itäarmeijan tykistöpäällikön huhtikuun 19 p:nä tekemää samoin kuin lopullistakin suunnitelmaa on moitittu siitä, että varsinkin edellinen rikkoi tykistön kiinteätä kokoonpanoa. On sanottu myöskin, että suhteen eri tykistöjen välillä olisi pitänyt olla toisenlainen.

Kiinteän kokoonpanon rikkomisesta esitetyt moitteet tuntuvat liioitetuilta. Tosin otettiin Ausfeldille II patteristo, paitsi 4. patteri, mutta tähän oli painavat syyt. Tarvittava tykistö oli otet-

¹ Lähde: kenr. Lundqvistin kertomus.

tava sieltä, mistä sitä nopeimmin voitiin saada. Karjalan Armeijakunnan tykistöstä olisi ollut lähtökunnossa vain 19. Karjalan patteri, mutta se oli haupsipatteri ja siksi sopimaton kelirikon aikana seuraamaan nopeasti eteneväksi suunniteltua Ausfeldin ryhmää. 3. Karjalan rykmentin alueelle suunniteltua yhden jääkäripatterin irrottamista ei sen sijaan voida pitää oikeaan osuneena toimenpiteenä, vaikka huhtikuun 19 p:nä saattoikin Itäarmeijan tykistöpäälliköstä tilanne näyttää synkältä, sillä varmasti liikuntakykyisiä pattereita oli vain kolme. Uusien pattereiden kuntoon tulosta ei ollut varmaa tietoa. Entisten pattereiden liikuntakykyisiksi tulosta ei myöskään voinut olla takeita. Myöhemmin, kun oli selvillä Karjalan Armeijakunnan tykistön tuleva todellinen tila, ei Jääkäri-tykistöprikaatista enää vaadittukaan Imatralle patteria.

Missään suunnitelmissa ei ole havaittavissa minkäänlaista tahallista pyrkimystä särkeä Jääkäri-tykistöprikaatin kokonaisuutta. Tällainen pyrkimyshän olisi ollut aivan ristiriitainen myöskin everstiluutnantti Rappen suunnitelmien kanssa. Eversti Schwindtin kirjelmästä, joka on päivätty 10. 12. 35, ilmenee selvästi hänen vakaumuksensa, että tykistön tehokas käyttö vaati säilyttämään Jääkäri-tykistöprikaatin mahdollisimman jakamattomana. Tähän lainattakoon ote po. kirjelmästä: »... Till följd härav var det saken till fromma, att denna organisation ej rubbades och att de Karelska batterier, som ställdes till olika gruppchefers förfogande och sálunda rákade inom jägarartillerisektionernas verksamhetsområde, skulle samarbete med jägarartilleriet.»

Joskaan ei ole asiallista syytä moittia aivan liiallisesta Jääkäri-tykistöprikaatin sotajaoituksen rikkomisesta, niin voidaan sen sijaan huomauttaa siitä suhteesta, joka tuli vallitsemaan Sihvon ja Wilkmanin tykistön välillä. Sihvon taistelujoukot olivat, kuten voimasuhdepiirroksesta ilmeni, lukumääräisesti paljon pienempiä kuin Wilkmanin ryhmä. Lisäksi oli Sihvon ryhmän tehtävä toisarvoinen. Tästä huolimatta tuli pataljoonaa kohti 1¹/₂ kertaa enemmän pattereita kuin Wilkmanin ryhmässä. Kuitenkin on muistettava, että 1. ja 2. Karjalan patteri olivat liikuntakyvyttömiä. Siitä huolimatta olisi ollut varaa ottaa ainakin yksi patteri Sihvon ryhmästä pois. Tähän viittaavia suunnitelmia ei ole ollut. Päinvastoin

torjuttiin huhtikuun 22 p:nä jyrkästi majuri Malmbergin pyyntö saada 19. Karjalan patteri Jääkärikykistöprikaatin käyttöön. Olisi hyvin ennätetty siirtää tämä patteri Hannilasta Kääntymän kautta Heinjoen seuduille. Tällöin oli jo selvää, että Karjalan Armeijakunnan tykistö tulee lukumääräisesti suureksi. 19. Karjalan patterin jäämisestä Antrean rintamalle kiisteltiin erittäin itsepäisesti. Vedottiin siihen, että taktilliset olosuhteet vaativat ehdottomasti patterin jäämistä entiselle toiminta-alueelle. Ainaakaan ei näin jäljestäpäin voi näille vaatimuksille löytää todellista pohjaa. 3. Karjalan patteri olisi voitu hyvinkin siirtää Hannilaan ja sillä korvata 19. Karjalan patteri, sillä Pullilassa eivät olosuhteet voineet vaatia kahta patteria. Tuntuu siltä kuin eivät yksinomaan asialliset syyt olisi olleet vaikuttamassa, vaan että tunnesyytkin saivat jossakin määrin valtaa. Ei tietystikään tuntunut mukavalta luovuttaa ilman muuta yhtä patteria entisestä »omasta» tykistöstä.

Tällainen yleissuunnitelma ei riittänyt lopulliseksi käyttösuunnitelmaksi. Se muodosti vain suuret tykistöryhmät. Siksi jäi asianomaisten tykistökomentajien tai vastaavista tehtävistä huolehtivien henkilöiden asiaksi tehdä yksityiskohtaiset suunnitelmat. Nämä suunnitelmat kuuluvat jo kiinteästi toiminnan piiriin, joten niiden käsittely tapahtunee parhaiten seuraavassa jaksossa, jossa käsitellään lähemmin tykistön toimintaa.

Ammusten varaaminen sotatoimialueelle.

Itäarmeijan johto oli tietoinen, että suunnitellut sotatoimet edellyttivät runsaasti ammuksia. Tästä ammustarpeesta Itäarmeijan komentaja ilmoitti ajoissa päämajalle ja vaati, että ammusten kuljetukseen sotänäyttämölle ryhdyttäisiin viipymättä. Tämän vaatimuksen oikeaperäisyyttä ei epäiltykään, mutta päämajalla ei ollut mahdollisuuksia alkaa heti näitä kuljetuksia, koska maassa ei ollut tarpeeksi ammuksia. Tilaukset oli tosin tehty ajoissa, mutta ampumatarpeita kuljettavien laivojen lastauksessa ei läheskään aina noudatettu annettuja ohjeita, joten saattoi olla aikoja, jolloin jostakin ammuslajista oli huutava puute. Ammuk-silla lastatut laivat saapuivat siksi myöhään, ettei tarpeellista kuljetusta keritty suorittaa loppuun ennen sotatoimien alkua,

vaan viimeiset lähetykset saapuivat vasta Viipurin valtauksen jälkeen.¹

Yrityksistäni huolimatta en ole onnistunut selvittämään täydelleen Itäarmeijalle saapuneiden ammuslähetyksen suuruutta; kuitenkin antavat jäljempänä esitetyt tiedot jonkinlaisen yleiskuvan. 76 mm:n ammuksia saapui 18. 4. 18 4,330 kpl. ja 26. 4. 4,000 kpl. eli yhteensä 8,330 kpl., joista noin 40 % lienee ollut sräpnelleja. Jos tämä määrä jaetaan kanuunain luvulla, saadaan tykkiä kohti sotatoimien alkaessa noin 130 kpl. ja koko saapunut ammusmäärä huomioon otettuna noin 230 ammusta. Näin ollen oli alussa ammuksia käytettävissä vain vähän enemmän kuin yksi nykyinen tuliannos. Edellä oleviin lukuihin on päästy, kun on otettu huomioon kaikki 76 mm:n kanuunat ja vuoritykit. Toiminnan aikana oli kuitenkin useita pattereita, jotka eivät joutuneet ampumaan juuri ollenkaan. Kun em. 8,330 ammuksista vähennetään tällaisten toimeettomiksi joutuneiden pattereiden saamat ammuksiset ja jäännös jaetaan ampuneiden pattereiden tykkiluvulla, tulee ammustilannekuva edullisemmaksi. Tällöin saadaan, että kutakin toimivaa 76 mm:n tykkiä kohti oli käytettävissä 280 ammusta eli noin 3 nykyistä tuliannosta.

Saapuneista haupitsiammuksista ei voi varmasti sanoa yhteismäärää. Kuitenkin voidaan mainita, että niitä saapui 24. 4. Hiihtolaan noin 1,900 kpl. ja että 24. 4. lähetettiin Jyväskylästä 1,050 ammusta. 22. 4. oli haupitsiammuksia saapunut todennäköisesti noin 700 kpl. Ellei niitä muuta tullut, niinkuin näyttää, olisi haupitsiammuksia saatu yhteensä noin 3,650 kpl. Jaettaessa tämä määrä haupitsiluvulla saadaan tykkiä kohti noin 440 kpl. Tämä luku vastaa noin seitsemää nykyistä tuliannosta. Ammusmäärä oli hyvin suuri sen aikaisiin olosuhteisiin.

Vaikkakaan tätä ammustäydennystä ei voida pitää täydelleen valmistavana toimenpiteenä, koska suurin osa ammuksista saapui vasta sotatoimien alettua, voidaan tämä ammusvaraus käsitellä kuitenkin valmistavien toimenpiteiden piirissä, sillä siksi se oli tarkoitettu, vaikka ammusten kuljetus sotatoimialueelle myöhästyikin.

¹ Kenraali Nenosen kertomuksen mukaan.

Tässä yhteydessä mainittakoon, että 29. 4 oli ammuksia seuraavasti:

76 mm:n kenttäkanuunoille	4,930 kpl.
76 mm:n vuoritykeille	300 »
87 mm:n kenttäkanuunoille	2,600 »
107 mm:n piirityskanuunoille	40 »
122 mm:n haupitseille	2,080 »

Edellä esitetyn perusteella voisi päätellä, ettei Viipurin operaatiossa olisi ollut minkäänlaista ammuspulaa. Näin ei asia kuitenkaan ole, sillä ammusten pattereille saamisessa oli huomattavia vaikeuksia.

Eri tykistöryhmien ammuskysymyksen selvittely kytkeytyy lähinnä varsinaiseen toimintaan, joten tämä käsitellään sen yhteydessä.

Muut tykistön toimintaa koskevat valmistavat toimenpiteet.

Tiedustelun suorituksessa oli otettu huomioon myös tykistön toimintaa koskevat seikat. Niinpä tiedoituksissa mainitaan eräistä teistä, että ne ovat tykistöllekin käyttökelpoisia.

Tiedot Viipurin varustuksista on laadittu erittäin hyvin tykistöä palveleviksi sillä niissä selvitetään tarkasti varsinkin vihollisen tykistön ja tunnettujen konekiväärien paikat. Lisäksi oli Viipurin ympäristön karttaan merkitty punaisten tykistöasemia.

Olkoonpa tiedustelut suoritettu missä mielessä tahansa, ne antoivat tykistölle arvokkaita tietoja ja tulivat täten osaltaan helpottamaan tykistön toimintaa, varsinkin sopivien maalien määräämistä.

Valmistaviin toimenpiteisiin voidaan lukea myöskin ne valjassa ajoneuvovaraukset, joita Karjalassa suoritettiin. Näiden tarkoituksena oli ensi sijassa hankkia tarvittava täydennys edellä mainittuihin välineisiin nähden Jääkäri-tykistöprikaatille.

Antreassa, Pölläkkälässä ja Ristseppälässä oli suoritettu tykistöä varten alustava majoitustiedustelu. Tulevaa toimintaa varten oli Ristseppälä edullinen. Se antoi mahdollisuuksia suunnata tykistöä joko Heinjoen suuntaan tai Kämärälle.

Hevostäydennyksen järjestämistä täytyy myös pitää tykistöä

koskevana edullisena toimenpiteenä, sillä hevosluku ei ollut suuri. Koska sotatoimien aikana vallitsi kelirikko, oli odotettavissa suuriakin hevostappioita, ja tällaisen täydennyksen järjestäminen oli siis välttämätön toimenpide.

Kovin moninaisia eivät nämä ennakkotoimenpiteet olleet, mutta sen tehokkaammiksi niitä tuskin olisi voinut saadaakaan. Itäarmeijan esikunnalla ja erittäinkin tykistöpäälliköllä oli yllin kyllin huolta saadaksean tarpeellisemmatkin toimenpiteet suoritetuiksi.

2. Itäarmeijan tykistön komentosuhteet.

(Komento- ja alistussuhdepiirroksset sivuilla 85 ja 86.)

Komentosuhteiden selvittely olisi voinut tapahtua osittain organisaation käsittelyn yhteydessä, mutta toisaalta on sellaisiakin tekijöitä, jotka vaatisivat siirtämään sen toiminnan piiriin. Tästä syystä katsonkin olevan paikallaan käsitellä nämä komentosuhteet aivan irrallisina kummastakin päätekijästä — organisaatiosta ja toiminnasta — sekä suorittaa selostuksen yhtenäisenä jaksona, sillä muuten saattaisi kokonaiskuvan luominen olla hyvin vaikeata.

Itäarmeijan tykistöesikunta.

Itäarmeijan tykistöesikunnan aikaisemman käsittelyn yhteydessähän viitattiin siihen, että tämä esikunta oli tarkoitettu todelliseksi tykistölliseksi johtoelimeksi. Kuitenkin kuulee sellaisia lausuntoja, joiden mukaan se olisi ollut vain tykistöllinen huoltoesikunta. Siksi lieene paikallaan tarkastella tätä kysymystä lähemmin. Kuten muistetaan, Itäarmeijan tykistöpäällikkö otti aktiivisesti osaa tykistön käyttösuunnitelmien laadintaan. Samoin hän tuli myöhemminkin vaikuttamaan tykistön uudestiryhmittelyyn. Itäarmeijan johdon käsitys tykistöpäällikkönsä asemasta selvenee parhaiten, kun lainaan tähän pari lyhennystä annetuista käskyistä. Itäarmeijan päiväkäskyn n:o 68/25. 4. 18. 9. ja 10. kohta oli laadittu seuraavaan muotoon: »9) — — — ja käsittelee *kaikkia*¹ tykistöä koskevia asioita Itäarmeijan tykistöesikunta» ja »10) — — — muistutetaan jääkärikykistöä siitä että sen *kaikissa*¹

¹ Kursiivi kirjoittajan.

asioissa on käytettävä virkatietä ja on sen tykistöä koskevilla asioilla siis lähetettävä asianomaiset asiaperit armeijamajan tykistöesikunnalle.»

Edellä esitettyjen perusteiden nojalla voidaan mielestäni sanoa, että Itäarmeijan tykistöesikunta oli myös taktillisessa suhteessa korkein tykistöllinen johtoporras. Vain sen vaikutuksen näkyväisyys jäi pieneksi. Itäarmeijan tykistöpäällikköä vertaisin armeijakunnan tykistökomentajaan. Hänellä oli siis se käskyvalta, oikeudet ja velvollisuudet, mitkä katsotaan kuuluvan armeijakunnan tykistökomentajalle.

Oli useita syitä, minä vuoksi Itäarmeijan tykistökomentajan vaikutus ei voinut näkyä selvänä. Tämä ei suinkaan todista sitä, ettei hän olisi ainakin osittain johtanut tykistön toimintaa. Eihän nykyäänkään armeijakunnan tykistökomentajan vaikutus aina näy. Näinhän on asia varsinkin sen jälkeen, kun hän on antanut tarpeelliset määräykset tykistön ryhmityksestä ja jaosta eikä armeijakunnan välittömässä käytössä ole omaa erikoista tykistöä.

Toisena syynä, mikä esti tätä johtamisen näkyväisyyttä, oli se, ettei silloinkaan ylipäänsä käytetty varsinaisia tykistökäskyjä. Tykistöä koskevat asiat olivat armeijakäskyssä erikoisena »tykistöpykälänä». Vain ani harvassa tapauksessa tällaista pykälää selvennettiin erityisellä tykistökäskyllä. Muutmaat käskyt olivat suoranaisia tykistökäskyjä, mutta ne annettiin armeijan komentajan nimessä.

Käskytiet viitoittavat komentosuhteet. Tästä syystä selostetaan Itäarmeijan tykistöesikunnan käskytiet Kuten piirroksessa sivulla 85 selviää, tykistötaktilliset käskytiet kulkivat Itäarmeijan komentajan ja ryhmänkomentajien kautta eri tykistöille. Vain ani harvoissa tapauksissa käytettiin varsinaista tykistöllistä asetietä, siis suoraan tykistölle. Tämä johtui tietenkin siitä, ettei käytetty erityisiä tykistökäskyjä. Nuo ennen mainitut »tykistöpykälät» olivat samalla tykistön suorituskäskyjä tai ohjeita suorituksesta.

Edellä mainitussa piirroksessa on esitetty myös jonkinlainen tykistötetnillinen käskytie. Tätä käytettiin, kun järjestettiin ammustäydennystä tai muuta, joka koski tykistön kalustoa tai siihen verrattavia välineitä. Varsinkin toiminnan alkuaikoina on tällainen käskytie selvästi havaittavissa. Myöhemmin yhtyi-

vät käskytiet useissa tapauksissa yhdeksi. Niinpä Ausfeldin ryhmässä kaikki tykistöä koskevat asiat kulkivat ryhmän komentajan kautta Itäarmeijan esikuntaan. Tähän pakottivat olosuhteet. Tykistöllä ei ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia itse järjestää välitöntä yhteyttä tykistökomentajaan, eikä tietystikään tykistökomentajakaan pystynyt omalta kohdaltaan olemaan suoranaissessa yhteydessä kaukana toimiviin tykistöosiin. Tästä johtuneet käskytiet on esitetty jälkimmäisessä komento- ja alistussuhdepiirroksessa sivulla 86.

Itäarmeijan tykistöpäällikön käskytiet olivat odottamattoman selväpiirteiset sekä myös tarkoitustaan vastaavat. Mitään mahdollisuuksia ei ollut toimittaa käskyjä aina suoraan eri tykistöryhmille. Ei ollut yleensä tarpeellistakaan antaa tarkempia tykistökäskyjä, joten näin ollen riittivät yleiset ohjeet, jotka koskivat tykistön ryhmitystä, jakoa ja siirtoja ryhmästä toiseen. Myöhemmin, Viipurin piirityksen aikana, olisi kyllä tarvittu varsinainen tykistötaktillinen käskytie. Tätä ei Itäarmeijan tykistöpäällikkö saanut aikaan. Seurauksena tästä oli, ettei hän voinut toimia tykistön todellisena korkeimpana taktillisena johtajana.

Wilkmanin ryhmän tykistö.

Wilkmanin ryhmän tykistöä voidaan suurin piirtein verrata divisioonan tykistöön. Näin ollen voidaan myös sanoa, että tämän tykistön komentajalle kuului se käskyvalta, mikä on divisioonan tykistökomentajallakin. Komentovallan käyttö erosi kuitenkin meidän käsityksemme mukaisesta normaalisesta tavasta. Jääkäri-tykistöprikaatin päällikön komentovallan käyttö ilmenee parhaiten annetuista käskyistä. Alkuvaiheessa oli eri tykistöryhmät tosiasiallisesti alistettu rivistölle. Tällöin olisi ollut luonnollisinta, että käskyt olisi annettu rivistön komentajan kautta. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, vaan käskyt annettiin, kuten sivulta 85 ilmenee, suoraan tykistölle. Tästä johtui, ettei rivistön komentaja voinut olla tietoinen siitä, mitä tehtäviä tykistö mahdollisesti oli saanut omalta johdoltaan. Rivistön komentajan tykistölle antamat käskyt saattoivat siis olla ristiriitaisia Jääkäri-tykistöprikaatin johdon taholta annettujen käskyjen kanssa.

Myöhemmin, jolloin eri tykistöryhmät tulivat taisteluosastojen

»tukiryhmiksi», muuttuivat komentosuhteetkin selvemmiksi (vrt. piirrosta sivulla 86). Tällöin oli paikallaan, että tykistölle annettiin suoraan tykistökäskyt. Tämä edellytti, että taisteluosastojen komentajat olivat tietoisia tykistökäskyissä annettujen tehtävien laadusta. Näin olikin asian laita, sillä taisteluosastojen käskyissä oli yleensä tiedoitus tykistön *toiminnasta*. Sen sijaan ei Wilkmanin sotatoimikäskyissä ollut sanaakaan tykistön *toiminnasta*. Ehdottomasti olisi näissäkin käskyissä tarvittu yleistiedoitus po. seikoista.

Patteristojen komentajien käskyvalta ja komentosuhteet ovat rinnastettavissa täydelleen nykyisten patteristojen vastaaviin suhteisiin.

Muihin paitsi tykistötaktillisiin asioihin nähden oli asioiden kulkutie kahdenlainen. Jos esim. oli kysymyksessä ammustäydennys, niin patteri kääntyi yleensä patteriston puoleen, tai Jääkäri-tykistöprikaatin esikunta antoi käskyt patteristolle. Sen sijaan esim. elintarviketäydennyksen suhteen patterilla oli suora yhteys Jääkäri-tykistöprikaatin esikuntaan.

Komentosuhteiden laatu vaikutti tietysti toimintaan. Varsinkaan alkuaikoina ei Jääkäri-tykistöprikaatin päällikön käskyvalta voinut olla suuri. Kuitenkin on esitetty moitteita siitä, ettei tykistön johtoa ollut järjestetty. Toiminnan yhteydessä tulen esittämään ne tekijät, jotka estivät alkuvaiheessa tykistön johdon puuttumista asioiden kulkuun.

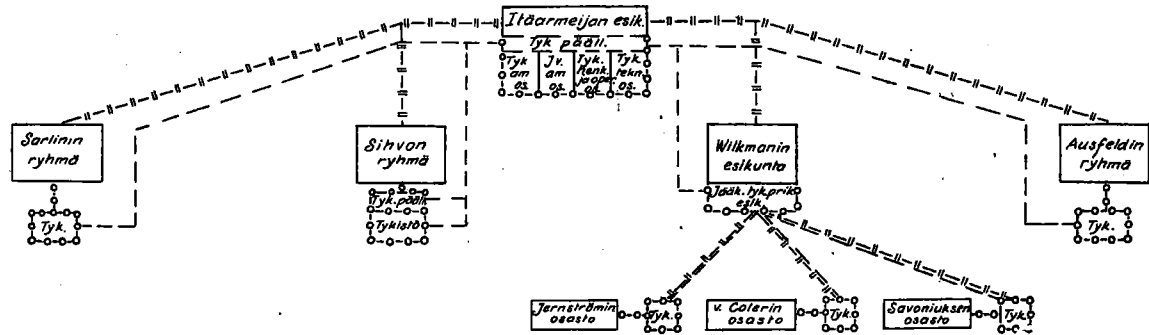
Sihvon ryhmän tykistö.

Karjalan Armeijakunnan tykistöesikunta lakkautettiin huhtikuun 25 p:nä. Tällöin määrättiin 19. Karjalan patterin päällikkö majuri Schleutker tykistöpäälliköksi. Hän hoiti edelleen patteriaan ja oli siis tykistöpäällikkönä oman toimensa ohella. Häntä voidaan pitää vain tykistöllisenä neuvonantajana. Komento- ja alistussuhdepiirroksista selvenee, ettei tällä tykistöpäälliköllä ollut mitään yhteyttä Ausfeldin tykistöön eikä myöskään Sarlinin tykistöön, joten tämän uuden tykistöpäällikön vaikutuspiiriin kuului vain Sihvon ryhmän tykistö.

Käskytie lienee kulkenut yksinomaan ryhmän esikunnan kautta. Kaikki määräykset tykistöstä on annettu Sihvon ryhmän

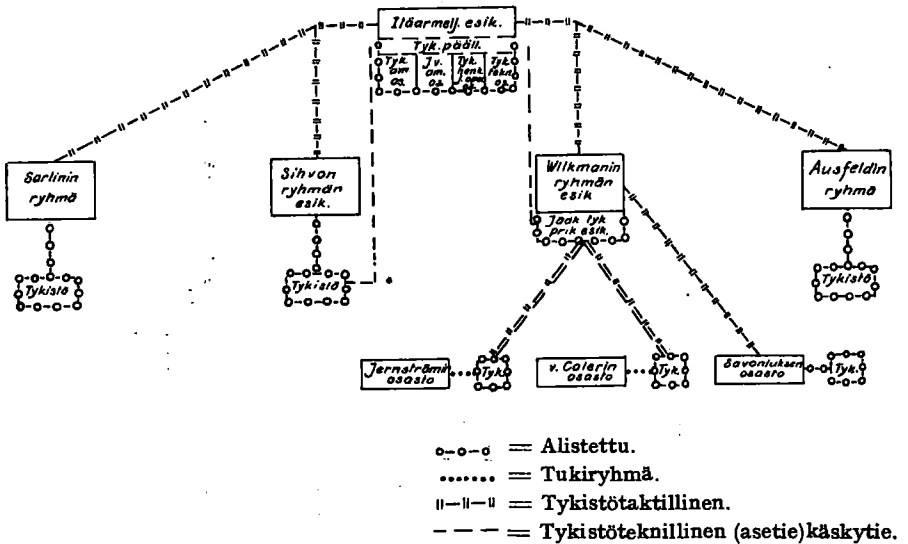

Itäarmeijan tykistön komento- ja alistussuhteet 26. 4. 18 asti.

||-||-|| = Tykistön taktillinen käskytie.
 - - - = » teknillinen (asetie)käskytie.
 o-o-o = Alistettu.

Itäarmeijan tykistön komento- ja alistussuhteet 26. 4. 18. alkaen.

sotatoimikäskyissä. Näiden käskyjen tykistöpykälät ovat siis olleet suorituskäskyjä tykistölle. Tykistöpäällikön näkyvää vaikutusta ei ole missään havaittavissa.

Myöhemmin Viipurin piirityksen yhteydessä, kun Sihvon ryhmällä oli vain kaksi patteria, määrättiin uudeksi tykistöpäälliköksi luutnantti Kyander. Tällöin käytettävissä olevat patterit olivat niin koossa, että tykistöpäällikkö saattoi vaikuttaa pattereiden toimintaan, vaikkakin hän samalla toimi patterin päällikkönä.

Asiat, jotka eivät olleet tykistötaktillista laatua, kulkivat suoraan pattereista Itäarmeijan tykistöesikuntaan. Tykistötaktillinen alistussuhde ilmenee aikaisemmin mainituista piirroksista.

Muut tykistöryhmät.

Sekä Ausfeldin että Sarlinin tykistöt olivat koko operaation ajan alistetut asianomaisille ryhmille. Kuten piirroksista ilmenee, tykistötaktillinen käskytie kulki ryhmäesikuntien kautta. Alussa oli havaittavissa erikoinen käskytie, kun kysymyksessä

oli ei-tykistötaktilliset asiat. Tällöin annettiin käskyt suoraan tykistöille. Myöhemmin nämä tiet yhtyivät ja kaikki tykistöä koskevat asiat kulkivat ryhmäesikuntien kautta.

Erikoisesti on huomattava, ettei näissä po. ryhmissä ollut erikoista tykistöpäällikköä. Sarlinin ryhmässä ei ollut tosin kuin yksi patteri, joten tällaista tykistöpäällikköä ei tarvittukaan. Ausfeldin ryhmässä oli patteriston komentaja esikuntineen, jotka hoitivat tykistöä koskevat sisäiset asiat. Erityistä tykistöpäällikköä ei tarvittu.

III. Itäarmeijan tykistön toiminta Viipurin operaatiossa.

(Kartat: 1 : 50,000, lehdet Viipuri, Nuijamaa, Joutsento, Antrea, Heinjoki, Valkjärvi, Sakkola, Lempaala, Kivennapa.)

I. Keskitys, ryhmitys ja suunnitelmat n. 20. 4—23. 4.

Itäarmeijan tykistön käyttösuunnitelmien selostuksen yhteydessä ilmeni, että tykistö jaettiin seuraavasti:

1. Wilkmanin ryhmälle Jääkärietykistöprikaati, paitsi 4. patterilla heikennetty II patteristo.
2. Sihvon ryhmälle Karjalan Armeijakunnan tykistö, paitsi kaksi patteria (4. ja 7. Karjalan patterit).
3. Ausfeldin ryhmälle II patteristo (p. 4. patteri) sekä 4. Karjalan patteri.
4. Sarlinin ryhmälle tuli 7. Karjalan patteri.

Tämän yleissuunnitelman perusteella suoritettiin tykistön keskitys ja tarpeelliset uudestiryhmitykset.

Wilkmanin ryhmän tykistö.

Keskitys ja siirto ryhmitysalueelle.

(Karttapiiirros kirjan lopussa ja ammustilanne sivulla 90—91).

Jääkärietykistöprikaatin kuljetus Tampereelta sotatoimialueelle tapahtui junissa. Ensimmäinen kuljetusjuna saapui Elisenvaaraan 20. 4. 18 aamulla. Kuten muistetaan, tehtiin tällöin Jääkärietykistö-

prikaatin käyttösuunnitelmiin muutoksia. Samalla hahmoteltiin lähemmin tulevaa yksityiskohtaista käyttöä. Tämän perusteella annettiin Itäarmeijan armeijankäskey n:o 30/20. 4. 18. Käskyn mukaan tuli Jääkärikykistöprikaatin, paitsi 4. patterilla heikenetyn II patteriston, kuljetusjunien purkamisen tapahtua seuraavissa paikoissa:

1. Jääkärikykistöprikaatin esikunnan Antrean asemalla.
2. I patteriston Antrean asemalla.
3. 4. patterin Antrean asemalla.
4. III patteriston Rahikkalan lastaussillalla.

Purkamisasemasuunnitelmaan tuli se muutos, että III patteristo purettiin Hannilassa eikä Rahikkalassa. Varsin nopeasti ei junien purkaminen käynyt. Eräskin kuljetusosasto käytti junansa purkamiseen 4 tuntia.

Em. käskyssä n:o 30/20. 4 oli määräyksiä tykistön siirrosta ryhmitysalueelle. Määräykset olivat Wilkmanin ryhmän tykistölle seuraavat:

1. I patteristo siirretään vesitse Pölläkkälään, jossa asetetaan kenraalimajuri Wilkmanin käyttöön.
2. 4. patteri siirretään samoin Pölläkkälään.
3. III patteristo asetetaan Rahikkalassa kenraalimajuri Wilkmanin käyttöön (todellisuudessa Hannilassa).

Kuljetuksien tultua suoritetuiksi patteristot saivat käskyn marssia Pölläkkälästä Ristseppälään sekä Hannilasta Kääntymälle.

Vapausotaa käsittelevästä kirjallisuudesta saa sen käsityksen, että tie Pölläkkälästä Heinjoelle oli vallan pohjattomassa kunnossa. Kuitenkin kaikki henkilöt, joilta asiaa olen tiedustellut, ovat ilmoittaneet, ettei tämä tie tuottanut minkäänlaisia vaikeuksia tykistölle. Käytettävissä olevien tietojen avulla voidaan tarkistaa marssinopeutta. Matka Pölläkkälästä Ristseppälään on n. 22 km. 4. patteri käytti tähän matkaan $6\frac{1}{2}$ tuntia. Tämän mukaan olisi keskimääräinen marssinopeus ollut 3,4 km tunnissa. Todennäköisesti patteri on väillä ruokaillut ja käyttänyt tähän vähintään tunnin. Tällä perusteella voidaan tulla siihen tulokseen, ettei tykistöllä ole ollut suuria vaikeuksia teiden takia.

Valjasten puute oli sen sijaan vielä kovin suuri. Niinpä 2. patteri sai siirtää kuormastonsa kahdessa portaassa eteenpäin. Samoin olivat asiat 5. patterissa.

Kanuunapattereilla ei ollut puutetta ammuksista, sillä ne olivat saaneet junamatkalla täydennystä, niin että kullakin patterilla oli keskimäärin 750 ammusta. Haupitsipatterit saivat vasta myöhemmin täydennystä, joten näillä oli niukasti ammuksia. Ammustilanne selviää yksityiskohdittain ammustilannetaulukosta.

23. 4 aamulla oli Wilkmanin ryhmän tykistö sijoitettuna seuraavasti:

1. Esikunta Heinjoen Marjamäessä.
2. I patteristo sekä 4. patteri ja Jääkärikykistöprikaatin kuormasto Ristseppälässä.
3. I patteriston esikunta ja 6. patteri Kääntymällä sekä 5. patteri Repolassa.

Sijoitus on merkitty kirjan lopussa olevaan karttapäiirrokseen. Ryhmitys oli edullinen, sillä Ristseppälästä saattoi tarvittaessa suunnata pattereita joko Heinjoen tai Kämärän taholle.

Wilkmanin ryhmän tykistön käyttösuunnitelma.

Jääkärikykistöprikaatin päällikkö saapui 22. 4 esikuntansa komentoportaan kanssa Heinjoelle, jossa esikunta sijoittui Marjamäen taloon Kurvilan kylässä. Tätä ennen oli annettu Wilkmanin ryhmän sotatoimikäsky n:o 20/22. 4 klo 1. Tässä käskyssä määrättiin III patteristo eversti v. Cohlerin rivistölle. Muun tykistön *käytöstä* ei puhuta mitään. Tämä määräys oli sopusoinnussa Itäarmeijan armeijakäskyn n:o 30/20. 4 perusajatuksen kanssa.

Vasta 22. 4 tehtiin lopullinen suunnitelma koko Wilkmanin ryhmän tykistön käytöstä. Tämän suunnitelman esitti majuri Malmberg ryhmän komentajalle. Tämä suunnitelma perustui seuraaviin seikkoihin:

1. Hyökkäyksen painopiste on suunnassa Heinjoki—Tali—Viipuri.
2. Toinen voimakas ryhmä tulee etenemään suunnassa Kämärä—Säiniö—Viipuri.
3. Toisarvoisena suuntana on Muolaan suunta.
4. Kohdissa 1 ja 2 mainituilla suunnilla on vihollisella vahvoja varustuksia.

Tämän perusteella vahvistettiin tykistön jako sotatoimikäskyllä n:o 21/23. 4 seuraavaksi:

Itäarmeijan tykistön

Yksiköt	24.4.			25.4.			26.4.		
	On	Ammuttu	Jäljellä	Saatu	Ammuttu	Jäljellä	Saatu	Ammuttu	Jäljellä
<i>Jääk.tyh.prik.</i>									
1.patteri ¹⁾	402	26	376	283	108	407	—	75	278
2. » ¹⁾		—			144			54	
3. »	903	—	903	—	23	880	—	—	880
4. { I Jaos	363	157	207	—	26	181	—	—	181
{ II Jaos	437	—	437	—	39	398	—	37	361
5.patteri	800	—	800	—	—	800	—	50	750
6. »	750	34	716	—	91	625	—	265	360
Sotas.kan. ²⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	3655	217	3439	283	431	3291	—	481	2810
<i>Karj. AK:n tyk.</i>									
1.patteri	320	—	390	—	—	390	—	—	390
2. »	129	—	129	—	53	76	—	—	76
3. »	80	—	80	—	40	40	260 ⁵⁾	—	300 ⁴⁾
4. »	195	—	195	250 ⁶⁾	—	445	—	—	445 ⁴⁾
5. »	310	30	280	—	50	230	360 ⁵⁾	—	590
6. » ⁴⁾	450	45	405	—	45	360	—	—	360
7. » ⁶⁾	250	—	250	—	50	200	380 ⁵⁾	—	580 ⁴⁾
19. » ⁸⁾	600	40	560	—	40	520	—	—	520
Ps.juna	30	—	30	—	—	30	—	—	30
Karj. AK. yht.n.	2434	115	2319	250	278	2291	1000	—	3291
Kaikkiaan noin	6089	332	5758	533	709	5582	1000	481	6101

¹⁾ Kummankaan patterin myöhempi täydennys ei ole tiedossa, viimeisessä sarakkeessa »Jäljellä» oleva luku 549 kpl. perustuu 30.4 annettuun ilmoitukseen joten siinä voi olla sotasaalisammuksia.

²⁾ Tarkkaa päiväkulutusta ei ole tiedossa. Jaettu tasan 27:lle ja 28:lle päivälle.

³⁾ Sisältää vain kan. ammuksia.

⁴⁾ Arvioitu kuljetuskäytön perusteella.

⁵⁾ Sotasaalista.

⁶⁾ Ptrin pääll:n ilmoitus.

⁷⁾ Kulutus jakautuu 29.4.—1.5. väliselle ajalle.

⁸⁾ 600 ammusta ei ole voinut omilla ajoneuvoillaan kuljettaa.

⁹⁾ Ei sisällä 19.Ptrin ammuksia.

ammustilanne 24. 4—29. 4. 18.

27.4.			28.4.			29.4.			Jällelää ammuksia 30.4.	24—29.4. yhteensä ammustäydennykset
Saatu	Ammuttu	Jällelää	Saatu	Ammuttu	Jällelää	Saatu	Ammuttu	Jällelää		
401	384)	203	—	40)	53	—	50)	128	439)	1361
—	92)	—	—	216)	—	—	25)	—	110)	—
—	—	880	—	—	880	—	—	880	880	—
—	—	181	—	—	181	—	—	181	181	—
—	17	344	—	86	258	—	—	258	258	—
50	160	640	—	195	445	—	184	261	261	50
130	56	434	—	378	56	244	76	224	224	374
210	105	105	—	105	0	—	—	0	0	—
390	814	2787	—	1020	1820 ^{a)}	244	335	1803 ^{a)}	2353	1785
—	—	390	—	—	390	—	—	390	390	—
—	—	76	—	—	76	—	—	76	76	—
—	20	280	—	200	80	—	—	80	80	260 ^{b)}
—	—	445	—	—	445	—	—	445	445	250 ^{b)}
—	43	547	—	540	7	—	—	7	7	360 ^{b)}
?	125 ^{a)}	235	?	125 ^{a)}	110	?	60	50	50	—
—	75	505	—	60	445	—	150 ^{c)}	295	295	380 ^{b)}
?	220 ^{a)}	300	?	230	70	?	120 ^{a)}	50	?	?
—	—	30	—	—	30	—	—	30	30	—
?	483	2808	?	1155	1583 ^{a)}	?	330	1373 ^{a)}	1373 ^{a)}	1250 ^{b)}
—	1297	5595	?	2175	3403 ^{a)}	—	665	3176 ^{a)}	3726 ^{a)}	3035

Huom. Karjalan Armeijakunnan tykistön ammustilastossa huomautus 4):llä merkityt luvut perustuvat patterien päälliköiden ilmoituksiin, jotka on tarkistettu. Tarkistuksessa on käytetty patterin maksimikuljetuskykyä perustana. Todellisuudessa on ammusluku voinut olla jopa 20 % pienempi.

1. Eversti v. Cohlerin ryhmälle, joka hyökkäisi painopisteen suunnassa, annettiin III patteristo sekä 2. patteri.

2. Everstiluutnantti Jernströmin ryhmälle, jonka tehtävänä oli hyökätä Säiniön kautta Viipuriin, annettiin I patteristo (p. 2. patteria) sekä puolet 4. patterista.

3. Majuri Savoniuksen ryhmälle, jonka tehtävänä oli hyökätä käyksellä varmistaa ryhmän selusta, annettiin 4. patteri (p. II jaosta).

Seuraavassa piirroksessa on lähemmin esitetty tästä jaosta johtuvat voimasuhteet. Tykistön jako vastaa eri rivistöjen lukumääräsuhteita, ja ennen kaikkea se oli lukumääräisesti sopusoinnussa eri rivistöjen tehtäviin. Laatunsa puolesta ei jako sen sijaan ollut oikea, sillä jos otetaan huomioon maasto Tali—Viipuri ja Säiniö—Viipuri, niin jälkimmäisessä suunnassa on kanuunoilla suuremmat toimintamahdollisuudet kuin edellisessä. Patteristojen siirron ryhmitysalueille olisi tätä varten pitänyt olla toisenlainen. III patteristo olisi pitänyt siirtää Ristseppälään ja I patteristo Kääntymälle. I patteristoa olisi voitu vahvistaa yhdellä kanuunapatterilla. Tällöin olisi tykistön jako ollut maasto-olosuhteiden mukainen. Tässäkään jaossa ei tykkien laatusuhde olisi ollut oikea vihollisen varustuksiin nähden, sillä kummassakin suunnassa tiedettiin vihollisella olevan vahvat varustukset. Tästä syystä piti kumpaankin ryhmään kuulua haupitseja. Jos v. Cohlerin ryhmään olisi määrätty 1. patteri, niin Jernströmin tykistö olisi tullut suhteettoman heikoksi. Jernströmin rivistön tueksi olisi vähintäänkin tarvittu yksi täysi kanuunapatteri sekä 2. patteri. Tällaisen ryhmän muodostaminen olisi johtanut siihen, että kaikki patteristot olisivat olleet hajalla. Tämä ei kuitenkaan olisi ollut vaarallista, sillä onhan asiallisesti melkein samantekevää, mitä pattereita kuhunkin patteristoon kuuluu. On kuitenkin huomattava, että III patteristo saapui Antreaan vasta 21. 4 klo 22. Sitä ei olisi keritty siirtää ajoissa Ristseppälään lotjilla. Lisäksi ei 5. patteri tässä tapauksessa olisi voinut saada ajoissa valjastäydennystään, sillä se olisi ollut kaukana rautatiestä. Koska Jernströmin rivistöä ei voitu jättää 4. patterin II jaoksen ja 2. patterin varaan, niin ei ollut muuta mahdollisuutta tykistön ryhmitykseksi kuin miksi se tuli. Näin ollen oli jääkäri-tykistöprikaatin jako eri rivistöille olosuhteiden mukaisesti oikeaan osunut. Tämän jaon heikkoudet

Piirros kenraali Wilkmanin eri osastojen tykistön ja jalkaväen keskinäisistä suhteista sellaisena kuin sotatoimikäsky n:o 21/23. 4. 18. sen määritteli.

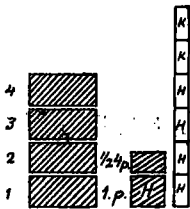
A. Ev.luutn. Jernströmin rivistö.

B. Majuri Savoniuksen rivistö.

C. Eversti v. Colerin rivistö.

Pataljoonaa kohti 0,4 patteria.

» » 1,5 tykkiä.

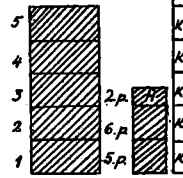

Pataljoonaa kohti: 0,6 patteria.

» » 2 tykkiä.

Pataljoonaa kohti: 0,5 patteria.

» » 2 tykkiä.

Eversti v. Colerin rivistössä tuli tuhatta miestä kohti:

0,7 patteria, laskettuna 2.haup.patteri puoleksi patteriksi.
3 tykkiä.

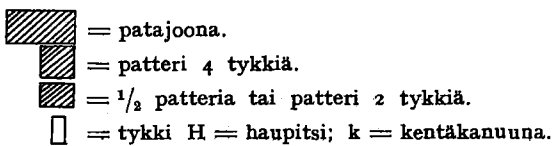
Majuri Savoniuksen rivistössä tuli 700 miestä kohti:

0,5 patteria.
2 tykkiä.

Ev.luutn. Jernströmin rivistössä tuli tuhatta miestä kohti:

0,6 patteria.
2,5 tykkiä.

Huom! Kaikissa laskelmissa on 2.patteri laskettu puoleksi patteriksi.

eivät olleet tuntemattomia Jääkärikykistöprikaatin johdolle. Muistettakoon majuri Malmbergin sitkeitä ponnistuksia hänen yrittäessään saada käyttöönsä 19. Karjalan patteria.

Sihvon ryhmän tykistön käyttösuunnitelma ja ryhmitys.

(Karttapiirros kirjan lopussa ja sivulla 95 sekä ammustilasto sivulla 90—91.)

Yleissuunnitelmien mukaan jäi Sihvon ryhmän käyttöön Karjalan Armeijakunnan tykistö, paitsi 4. Karjalan patteri. Annettujen käskyjen ja ryhmän tekemien suunnitelmien mukaan tuli Sihvon ryhmän hyökätä seuraavasti:

1. Painopiste suunnassa Ahvola—Kilpeenjoki.

2. Hyökkäys Joutsenon—Lappeenrannan suunnassa.

Myöhemmin 2. kohta muuttui, ja hyökkäys päätettiin suunnata Kuurmanpohjan—Penttilän suunnassa.

Aikaisemmin ilmeni, että Sihvon ryhmään kuului 1., 2., 3., 5., 6., 17. ja 19. Karjalan patteri. Näistä olivat asemataisteluiden ajalta asemissa muut paitsi 3. ja 7. Karjalan patteri. Asemat olivat seuraavissa paikoissa n. huhtikuun 22 p:nä.

1. Ahvolassa 5. ja 6. Karjalan patteri.¹

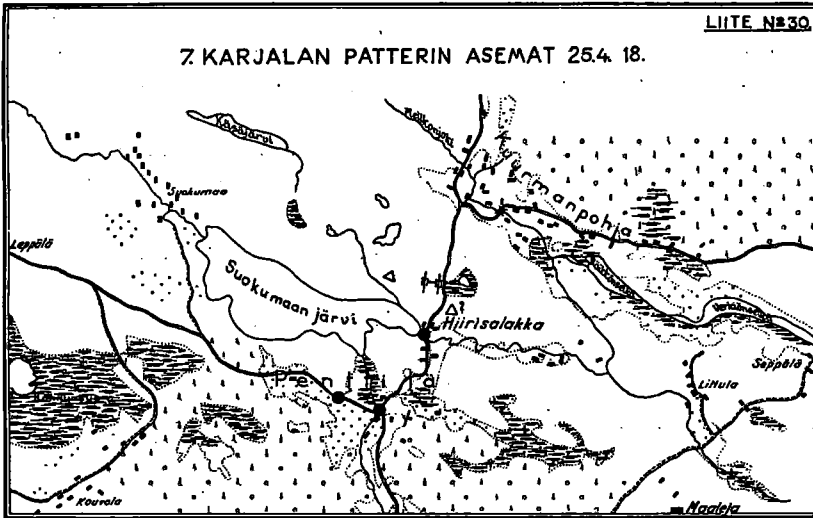
2. Hannilassa 19. Karjalan patteri.

3. Hännikkälän niemessä 2. Karjalan patteri.

4. 1. patterin tykit eri puolilla rintamaa.

Käskyt ja niiden perusteella tehdyt suunnitelmat antoivat pohjan tykistön käytölle. Sen uudestiryhmitykseen vaikutti lisäksi nykyinen sijoitus. Koska painopiste tuli olemaan Ahvolan seudulla, oli ilman muuta selvää, että 5. ja 6. Karjalan patteri jäi entisiin aseemiinsa. 19. Karjalan patteri saattoi Hannilasta käsin suorittaa ammunnat Ahvolan seuduille. Harkittavaksi jäi siis, miten käytettäisiin käyttökuntoon tulevia 3. ja 7. Karjalan patteria. 23. 4 painosti Itäarmeijan esikunta, että oli erittäin tärkeätä estää vihollisen tunkeutuminen Näätälän kautta Talin—Heinjoen tielle. Koska 2. Karjalan patteri, joka oli Hännikkälän niemessä, ei kyennyt aseman vaihtoon maanteitse, päätettiin vahvistaa XI pataljoonaa, jonka piti hyökkäyksellä estää vihollisen

¹ 6. Karjalan patteri oli väliaikaisesti Rahikkalassa muodostamassa patteria 4-tykkiseksi. Lähti Rahikkalasta 24. 4 takaisin Ahvolaan.

lisen tunkeutuminen em. tielle. Täksi tykistön vahvistukseksi määrättiin 3. Karjalan patteri. Kun kerran 3. Karjalan rykmentille tuli hyökkäystehtävä, niin oli selvää, että se tarvitsi tykistön tukea. Tästä syystä määrättiin rykmentin alueelle 7. Karjalan patteri, joka ei ennestään ollut asemassa. Tämä patteri siirrettiin rautateitse Imatralle, josta sen piti mennä Joutsenoon, mutta 23. 4 muutetun suunnitelman perusteella annettiin sille käsky marssia Kuurmanpohjaan. 2. Karjalan patteria ei voitu siirtää kauas rautatiestä, koska sen asemanvaihto täytyisi suorittaa junalla. Tästä syystä patteri jätettiin asemiinsa. Patterien asemat ja tulenjohtopaikat ilmenevät ylläolevasta karttapiirroksista sekä kirjan lopussa olevasta liitteestä.

Tästä suunnittelusta ja sen mukaisesta ryhmityksestä voidaan tehdä muutamia huomautuksia:

Oli aivan oikein, että Ahvolan seudulle koetettiin kerätä mahdollisimman voimakas tykistöryhmä. Tähän saatiinkin kaksi 4-tykkistä kanuunapatteria sekä 2-tykkinen haupitsipatteri. 3. Karjalan patterin määrääminen Oralle ei tunnu vastaavan tarkoitustaan. 2. Karjalan patteri olisi kyennyt ampumaan aina Kavantsaaren eteläpuolelle saakka. Sillä oli verrattain paljon puhelinjohtoa, joten olisi voitu järjestää tarpeellinen tulenjohto vaikkapa Kavantjärven ja Pulloselän rantamille. Tällöin olisi 3. Karjalan

patteri voitu siirtää Ahvolaan, ja 19. Karjalan patteri olisi silloin joutanut Wilkmanin ryhmään. Ellei tällaiseen luovutukseen haluttu suostua, olisi 3. Karjalan patteria parhaiten voitu käyttää 3. Karjalan rykmentin rintamalla. Tämä ryhmitusehdotus on tehty tässä ajatellen Sihvon ryhmän tehtäviä sekä huomioon ottaen pattereiden siirtomahdollisuudet. Myöhemmät tapahtumat osoittavat, että ryhmitys oli edullinen sellaisena kuin se esiintyy karttapiirroksessa, mutta tapahtumien todellista kulkuahan ei silloin vielä voitu tietää, kun tykistö ryhmitettiin.

Tämän ryhmityksen aikana tapahtui vielä runsaasti pattereiden varustamista erilaisilla välineillä. Aikaisemmasta esityksestä ilmenee, että ensiluokkaisien tärkeitäkin osia puuttui vielä tykeistä. Ammuksia oli niukasti. Yksityiskohtaiset ammusmäärät ilmenevät ammustilannetaulukosta.

Ausfeldin ryhmän tykistö.

Ryhmään määrätyn II patteriston (p. 4. Ptri) kuljetusjuna saapui Kiviniemeen 21. 4 klo 18. Täällä odotti patteristo määräyksiä n. klo 23 asti. Käskyn saavuttua kuljetusjuna jatkoi matkaa Petäjärven asemalle, jonne saapui klo 23,30. Raudun asemalle oli kerääntynyt paljon rautatievaunuja, jonka tähden juna ei voitu lähettää Rautuun, vaan II patteristo joutui yöpymään Petäjärvellä. Vasta 22. 4 klo 8 kuljetusjuna saapui Rautuun.

4. Karjalan patteri, joka myös oli määrätty Ausfeldin ryhmään, oli saanut 2 kpl. uusia tykkejä entisten tilalle. Tykit eivät olleet kunnossa, sillä koeammunnassa eivät palauttajat toimineet. Tästä syystä tykit lähetettiin 21. 4 Sortavalaan korjattaviksi, ja ne palautettiin kunnostettuina Kiviniemeen 23. 4. Täten saattoi 4. patteri lähteä liikkeelle Kiviniemestä vasta 23. 4 klo 11,30.

Ausfeldin ryhmän taistelut ja eteneminen olivat alkaneet jo 19. 4, joten ei voida puhua mistään tykistön ryhmityksestä eikä sen käyttösuunnitelmista, vaan ainoana pyrkimyksenä oli saavuttaa nopealla marssilla etenevä jalkaväki.

Sarlinin ryhmän tykistö.

On esitetty Sihvon ryhmän tykistön yhteydessä.

2. Toiminnan aikajakso n. 23. 4—29. 4.

a. Wilkmanin ryhmän tykistön toiminta.

Wilkmanin ryhmän tykistön toiminta voidaan jakaa laadun ja eri ryhmien yhteistoiminnan kannalta kolmeen eri jaksoon:

— Eteneminen ja alkutapahtumat Viipurin edustalla. Tämä jakso käsittää ajan 23. 4—25. 4.

— Toiminta Viipurin edustalla 26. 4—puolipäivään 27. 4. Tänä aikajaksona luotiin yhteistoiminnan perusteet.

— Toiminta Viipurin edustalla 27. 4 iltapäivästä—Viipurin valtaukseseen 29. 4. Tämä aikajakso on tykistön järjestetyn toiminnan aikaa.

Toistettakoon vielä Wilkmanin ryhmän tykistön suunniteltu jako:

1. v. Colerin rivistölle III patteristo sekä 2. patteri.

2. Jernströmin rivistölle I patteristo, paitsi 2. patteri sekä puolet 4. patterista.

3. Savoniuksen rivistölle puolet 4. patterista.

Eteneminen ja alkutapahtumat Viipurin edustalla 23. 4—25. 4.

(Kartat 1:50,000, lehdet Viipuri, Heinjoki, Nuijamaa sekä Viipuri 1:20,000.)

Muutos tykistön jakoon.

Suunniteltu tykistön jako eri rivistöille ei toteutunut. Sanottakoon heti, että tällä muutoksella saattoi olla kohtalokas merkitys myöhempien tapahtumien kululle. 2. patteri, joka oli määrätty v. Colerin rivistölle, joutuikin Jernströmin rivistöön. Jääkäri-tykistöprikaatin entinen esikuntapäällikkö on selittänyt tämän tapahtuman seuraavasti: Yleensä olivat patteristojen komentajat kovasti vastaan, jos piti rikkoa patteriston komentosuhteita. Tässä tapauksessa ei III patteriston päällikkö halunnut ottaa hoitoonsa varsinkin valjailla huonosti varustettua 2. patteria. II patteriston päällikkö ei tahtonut luopua pattereistaan.¹ Tarkastakaamme tapausta annettujen käskyjen ja ilmoitusten avulla.

¹ En voi taata, että edellä oleva olisi sananmukaisesti ev. Lundqvistin kertomus, sillä minulla ei ollut tilaisuutta tehdä muistiinpanoja.

23. 4 klo 14,20 annettiin Jääkäriylikistöprikaatin esikunnasta seuraava käsky:

Führer der I Abteilung.

Infolge Geschirrmangel muss die 2. Batterie in Ristseppälä Unterkunft nehmen und die Geschirrn komplettieren wenn möglich von der Staffel der 4. Batterie nachdem dieses geschehen ist folgt die 2. Batterie sofort auf dem Weg Ristseppälä—Punkt 41—Kämärä.

Lundqvist
Jäg.kapt. u. St.Ch.

24. 4 klo 15,00 annettiin käsky:

Chefen för 2. Jägarbatteriet.

Kl. 11,30 f. m. i dag satte sig överste v. Cohler i marsch emot Viborg i från Tali.

2. Jägarbatteriet skulle i ilmarsch marschera till Tali och vidare om så erfordras för att understödja framryckningen emot stadens befästningar.

Selor för 2. batteriet torde i går avgått från Pölläkkälä till Ristseppälä.

Lundqvist
Jäg.kapt. och Stabchef.

(perillä Säiniöllä klo 7 j.p.p. 24/4 Holmström).

Tästä asiasta annettiin tiedoitus III patteriston päällikölle
24. 4 klo 17,15.

III Patteriston Päällikkö.

1. I Patteriston Päällikkö ilmoittaa klo 3,35 j.p.p. Kämärästä:

»2. Batterie ist heute 10,30 vorm. nach Säiniö in Marsch gesetzt.»

2. Koska niin on, niin 2. patteri ei tule Teidän käytettäväk-senne.

3. Myöhemmin voidaan 2. patteri antaa ev. v. Cohlerin ryhmälle.

Lundqvist.

Koska asianomaiset henkilöt eivät varmasti muista tämän tapahtuman yksityiskohtia, on tyydyttävä tekemään otaksumia edellä olevien käskyjen ym. seikkojen perusteella.

1. Että 2. patteri aiottiin siirtää tietä Kämärä—Suurpero—Kähäriä Viipurin—Heinjoen tielle.

2. Että Jääkärikykistöprikaatin johto taipui noudattamaan I patteriston päällikön tahtoa saada pitää komennossaan 2. patteri.

3. Että 2. patteri oli avuttomassa kunnossa ja tarvitsi siirtoihinsa 1. patterin apua.

Tuntuu omituiselta, että patterin olisi pitänyt marssia Kämärän kautta, sillä matka on huomattavasti pitempi tätä tietä Talin seuduille. Mahdollista on myöskin, että I patteriston päällikkö olisi esittänyt vaatimuksen saada pitää kaikki patterinsa ja että tähän vaatimukseen olisi suostuttu. Yhtenä syynä on saattanut olla valjasten puute, jonka vuoksi 2. patteri olisi pitänyt siirtää eteenpäin 1. patterin avulla.

Olivatpa syyt mitkä hyvänsä, niin tosiasia on, ettei 2. patteri tullut koskaan kuulumaan v. Colerin osastoon. Myöhemmät tapahtumat osoittavat, että 2. patterin pois jääminen v. Colerin rivistöstä huomattavasti vaikutti tämän rivistön mahdollisuuksiin. Jos tämän patterin pois jääminen johtui henkilökohtaisista pyyteistä ja jos näihin suostuttiin Jääkärikykistöprikaatin johdon taholta, niin tämän tuomitseminen on oikeutettua. Verrattaessa tämän tapahtuman johdosta syntyneitä eri rivistöjen tykistön ja jalkaväen voimasuhdetta seuraavalla sivulla olevasta piirroksesta huomataan, etteivät suhteet ole lukumääräisesti oikeat. Vielä suuremmalla syyllä voidaan niitä pitää väärinä, jos otetaan huomioon eri rivistöjen tehtävät sekä maasto-olosuhteet.

Komentosuhteet.

Wilkmanin sotatoimikäskyllä n:o 21/23. 4 joutuivat eri tykistöryhmät alistetuiksi eri rivistöille. Tämä oli oikea toimenpide.

Mistään lähteistä ei ole ilmennyt, miten oli ajateltu järjestää v. Colerin ja Jernströmin rivistöjen tykistön sisäiset komentosuhteet. Todennäköisesti kummankin rivistön koko tykistö oli

Maanpuolustuskorkeakoulu
Kurssikirjasto

Piirros kenraali Wilkmanin eri osastojen tykistön ja jalkaväen keskinäisestä suhteesta 24. 4. 18.

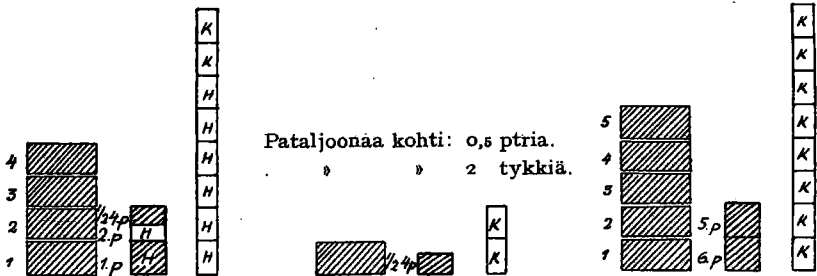
A. Ev.luutn. Jernströmin osasto.

B. Majuri Savoniuksen osasto.

C. Ev. v. Colerin osasto.

Pataljoonaa kohti; 0,5 patteria
» » 2 tykkiä.

Pataljoonaa kohti; 0,4 patteria.
» » 1,8 tykkiä.

Eversti v. Colerin osastossa tuli tuhatta miestä kohti:

0,8 patteria.
2,4 tykkiä.

Majuri Savoniuksen osastossa tuli 700 miestä kohti:

0,5 patteria.
2 tykkiä.

Ev.luutn. Jernströmin osastossa tuli tuhatta miestä kohti:

0,8 patteria.
3,8 tykkiä.

Huom! Kaikissa tämän taulusivun laskelmissa on 2.patteri laskettu puoleksi patteriksi.

asianomaisten patteristojen komentajien käskyn alaisia sekä Savoniuksen tykistö 4. patterin päällikön alainen. Tätä otaksumaa tukevat myös myöhemmät tapahtumat.

v. Colerin rivistön tykistön toiminta.

23—24. 4.

(Karttapiirros kirjan lopussa.)

Etuvartiotaistelut alkoivat jo 22. 4 yöllä. Tähän tehtävään määrätty V pataljoona kulki pitkin metsäteitä, jotka olivat hyvin huonossa kunnossa. Tehtävän suoritus ei saanut paljastaa tulevaa hyökkäystä. Näiden syiden perusteella ei V pataljoonalle määrätty tykistöavustusta.

Kenraalimajuri Wilkmanin sotatoimikäskyssä n:o 21/23. 4 määrättiin v. Colerin rivistö aloittamaan hyökkäyksensä keskiyön aikana 23/24. 4 Lyykylän varustuksia vastaan. Näin ollen tämä käsky merkitsi myös tykistölle yötaistelua. Voidakseen osallistua yötaisteluun tykistön yleensä täytyy suorittaa valmistelut päivällä. III patteriston pääosat olivat n. 10 km:n päässä Lahdenperän tien risteyksestä. Tästä on matkaa vielä n. 7 km Aittalahteen. Kun sotatoimikäsky annettiin klo 11, niin olisi patteristolle jäänyt aikaa valmistella toimintaansa yötä varten. III patteristolle ei kuitenkaan annettu käskyä, joka olisi edellyttänyt valmistelujen suoritusta. Ainoa käsky, minkä patteristo sai, oli Jääkärytykistöprikaatin 23. 4 klo 15,30 lähettämä, jossa tiedoitettiin, että III patteriston tuli yhtyä klo 21,30 marssirivistöön Lahdenperän tien risteyksessä.

Edellä olevan johdosta voidaan kysyä, miksei III patteristoa määrätty valmistelevaan tulevaa toimintaansa jo päivän valon aikana? Yksinkertaisesti siitä syystä, ettei patteristolla olisi ollut kovinkaan suuria mahdollisuuksia ampuu, vaikkakin valmistelut olisi suoritettu. Missään tapauksessa ei pattereita olisi saatu päivän aikana asemiin, sillä rintama ei ollut edessä niin kiinteä, että tykit olisi voitu ajaa asemiin. Tästä syystä, kun hakuammuntaa ei olisi päivällä voitu suorittaa, olisivat valmistelut olleet jokseenkin turhia.

Saamansa käskyn mukaisesti patteristo (p. 5. patteri) yhtyi v. Colerin rivistöön Lahdenperän tien risteyksessä. Se asettui

pääjoukossa toisena marssivan pataljoonan (IX P) jälkeen. 5. patteri jäi edelleen Repolaan, sillä valjaat eivät olleet vielä saapuneet. Patteri sai käskyn aloittaa marssinsa 24. 4 aamulla tietä Kääntymä—Patakahia—Lyykylä yhtyäkseen viimeksi mainitussa paikassa rivistöön.

III patteristo (p. 5. patteri) seurasi rivistössä. Ainakin alkuvaiheessa oli patteriston komentaja yhteydessä rivistön komentajaan. Tämä henkilökohtainen yhteys lienee katkennut ennen Talia taistelujen alettua ja joukkojen edetessä nopeasti. Tykistö ei ottanut osaa Aittalahden, Lyykylän eikä Mannikkalan taisteluihin. Näissä paikoissa ratkesi taistelu siksi pian, ettei tykistö edes ennättänyt ajaa asemiin. Hyvin kyseenalaista on, olisiko edes kannattanut mennä asemiin, sillä näiden taistelujen aikana oli vielä aivan pimeä. Enintään olisi voitu ampua häiritsemistulta kartan (1 : 100,000) perusteella. Ehkä erittäin vaikeissa olosuhteissa olisi voitu Mannikkalassa jo keväisen aamuyön valossa suorittaa hakuammunta selvästi erottuviin kukkuloihin tai metsän reunoihin. Sen sijaan hyökkäyksen alkaessa Talia vastaan oli jo aamu ja valoisaa. III patteristo sai käskyn ajaa asemiin. Rivistön komentaja antoi sille tehtäväksi jalkaväen tukemisen ja panssarijunien ammunnan. 6. patteri, joka oli käytettävissä, meni tuliasemiin Lyykylänjärven etelärannalle. Patterin päällikön ilmoituksen (13. 12. 35) mukaan ovat tuliasemat olleet Hämääläisen hovin, sotapäiväkirjan mukaan Lyykylän hovin seuduilla. Eräitten toisten tietojen mukaan asemat ovat olleet Lyykylän luona. Varmasti ei voida todeta, missä asemat todella olivat, sillä käytettävissä ei ole tykin johtajien kirjanpitoa, josta ilmeväen matka- ja sivusuuntakomennon avulla paikan voisi tarkasti ratkaista. Hämääläisen hovin paikka ei tunnu todennäköiseltä, koska taistelua vielä niihin aikoihin, kun patteri sai asemiinmenokäskyn, käytiin aivan Mannikkalan tienristeyksen lähellä. Lyykylän hovi on verrattain kaukana maantiestä. Viestiyhteydet olisivat tulleet pitkiksi. Ampumateknillisesti nämä kolme vaihtoehtoista tuliasemaa omaavat samat edut ja varjopuolet. Kaikista niistä voidaan ampua suoralla suuntauksella rataa Repolan seuduilla. Talin aseman ampumista varten pitää ammunnan tapahtua epäsuorasti. Näin ollen pitäisin Lyykylän asemaa todennäköisimpänä patterin asemana.

6. patteri oli ampumavalmis klo 6. Tällöin avattiin tuli panssarijunia vastaan. Junat karkotettiin Talin aseman läheisyydestä, ja lisäksi ammuttiin muutamia laukauksia itse asema-alueelle. Aineellista tuhoa eivät nämä muutamat laukaukset voineet aikaansaada. Sen sijaan niillä oli kohottava vaikutus omiin joukkoihin, samalla kun ne vaikuttivat alentavasti vihollisen taistelutahtoon.

Patteri jäi asemiinsa edelleenkin, sillä panssarijunat uhkasivat Talin asemaseutua. Vasta n. klo 12,30 alkoi marssi Viipuria kohti. Jonkin aikaa tätä ennen oli 5. patteri saapunut Taliin. Se oli saanut tarvitsemansa valjaat.

III patteristo saapui 24. 4 n. klo 15 Häyryn itäpuolelle. Patteristo oli marssinut v. Colerin rivistön pääjoukon mukana. Noin klo 15,30 patteristo sai käskyn mennä asemiin tehtävänään ampua Häyrystä n. 1 km länteen olevaa metsän reunaa. Vain 6. patteri meni asemiin Häyryn kartanon seuduille. Sen sijaan majoittautui 5. patteri illalla Häyryyn. Klo 18 paikkeilla aloitti 6. patteri tulensa ja ampui 12 laukausta. Maalina oli Papulan mäellä oleva tähystystorni, jossa punaisilla oli tähystäjä, sekä tornin molemmin puolin olevat aukeamat.

Samana päivänä iltana n. klo 22 tuli patteristo Papulaan teurastuslaitoksen luo. Tällöin oli jo aivan pimeätä. Klo 22 aikoihin antoi rivistön komentaja patteristolle käskyn avustaa jalkaväen hyökkäystä klo 24,00. Patteriston komentaja katsoi tämän määräyksen täyttämisen mahdottomaksi, koska teurastuslaitoksen maasto ei mitenkään sopinut tuliasemaksi, sillä edessä oli Papulan mäki, joten Viipurin linnan seudut olivat lähimmät paikat, jonne olisi voitu ampua. Voidakseen ampua Papulan lahden länsirannalle pattereiden olisi pitänyt olla asemissa Häyryn aukeiden itäreunassa. Siirtyminen tänne ja yhteyksien järjestäminen olisi vienyt niin paljon aikaa, että aamu olisi ollut käsissä, ennenkuin ne olisivat olleet valmiina. Missään tapauksessa ei amunnasta olisi odotettavissa tuloksia, sillä hakuammuntaa ei ollut suoritettu päivällä. Näillä perusteilla sekä vedoten patteriston uupuneisuuteen antoi III patteriston päällikkö patteriston jäädä lepoon. Ainoastaan 6. patterin yksi jaos sai käskyn n. klo 24 ampua häiritsemistulta Kolikkoinmäelle. Tällä summittaisella kartta-ammunnalla, johon käytettiin 8 ammusta, ei tietystikään ollut mitään varsinaista merkitystä.

Pääasiallisesti siksi, ettei tykistö voinut avustaa, eversti v. Coler peruutti aiotun hyökkäyksen. Samalla hän teki ilmoituksen III patteriston päällikön menettelystä. Tämän ilmoituksen perusteella saapui Jääkärikykistöprikaatin päällikkö myöhemmin paikalle, jolloin asiasta lienee pidetty tiukanlaiset »käräjät».¹

On syytä tarkastella III patteriston päällikön menettelyn oikeudenmukaisuutta. Aikaisemmasta käsittelystä ilmeni, että teurastuslaitoksen seutu oli tuliasemana Papulan lahden länsirannan ampumiseksi sopimaton. Ei ollut myöskään mahdollisuuksia siirtää pattereita Häyryn seuduille, sillä kuten muistetaan, viestikalusto oli ja varsinkin yhteyden vetoon tarvittavat apuvälineet hyvin vähälukuiset. Koska käsky tehtävästä annettiin n. klo 22, niin ei patteristo olisi ollut ennen 25. 4 klo 2 ampumavalmiina, jos patteristo olisi siirtynyt Häyryyn. Eikö siis olisi ollut mitään tapaa avustaa jalkaväkeä ampumalla Papulan lahden länsirantaa? Mielestäni tämä olisi ollut mahdollista suoralla suuntauksella. Jaokset olisi viety aseisiin lahden rannalle. Vaikka olikin jo pimeää, erottautui vastainen ranta kuitenkin vettä vastaan. Tällainen menettely olisi ollut sitä paitsi patteriston komentajan pyrkimysten mukaista, sillä hän oli ilmoittanut teurastuslaitokselle siirtymisen perusteluksi juuri sen, että hän pyrki avoimiin tuliasemiin, koska oli jo Tampereella havainnut suorasuuntausammunnat tehokkaiksi. Huomattakoon kuitenkin, että tällaisellakin tykistön käytöllä olisi ollut vaikeuksia, sillä tykkien paikkoja ei olisi keritty tiedustelemaan päivän valolla.

Perusvirheenä oli kuitenkin se, että patteriston majoituspaikka oli väärin valittu. Paikan valinnassa ei ollut otettu huomioon sitä, että tykistön majoituspaikka tällaisessa tilanteessa on samalla tuliasema. Patteriston oikea majoituspaikka olisi ehdottomasti ollut Häyryn seutu, jossa tykit olisivat olleet tuliasemissa. Puhelinyhteyttä olisi pitänyt jatkaa aina Papulan harjanteille saakka jalkaväen perässä. Yhteys rivistön komentajaan oli huono. Tästä syystä ei hänen aikomuksiaan tunnettu tykistössä ja valmistavat toimenpiteet jäivät suorittamatta.

Yhteenvetona voidaan sanoa, että patteristolla, tehdystä virheestä huolimatta, olisi ollut ainakin jonkinlaisia mahdollisuuksia

¹ Kenr. Lundqvistin ja Malmbergin kertomuksen mukaan.

tukea suunniteltua hyökkäystä. Patteriston komentaja on vedonnut tykistön uupumukseen. Epäilemättä oli tykistö saanut ponnistella kovasti, sillä se oli marssinut vuorokauden aikana n. 40 km, mutta niin oli jalkaväkikin tehnyt. Jos patteristolla olisi ollut käytettävänä 2. patteri, se olisi voinut ampua tällä teurastuslaitoksen takaa Papulan lahden länsirantaa. Tässäkään tapauksessa ei hakuammuntaa olisi voitu suorittaa valoisana aikana, mutta pienen ampumamatkan ja vesistön takana olevien asumusryhmien takia olisi hakuammunnalla ollut yölläkin ainakin jonkinlaiset onnistumismahdollisuudet. Kenties tämän ja parin avoimiin tuliasemiin asetetun tykin turvin olisi uskallettu hyökätä siltojen yli.

Päivän ammustenkulutus ja ammustilanne ilmenevät taulukoista sivuilla 90—91, sekä 106—107.

25. 4.

(Karttapiirokset kirjan lopussa ja sivulla 109.)

Aamun valjetessa tykistö alkoi järjestellä asioitaan. Tuliasemia tiedusteltiin. 6. patteri meni aseisiin teurastuslaitoksen eteläpuolelle, josta se ampui suoralla suuntauksella vihollisen konekivääriä sekä Kolikkoinmäellä olevaa vihollispatteria. Tulokset olivat erittäin hyvät. Iltapäivällä 6. patteri muutti tuliasemiin Karjalan esikaupungin koillispuolella olevalle mäelle, josta jatkoi Kolikkoinmäen patterin ampumista. Vihollispatteri vaiennettiin, ja räjäytettiin pieni ammusvarasto Kolikkoinmäellä.

5. patteri, jonka asematiedustelut veivät paljon aikaa, jäi toistaiseksi teurastuslaitoksen luo. Täällä se joutui tykistötuleen ja menetti muutamia hevosia. Myöhemmin patteri ajoi aseisiin Tammisuon pohjoispuolelle. Patteri ei ampunut sinä päivänä, koska sillä oli vaikeuksia yhteyksien aikaansaamisessa.

Yleensä käytettiin tämä päivä vihollisasemien tiedusteluun sekä valmisteltiin tulevaa toimintaa. Tulenjohtopaikat valittiin Vaivaistalolta sekä Uusniemen (Huusniemi?) vesitornista.

Tulitoiminta jäi tältä päivältä hyvin vähäiseksi. Ammusten kulutus selvenee taulukosta.

Päivällä oli muutakin merkitystä, sillä nyt oli saatu suoriteksi valmistelutöitä. Huomattavaa on tämän päivän tapahtu-

Itäarmeijan tykistön ammuskulutus

Pvm.	Jääkäri-tykistö-prikaatin patterit								Yht.
	1. Ptri	2. Ptri	3. Ptri	4. Ptri		5. Ptri	6. Ptri	Sotasaalis kan.	
				I	II				
24.4.	26	—	—	157	—	—	34	—	217
25.4.	108	144	23	26	39	—	91	—	431
26.4.	75	54	—	—	37	50	265	—	481
27.4.	384	92	—	—	17	160	56	210	1834
28.4.	40	216	—	—	86	195	373		
29.4.	50 ^{a)}	25 ^{a)}	—	—	—	184	76	—	n. 335
30.4.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yht.	683	531	23 ^{a)}	183	179	589	900	210	3308

missa se, että 6. patteri suoritti kaikki ammuttansa suoralla suuntauksella. Vaikkakin patteri vaihtoi asemiansa, oli kuitenkin uskallettua pitää kokonaista patteria avonaisissa asemissa, sillä Viipurissa oleva tykistö oli osoittautunut toimintakykyiseksi. 5. patterilta meni koko päivä aseisiin siirtymisessä ja yhteyksien rakentamisessa. Matka tuliasemista tulenjohtopaikoille oli vain vähän yli 2 km. Tämä osoittaa, etteivät yhteysvälineet olleet loistavassa kunnossa. Paljon haittaa yhteyden saamiselle aiheutui siitä, että alueella oli vielä punaisia, jotka katkoivat johtoja. Patteristo ei vielä 25. 4 illalla ollut täysin ampumavalmis.

Päivän ammustenkulutus ja ammustilanne ilmenee vastaavista taulukoista.

Jernströmin rivistön tykistön toiminta.

23—24. 4.

(Karttapiirros kirjan lopussa.)

Tehdyn muutoksen mukaan tuli Jernströmin rivistöön kuulumaan I patteristo sekä II jaos 4. patterista.

Rivistöstä Kämärää valtaamaan määrätty pataljoona oli lähtenyt liikkeelle jo 22. 4 klo 10. Tästä syystä ei olisi keritty saamaan tykistöä tämän osaston mukaan. Yllätysluontoisen tehtävän takia ei tykistön toiminta olisi ollut edes suotavaakaan.

Viipurin operaation aikana.

Karjalan Armeijakunnan patterit								
1. Ptri	2. Ptri	3. Ptri	4. Ptri	5. Ptri	6. Ptri	7. Ptri	19. Ptri	Yht.
—	—	—	—	30 ¹⁾	} 90	50 ³⁾	40 ¹⁾ 40 ²⁾	—
—	53	40 ²⁾	—	50				—
—	—	—	—	—	} 250	75 ⁴⁾ 60 ⁶⁾	} 570	—
—	—	20 ⁵⁾	—	43				—
—	—	200 ⁵⁾	—	540	} 150 ⁷⁾	60	—	—
—	—	—	—	—				—
—	53	260	—	663	400	335	650	2361

I patteristo (p. 2. patteri ja a.kolonna) lähti Ristseppälästä Kämärälle. Myöhemmin sinne saapui myös 2. patteri, joka oli Ristseppälässä saanut jonkin verran valjaita. 4. patteri saapui Kämärälle 24. 4 klo 2,50. Ammuskolonna oli jäänyt Ristseppälään, jossa se oli saanut pattereilta lisämiehistöä. I patteristo (p. a.kolonna) sekä 4. patteri majoittuivat Kämärän kylään.

Koko tykistö oli Kämärän kylässä yön 23—24. 4. Samana yönä piti I pataljoonan hyökätä Säiniötä vastaan. Tätä pataljoonaa ei tykistö olisi kyennyt seuraamaan. Sen sijaan kulki XVI

¹ 24.4. illalla ampui pariin kohtaan, arvioluku.

² Ampuivat pakenevia vihollisosastoja, verrattu 5.patterin tunnettuun lukuun 50 laukausta.

³ Ampui 15 min. «rumputulta».

⁴ Ptrin pääll. ilmoitus.

⁵ Kapt. Freyn ilmoituksen mukaan.

⁶ Ampui ps.junaan 30 laukausta, lisäksi koetti rikkoa rataa, tähän arvioluku 30 laukausta.

⁷ 29.4.—1.5. tulitoimintaa, arvioluku.

⁸ Arvioluku.

⁹ Näistä n. 10 kpl. 23.4.

Huom. 1. ja 2.Jääk.patterin ammuskulutusta määrättyä päivänä, varsinkin 27—28.4., ei ole aivan tarkka, sillä ammunta on tapahtunut puoliyön aikana, eikä lähteistä ilmene selvästi, minkä päivän kulutusilmoituksessa tällainen keskiyön ammunta on huomioitu.

pataljoona hyvää tietä Kämärän kautta Pien-Peroon. Tähän marssirivistöön olisi pitänyt liittää tykistöä, sillä olihan laskettavissa, että tämä pataljoona saapuu aamuyöstä Säiniölle, jolloin tykistö voi ruveta toimimaan. Syynä siihen, ettei tykistöä liitetty Säiniölle etenevään XVI pataljoonaan, on todennäköisesti ollut se, että tykistön ja rivistön komentajan välillä oli huono yhteys. Tykistö makasi sen aikaa, kun Säiniöllä taisteltiin ja panssarijunat tykistön puuttumisen takia tuottivat joukoille haittaa.

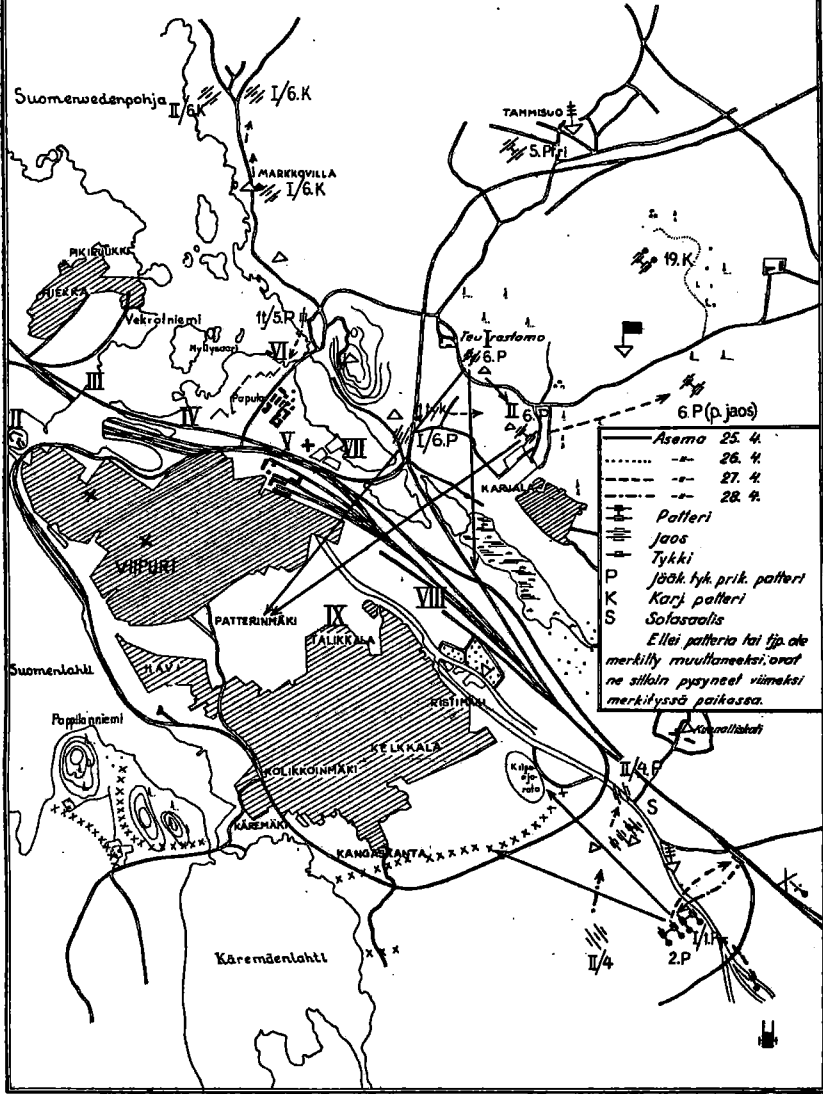
Vasta 24. 4 aamulla tykistö sai käskyjä toiminnasta. Klo 9,30 lähti 4. patteri (p. II jaos) Savoniuksen ryhmään. Klo 10,30 lähti 2. patteri marssille Säiniöön. Noin klo 9 lähti myös 1. patterin I jaos patteriston ja patterin päällikön johdossa Kämärän asemalle. Kaikki nämä tykistön liikkeet aiheutuivat jalkaväen pyynnöstä. Tämä osoittaa, ettei Jernströmin rivistön tykistön komentajalla ollut suunnitelmaa tykistön käytöstä. Hän sai käskyt rivistön komentajalta.

Kämärän asemalle määrätty 1. patterin jaos oli tulivalmis n. klo 11 ja aloitti jonkin verran myöhemmin tulensa. Varsinkin tähystysvaikeudet olivat olleet suuret. Tulenjohtopaikkaa piti välillä muuttaa. Häiritsevästi vaikutti myös se, että tulenjohtopaikka oli otettava hyvin edestä, jossa ei ollut vielä omaa jalkaväkeä. Jaos sai itse huolehtia tulenjohtopaikkansa varmistuksesta. Jaos ampui ensin Lammen seuduille, ja sen jälkeen suunnattiin tuli asemalle, jonka jälkeen seurasi jalkaväen hyökkäys. Jalkaväki oli kovin uupunutta, ja ammunta vaikutti siihen innoittavasti. Viholliseen oli sen sijaan näillä muutamilla laukauksilla masentava vaikutus. Jaoksen toiminta vaikutti ratkaisevasti asema-alueen helppoon valtaukseseen. Jaoksen toimesta laitettiin radalle ampumakuntoon sotasaaliiksi saatu tykki. Tämän jälkeen jaos siirtyi Kämärän aseman kautta Pien-Peroon ollakseen täältä käsin valmiina avustamaan jalkaväkeä ja ampumaan radalla liikkuvaa panssarijunaa. Tuliasemiin nähden ei ole mitään huomauttamista, ja muutenkin oli toiminta hyvää. Patteriston komentajalla olisi ollut muitakin tehtäviä, joten ei häntä olisi tarvittu jaoksen johtajaksi. Patterin päällikön sen sijaan pitikin olla jaoksen mukana.

2. patteri aloitti marssin Säiniölle 24. 4 n. klo 10,30 ja saapui todennäköisesti perille n. klo 13,30. Täällä patteri meni asemiin

TYKISTÖN ASEMAT VIIPURIN EDUSTALLA 25.4.-29.4.

Säiniön aseman välittömään läheisyyteen torjuakseen panssarijunia. Näissä asemissa patteri oli aina 25. 4 aamuun ampumatta laukaustakaan.

Myöhemmin lähtivät 2. patterin jälkeen I patteriston esikunta ja 1. patteri (p. I jaos). Saavuttuaan illalla perille nämä majoituivat Säiniön aseman seudulle.

Samana päivänä klo 18,30 lähti 4. patterin II jaos Säiniölle, jonne saapui n. kolmen tunnin marssin jälkeen ja majoittui aseman seudulle.

24. 4 jäi Jernströmin tykistön toiminta hyvin vähäiseksi. Syynä tähän oli pääasiallisesti huono yhteys rivistön komentajaan. Oikein järjestettynä tykistöllä olisi pitänyt olla suuremmat toimintamahdollisuudet. Suoritetut marssit eivät olleet niin pitkiä, ettei tykistö olisi voinut seurata XVI pataljoonaa Säiniölle.

25. 4.

(Karttapiirokset kirjan lopussa ja sivulla 109.)

25. 4 aamulla tykistö oli Säiniöllä, lukuun ottamatta 1. patteria (p. II jaos), joka saapui vasta klo 9,30. Tykistö sai käskyn mennä aseisiin avustakseen jalkavaen hyökkäystä Viipuria kohti. Lähtö tapahtui majapaikoista kello 5 aikoihin. Patteriston komentaja määräsi asemat, jonne II jaos 1. patterista ja 2. patteri ajoivat. Asemiin menoa häiritsi vihollisen tuli. Klo 7 aikoihin olivat patterit ampumavalmiina. Ensimmäiset laukaukset ammuttiin klo 8,45.

4. patterin I jaos sai käskyn jäädä Liimatan kartanon pohjoispuolella olevan tienhaaran seuduille. Tämän jaoksen käyttösuunnitelmana on ollut todennäköisesti taistelu panssarijunia vastaan. Jaos jäi seisomaan tänne iltaan asti. Vasta klo 18 se vietiin miesvoimalla pitkin peltoja aseimiinsa. Sen sijaan klo 9 saapunut 1. patteri (p. II jaos) sai käskyn mentyään ensin aseisiin Liimatan kartanon läheisyyteen lähettää yhden haupitsin radalle panssarijunan torjuntaan.¹

Patteriasemat tulivat n. 1 km:n päähän vihollisen varustuksista. Edessä oleva maasto oli verrattain avointa. Haupitseja

¹ Todennäköisimmin tämä tapahtui 25. 4. Eräitten lähteiden mukaan myöhemmin.

suojasi tulelta vain pieni mäki. Niinpä olivatkin tuliasemat usein tulen alaisina, sillä edessä oleva mäki ei kyennyt suojaamaan asemia sivustatulelta. Suojan aikaansaamiseksi oli tykkien ympärille rakennettava turpeista ym. suojaseinämät. 4. patterin jaos joutui haupitsiasemien länsipuolella oleviin aseisiin. Tämän jaoksen käyttöön ei kuitenkaan ollut suuria mahdollisuuksia, sillä jaoksella ei ollut suuntakehää eikä puhelimia. Patterin päällikkö oli vienyt ne mukanaan. Onhan tunnettua, etteivät pattereiden välineet olleet täydellisiä. Kuitenkaan ne eivät olleet aivan niin puutteellisia (viesti), ettei asemia olisi voitu valita vähän pitemmänkin matkan päästä vihollisen varustuksista. Ainakin olisi pitänyt koettaa saada asemat vihollisen tehokkaan konekivääritulen vaikutuspiirin ulkopuolelta. Tuliasemia olisi ollut hyvin runsaasti Liimatan kartanon lähistöllä. Matka olisi ollut n. 2—2¹/₂ km vihollisen etumaisista varustuksista. Pattereiden ja patteriston viestituskalustolle ei tämä matka olisi tuottanut ylivoimaisia vaikeuksia. Tältä alueelta olevat kartat olivat kohtalaisia. Eivät siis ampumateknillisestkään syyt pakottaneet ottamaan asemia niin läheltä etulinjaa. Nämä asemat eivät tyydyttäneetkään pattereiden päälliköitä. Arvostelussa täytyy yhtyä pattereiden päälliköiden lausuntoon ja sanoa, että asemat oli harmitsemattomasti valittu.

1. patterin tykin määrääminen radalle panssarijunan torjuntaan ei ollut oikea toimenpide. Tähän tehtävään olisi pitänyt käyttää 4. patterin jaos tai ainakin yksi tykki tästä jaoksesta, sillä kanuuna olisi ollut monin verroin sopivampi. Vielä sen jälkeenkin, kun radalla oleva tykki oli tuhottu, määrättiin 1. patterin jaoksen jäljelle jäänyt tykki panssarijuna- ja -autotorjuntaan.

25. 4 aamu käytettiin tiedusteluun ja hakuammuntaan. Klo 12 aloitti jalkaväki hyökkäyksensä. Tähän mennessä olivat tuliasemissa olevat patterit suorittaneet hakuammunnan. Tykistö aloitti tulen klo 10,30 ja jatkoi sitä 11,00 asti. Tuli ei ollut kyennyt lamauttamaan varustuksissa ollutta vihollista. Pitkin päivää jatkettiin ammuntaa, varsinkin Ojalan seuduille. Joitakin konekivääreitä tuhottiin. Yöllä 25/26 alkavaa hyökkäystä valmisteltiin tykistön tulella. Tykistö ampui päivän ja aamuyön kuluessa kaikkiaan 291 laukausta. (Vrt. ammustilannetaulukoihin.)

Toiminta oli hapuilevaa. Minkäänlaista varsinaista yhteistoimintaa eversti v. Colerin tykistön kanssa ei ollut. Ammuksista oli puute, joten niitä ei voitu ampua mielin määrin. Ammus-tilastosta sivulla 90—91. selvenee, että suurempi ammusten-kulutus olisi saattanut tykistön hyvin tukalaan asemaan 26. 4. Myöhään illalla suoritettut ammunnat osoittivat, että tykistö pystyi välineillään yötoimintaan, kunhan sillä vain oli tilaisuus suorittaa päivällä tarpeelliset hakuammunnat. Jernströmin tykistön toiminta oli 25. 4 paljon virkeämpää kuin v. Cohlerin tykistön vastaavana aikana. Asemiin menon aikana haavoittui joitakuita miehiä tykistöstä. Lisäksi menetettiin yksi haupitsi.

Savoniuksen rivistön tykistön toiminta.

23—24. 4.

(Karttapiirros kirjan lopussa.)

Wilkmanin sotatoimikäsky n:o 21/23. 4 määräsi majuri Savoniuksen käyttöön 4. patterin (p. yhtä jaosta). XVIII pataljoona lähti 23. 4 klo 10 etenemään Heikurilasta. Tällöin ei 4. patteri ollut vielä saapunut Ristseppälään, vaan se saapui vasta klo 14,30. Sen sijaan, että Savoniukselle tuleva osa olisi lähtenyt levähdettyään tavoittamaan Savoniuksen rivistöä, lähti koko patteri Kämärälle. Tähän menettelyyn ei ole muuta selvitystä kuin että katsottiin todennäköiseksi, ettei 4. patteri (p. II jaos) voisi saavuttaa Savoniuksen rivistöä ainakaan ennen Leipäsuon asemaa eikä matka pitenis, vaikka Savoniukselle tuleva 4. patterin osa tulisi Kämärälle. Toiseksi, jos olisi myöhemmin osoittautunut, ettei tykistö lainkaan voi saavuttaa Savoniuksen rivistöä, olisi koko 4. patteri Kämärälle koottuna ollut heti käytettävissä muualle.

Vastoin olettamuksia ei Savoniuksen rivistö päässytäkään etenemään lasketulla nopeudella, vaan hyökkäys pysähtyi. 23. 4 klo 23 ilmoitettiin tykistöavun saapuvan vasta aamulla. Käsky tästä lienee lähetetty myöhään 4. patterille, sillä vasta 24. 4 klo 9,30 lähti 4. patteri (p. jaos) Heikurilaan, jonne saapui klo 13,30 mennen heti tuliasemiin. Ammunta aloitettiin Jääkärietykistö-prikaatin päällikön johdolla klo 14,08. Ampumamatkat olivat kovin pitkät. Asemista oli matkaa Hotakan kylän itäpään

6 km ja länsipäähän vähän vähemmän. Alussa ammunta suoritettiin kartan perusteella, mutta iltapäivän kuluessa saatiin yhteys valmiiksi ja voitiin alkaa klo 16,25 tähystetty tuli. Oli kestänyt siis noin 3 tuntia ennen kuin noin 3 km:n pituinen yhteys saatiin kuntoon. Tätä aikaa ei voida pitää vallan huonona, sillä välineet eivät suinkaan olleet ensiluokkaisia. Tähystettyä ammuntaa jatkettiin, ja klo 18,42—18,54 ammuttiin pikatulta 81 laukausta. Tämä vastaa tykkiä kohti 7 laukausta minuutissa. Ampumanopeus oli hyvä.

Ammunta oli tuloksellista. Saatiin täysosuma mm. punaisten esikuntaan. Jalkaväen ryhtyessä etenemään ei se tavannut enää minkäänlaista vastarintaa. Tässäkin ilmeni tykistön tulen moraalinen vaikutus huonosti koulutettuihin joukkoihin.

Ammustenkulutus ja ammustilanne selviävät vastaavista taulukoista.

25. 4.

(Karttapiirros kirjan lopussa.)

Vihollinen oli vetäytynyt Muolaan kylään. Jalkaväen hyökkäyksen avustamista varten meni 4. patteri (p. II jaos) aseisiin Ilveksen seudulle. Patteri saapui klo 8,50 Ilvekseen, ja klo 9,48 ammuttiin ensimmäinen laukaus. Ammunta oli kokonaan kartta-ammuntaa, sillä ilmoituksen mukaan ei löydettävissä ollut tulenjohtopaikkaa. Kartasta päättäen tämä väite ei tunnu uskottavalta. Patteri avusti päivän aikana kahteen suuntaan vihollishyökkäyksen torjunnassa jalkaväkeä, nimittäin Hotajoen ja Muolaan kylän suuntaan. Molempiin suuntiin ei tässä maastossa ole tähystysmahdollisuuksia yhdeltä paikalta. Tästä syystä ei järjestetty tähystystä edes pääsuuntaankaan. Kaikesta huolimatta oli patterilla hyvä onni. Se sai tuhotuksi yhden vihollistykkin. Myöhemmin se sai ammuttua jonkin laukauksen Muolaan järven jäätä pitkin pakeneviin vihollisiin.

Patteri täytti hyvin tehtävänsä. Sen toiminnasta oli huomattavaa hyötyä jalkaväelle. Ilman tykistöä olisivat XVIII pataljoonan tappiot nousseet paljon suuremmiksi kuin ne nyt tulivat. Kyseenalaista on, olisiko pataljoona ilman tämän jaoksen suuruisen tykistön apua kyennyt suorittamaan tehtävänsä.

Tässä yhteydessä mainittakoon, että 4. patteri (p. II jaos) meni aseisiin Hotakan kylään 26. 4, jatkoi XVIII pataljoonan mukana matkaansa Kyyrölään, josta sai käskyn lähteä Säiniölle ja saapui sinne vasta 29. 4. Tulitoimintaan ei patteri Ilveksen kylässä tapahtuneen ammunnan jälkeen joutunut.

Jääkäri-tykistö-prikaatin päällikön mahdollisuudet johtaa tykistön toimintaa ajalla 23—25. 4.

Aikaisemmin esitetystä selviää, että Wilkmanin ryhmän tykistö tuli toimimaan kolmella suunnalla, nimittäin:

1. Heinjoki—Tali—Viipuri.
2. Heinjoki—Kämärä—Säiniö—Viipuri.
3. Heikurila—Ilves—Kyyrölä.

Kartasta huomataan, että nämä suunnat ovat etäällä toisistaan. Eri tykistöryhmillä ei ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia yhteistoimintaan keskenään ennen Viipuria ja täälläkin vain kohdissa 1 ja 2 mainituissa suunnissa etenevillä tykistöryhmillä. Jos vielä otetaan huomioon viestiyhteydet, niin on itsestään selvää, ettei tykistökomentajalla ollut mahdollisuuksia 24. 4 johtaa yhtenäisesti eri tykistöryhmiä. Tästä syystä oli paikallaan, että tykistö oli alistettu eri rivistöille.

25. 4 olisi jo ollut mahdollisuuksia järjestää tykistön yhteistoiminta Viipurin luona. Tätä ei tietääkseni tehty. Tosin annettiin 24. 4 I ja III patteristoille käsky ottaa toisiinsa yhteys yhteistoiminnan aikaansaamiseksi. Patteristoilla ei kuitenkaan ollut suuria mahdollisuuksia saada omin voimin kunnollista yhteyttä aikaan. Jääkäri-tykistö-prikaatin päällikön aika kului 25. 4 todennäköisesti III patteriston asioiden järjestämisessä. Tällöin ei ollut vielä esikunnan viestijoukkuettakaan, jolla puhelin-yhteys patteristojen välille olisi saatu aikaan. Näistä syistä ei 25. 4 ollut vielä järjestetty yhteistoimintaa.

Toiminta Viipurin edustalla 26. 4—puolipäivään 27. 4.

(Kartat: Viipuri 1 : 50,000 ja 1 : 20,000.)

Tykistökomentajan toimenpiteet.

26. 4 saapui toiminta-alueelle myöskin Jääkärikykistöprikaatin esikunta. Koska oli ilmeistä, ettei taistelu ratkeaisi vallan pian, ryhdyttiin järjestämään tykistön toiminnan yhtenäistämistä. Tätä varten neuvotteli ryhmän tykistökomentaja ryhmäkomentajan ja eri taisteluosastojen komentajien kanssa. Maalit määriteltiin yhteistoiminnassa jalkaväen kanssa. Tällä perusteella valittiin tavallaan 9 eri maalia, joihin patterit suorittivat hakuammunnat.

Eri tykistöryhmiä alettiin yhdistää tykistökomentajan esikuntaan sekä keskenään. Tämä toimenpide kuuluikin hyvän yhteistoiminnan perusedellytyksiin. Kuitenkaan ei tätä työtä saatu 26. 4 aikana loppuun suoritetuksi. Sen sijaan ryhtyi ryhmän tykistöjohto jo 26. 4 suunnittelemaan tulisuunnitelmaa, jonka periaatteet esitetään seuraavassa kohdassa.

Tulisuunnitelman laadinnassa noudatetut periaatteet.¹

Maalien määrittelyn yhteydessä tehtiin ylimalkainen tulisuunnitelma. Sen laadinnassa oli otettava huomioon mm.:

1. Käytettävissä olevat ammusmäärät.
2. Vihollinen oli varustetuissa asemissa.
3. Koulutustaso ja käytettävissä olevat välineet.
4. Kaupungissa oli paljon asukkaita.

Tulisuunnitelman laadinnassa oli siis otettava huomioon useita rajoittavia seikkoja. Erityisen huomattava on käytettävissä oleva ammusmäärä. Täydennyksen saamisesta ei voitu olla varmoja. Näin ollen oli laskelmat tehtävä todelliseen ammusmäärään perustaen. Oli selvää, ettei näillä ammusmäärillä voitu pyrkiä aikaansaamaan huomattavaa aineellista tuhoa. Erikoisesti Jääkärikykistöprikaatin entinen päällikkö kenraalimajuri Malmberg haastattelussa painosti sitä suurta vastuuta, joka tykistökomentajalla oli määrätessään maaleja, sillä kaupungissa oli paljon sotatoimiin osaa ottamattomia.

¹ Lähde: kenr. Malmbergin kertomus.

Välineet ja koulutustasokin asettivat esteitä. Tämä johti siihen, ettei ammunnan aikana voitu vaihtaa liikaa maaleja, vaan kukin patteri ampui mikäli mahdollista ampumajakson aikana vain yhtä tai enintään kahta maalia.

Aivan omalaatuiseksensa tulisuunnitelma tuli siitä syystä, ettei voitu odottaa suurta materiaalista vaikutusta. Tällöin pyrittiin sitä enemmän vaikuttamaan moraalisesti viholliseen. Tätä varten patterit saivat käskyn ampua määrättyjä maaleja siten, että kullakin patterin tykilläkin oli oma maalinsa. Tällä menetelyllä, kun pattereita oli sekä Viipurin koillispuolella että kaakkoispuolella, päästiin ampumaan leveällä rintamalla taloryhmien taakse, joissa vihollisella oli asemiansa. Tällainen ammunta tekee viholliseen, joka jo on menettänyt uskonsa voiton mahdollisuuksiin, hyvin masentavan vaikutuksen. Menetelmää täytyy pitää sen aikaisiin olosuhteisiin nähden erittäin onnistuneena. Yksinomaaisena ampumatapana ei tämä kuitenkaan ollut, vaan suunnitelmassa otettiin huomioon myöskin useiden pattereiden tulen käyttö samaan maaliin.

Tässä yhteydessä esitettäköön erilaiset katsantokannat ammusten riittävydestä. Useimmat patterin päälliköt ovat vakuuttaneet, että ammuksia oli tarpeeksi. Sen sijaan henkilöt, jotka joutuivat katselemaan asioita laajemmalla kannalta, vakuuttavat poikkeuksetta, että ammuksia oli kovin vähän. Ammusten puute tietysti rajoitti tulisuunnitelman laajuutta, ja sen tiesivät laatijatkin. Patterien päälliköt, jotka saivat tulisuunnitelman mukaiset tehtävät, eivät tällöin huomanneet ammusluvun rajoittavaa vaikutusta. Ei ole epäilystäkään, ettei ammuspula olisi ollut huomattava. Ammustilannetaulukko sivulla 90—91 osoittaa, että 26. 4 illalla koko Wilkmanin tykistöä varten oli ammuksia vain 278 kpl. haupitseille ja 1,371 kpl. kanuunoille, ts. haupitseille $\frac{3}{4}$ ja kanuunoille $1\frac{1}{3}$ nykyistä tuliannosta.

Lisätykistön saapuminen Wilkmanin ryhmään.

Erityisesti kaivattiin haupitseja v. Colerin rintamaosalla. Tästä syystä anottiin jo 24. 4 Itäarmeijan päälliköltä lisää tykistöä Sihvon ryhmästä. Jo 25. 4 annetussa Itäarmeijan käskyssä määrättiin 6. ja 19. Karjalan patteri asetettavaksi Ihantalassa kenraali-

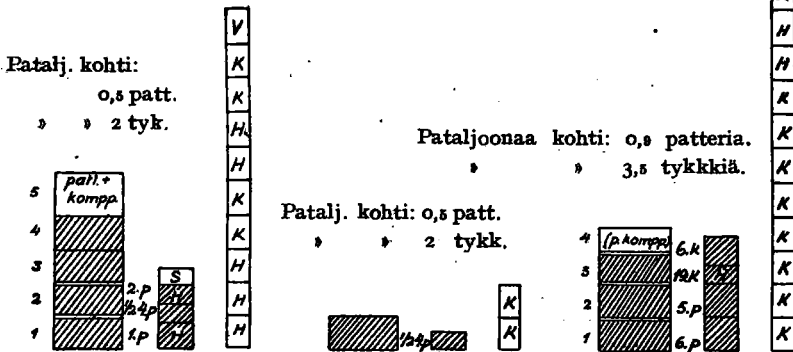

Piirros kenraali Wilkmanin eri osastojen tykistön ja jalkaväen keskinäisestä suhteesta 26. 4. 18—25. 4. 18.

A. Ev.luutn. Jernströmin osasto.

B. Maj. Savoniuksen osasto.

C. Ev. v. Colerin osasto.

Eversti v. Colerin osastossa tuhatta miestä kohti:

1,4 patteria.
5,8 tykkiä.

Majuri Savoniuksen osastossa tuli 700 miestä kohti:

0,5 patteria.
2 tykkiä.

Ev.luutn. Jernströmin osastossa tuli tuhatta miestä kohti:

0,8 patteria.
3,2 tykkiä.

Huom! Kaikissa tämän taulusivun laskelmissa on 2 Jääk.patteri ja 19. Karjalan patteri laskettu puoleksi patteriksi; Sotasaaustykkien on katsottu vastaavan puolta patteria.

majuri Wilkmanin käyttöön. Kuitenkin saattoivat nämä patterit lähteä vasta 26. 4 Ihantalasta Taliin, jonne ne saapuivat n. klo 18. Patterit saapuivat vasta iltapimeällä Häyryyn ja yrittivät ajaa yöllä aseisiin. Asemiinmeno tuotti kuitenkin niin suuria vaikeuksia, että vasta aamun valjetessa ne ajoivat aseisiin. Saadun käskyn mukaan meni 6. Karjalan patteri avoimiin aseisiin venäläisen seminaarin luokse (Markkovilla). 19. Karjalan patterin asemat tulivat Häyryn luoteispuolelle. Tuliaseimat on merkitty karttapiirroksiin kirjan lopussa ja sivulla 109.

Saapuneet Karjalan patterit alistettiin III patteriston päällikölle ja joutuivat siten v. Colerin osaston tykistöön. Täten muuttuivat huomattavasti tykistöjen väliset voimasuhteet. Edellisellä sivulla olevasta piirroksesta ilmenee suhde Wilkmanin ryhmän eri tykistöryhmien välillä.

v. Colerin osaston tykistön toiminta

(Karttapiirros sivulla 109)

III patteristo oli kerinnyt järjestellä asioitaan 26. 4 mennessä, ja patterit saattoivat ryhtyä ampumaan hakuammunnat määrättyihin maaleihin. Päivän kuluessa saatiin hakuammunta suoritetuksi. Vihollisen tykistö häiritsi pahasti toimintaa kohdistautensa tulenjohtopaikkoihin ja tuliaseisiin. 5. patteri menetti muutamia hevosia vihollisen ammunnessa. Päivän huomattavimmista tapahtumista mainittakoon, että 6. patteri suoritti jälleen kaksintaistelua vihollisen pattereiden kanssa tuhoten 3 vihollistykkiä.

Illalla siirrettiin yksi tykki 5. patterista Papulan maantiesillan pohjoispuolelle, josta se ampui menestyksellisesti vastarannalla olevia konekivääreitä. Samaten siirrettiin 6. patterista I jaos Vaivaistalon pihalle ampumaan panssarijunia.

Illalla saapuivat po. tykistön käyttöön aikaisemmin mainitut Karjalan patterit.

Yön aikana ei ammuntoja suoritettu ainakaan sanottavasti. 26. 4 oli tykistön toiminta huomattavasti vireämpää kuin aikaisemmin. 6. patteri oli pysynyt jo pari vuorokautta avoimissa aseissa kärsimättä huomattavia tappioita, vaikka se oli suorittanutkin kaksintaisteluja vihollispattereiden kanssa. Kuten

karttapiirroksista ilmenee, ampumamatkat olivat yleensä lyhyet. Tällaisilla matkoilla suoritetuilla suorasuuntausammunnoilla on suuri teho. Mutta on joka tapauksessa uhkapeliä pitää kokonaista patteria avoimissa asemissa. Patteri olisi kyennyt suorittamaan tehtävänsä miltei yhtä hyvin Häyryn seuduilta. Aikaa valmisteluihin oli yllin kyllin. Yhteysmateriaalia oli tarpeeksi yhteyden vetämiseksi Häyrystä Papulaan. Häyrystä olisi patteri kyennyt ampumaan tehollisesti aina Viipurin linnan länsipuolelle saakka.

Päivän ammunnat ja ammustilanne selviää vastaavista taulukoista.

Jernströmin osaston tykistön toiminta.

(Karttapiirros sivulla 109.)

Hyökkäyksien epäonnistuttua yöllä 25/26. 4 määrättiin hyökkäävät joukot lepäämään. Joukkojen irtautumista 26. 4 aamulla ja päivällä avusti tykistö. Päivän aikana suoritettiin häiritsemisammuntoja eri paikkoihin. Eräs tärkeimmistä maaleista oli Ojalan luona oleva kukkula. Päivällä tuhottiin mm. eräs vihollistykki, joka sijaitsi Ojalan kukkulan luona olevan tavaramakasiinin läheisyydessä. Vihollistähystystä jatkettiin päivän aikana. Tähystysten perusteella löydettyihin uusiin maaleihin suoritettiin hakuammuntoja. 26. 4 klo 21 saatiin selville vihollispatteri, joka ampui tehokkaasti Liimatan hovissa olevia tykistön kuormastosastoja. Vihollispatteri vaiennettiin pattereiden tulella.

Yö 26/27 oli hiljainen. Mitään huomattavia ammuntoja ei ollut.

Tykistön vahvuus ja asemat pysyivät entisellään. Ammusten kulutus ja ammustilanne selviävät vastaavista taulukoista.

Toiminta Viipurin edustalla 27. 4 iltapäivästä Viipurin valtauksen 29. 4.

(Kartat: Viipuri 1:50,000 ja 1:20,000.)

Tämä aikajakso tuli muodostumaan tykistön kannalta merkitykselliseksi, sillä nyt vapaussodan aikana ensimmäisen kerran ampuu samassa suunnassa toimiva tykistö yhtenäisen tulisuunnitelman puitteissa. Sen toiminta on määrätietoista eikä hapuile

enää tilapäisten sattumien varassa. Seurauksena tuli tietenkin olemaan huomattavasti tehokkaampi vaikutus ja suurempi turvallisuuden tunne omalle jalkaväelle.

Ei ole ihmeteltävää, vaikka aikaa olikin mennyt runsaasti, ennenkuin päästiin käyttämään tykistöä yhtenäisesti, sillä vaikeudet olivat olleet suuret. Ensimmäisenä perusedellytyksenä olivat hyvät yhteydet, ei ainoastaan tykistön sisäpuolella, vaan myös tykistön ja jalkaväen johdon välillä. Tässä suhteessa ei Wilkmanin ryhmän tykistökomentajan esikunnan sijoitus 27. 4 vastannut tilannetta, sillä sen paikka yhteistoiminnan kannalta olisi pitänyt olla Säiniöllä. Kuitenkin on saattanut olla seikkoja, jotka pakottivat pitämään esikunnan yhteistoiminnan kustannuksellakin Rotanpesän luona. Tällaisena seikkana on todennäköisesti ollut sekin, että tykistön pääosa oli Viipurin itä- ja koillispuolella ja tykistökomentaja oli sitä mieltä, että toiminta voi vaatia henkilökohtaistakin ohjausta, sillä tykistön aikaisemman toiminnan perusteella hän saattoi pitää tällaista mahdollisuutta todennäköisenä.

Voimasuhteet.

(Piirokset sivuilla 121, 122.)

Yllä mainituista liitteistä selviävät Jernströmin ryhmän tykistön ja jalkaväen voimasuhteet. Kun vertaamme näitä suhteita v. Colerin ryhmässä vallitseviin, niin huomaamme, että suhteet olivat aivan nurinkuriset, sillä 28. 4 oli v. Colerin ryhmässä 5,4 tykkiä tuhatta miestä kohti ja Jernströmin ryhmässä 1,8 tykkiä. Huhtikuun 29 p:nä on suhde v. Colerin ryhmässä pysynyt samana, mutta Jernströmin ryhmässä tulee enää vain 1,7 tykkiä tuhatta miestä kohti. v. Colerin ryhmällä on siis suhteellisesti kolminkertainen tykistö. Tällä tykistön suhteettomalla ryhmityksellä oli suurempi merkitys kuin sillä olisi nykyään, sillä nyt voitaisiin tuli saada sinne, minne sitä haluttaisiin. Tämän suhteettoman ryhmityksen haitallisuutta tosin pienensi se, etteivät patterit kyenneet tulella saattamaan jalkaväkeä. Kuitenkin olisi tätä suhdetta pitänyt muuttaa siirtämällä pari patteria Skyttälän seudulle, jolloin tulenjohton ollessa Kolkkalassa olisi ollut hyvät mahdollisuudet ampumiseen Jernströmin rintamaosalle sekä keskikaupunkiin (Patterinmäki) (vrt. Viipuri 1 : 50,000).

Piirros kenraali Wilkmanin eri osastojen tykistön ja jalkaväen keskinäisestä suhteesta sellaisena kuin se tuli olemaan 28. 4. 18 kenraali Wilkmanin sotatoimikäskyn n.o 22/27. 4. 18 sekä annettujen erikoiskäskyjen mukaan

A. Majuri Bäckmanin osasto.

B. Ev.luutn. Jernströmin osasto.

C. Ev. v. Colerin osasto.

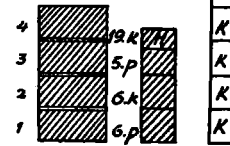
Pataljoonaa kohti: 0,4 patteria.

» » 2,4 tykkiä.

Pataljoonaa kohti: 0,9 patteria.

» » 3,2 tykkiä.

 4. p. (p.jaos) matkalla Säiniölle, levossa 28. 4. 18 Kämärässä.

Ev. v. Colerin osastossa tuhatta miestä kohti:

1,5 patteria.

5,4 tykkiä.

Ev.luutn. Jernströmin osastossa tuhatta miestä kohti:

0,5 patteria.

1,8 tykkiä.

Huom! Kaikissa tämän taulusivun laskelmissa on 2.Jääk. patteri ja 19.Karjalan patteri laskettu puolipatteriksi; sotasaalistykkien on katsottu vastaavan puolta patteria.

Piirros kenraali Wilkmanin eri osastojen tykistön ja jalkaväen keskinäisestä suhteesta 29. 4. 18.

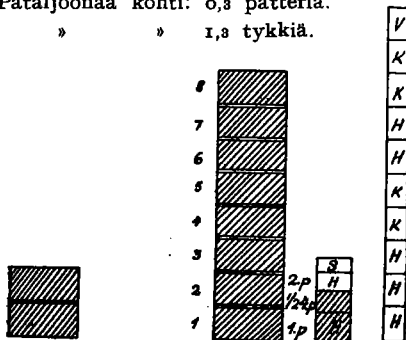
A Majuri Bäckmanin osasto.

B. Ev.luutn. Jernströmin osasto.

C. Ev. v. Colerin osasto.

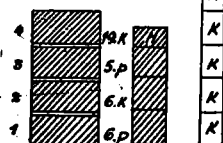
Pataljoonaa kohti: 0,3 patteria.

» » 1,3 tykkiä.

Pataljoonaa kohti: 0,9 patteria:

» » 3,2 tykk.

 = 4.p (p.jaos) matkalla Säiniölle.

Ev. v. Colerin osastossa tuhatta miestä kohti:

1,5 patteria.

5,4 tykkiä.

Ev.luutn. Jernströmin osastossa tuhatta miestä kohti.

0,4 patteria.

1,7 tykkiä.

Huom! Kaikissa tämän taulusivun laskelmissa on 2.Jääk.patteri ja 19.Karjalan patteri laskettu puoleksi patteriksi; sotasaalistykkien on katsottu vastaavan puolta patteria.

Tulisuunnitelmat.

(Piirokset sivuilla 124, 125.)

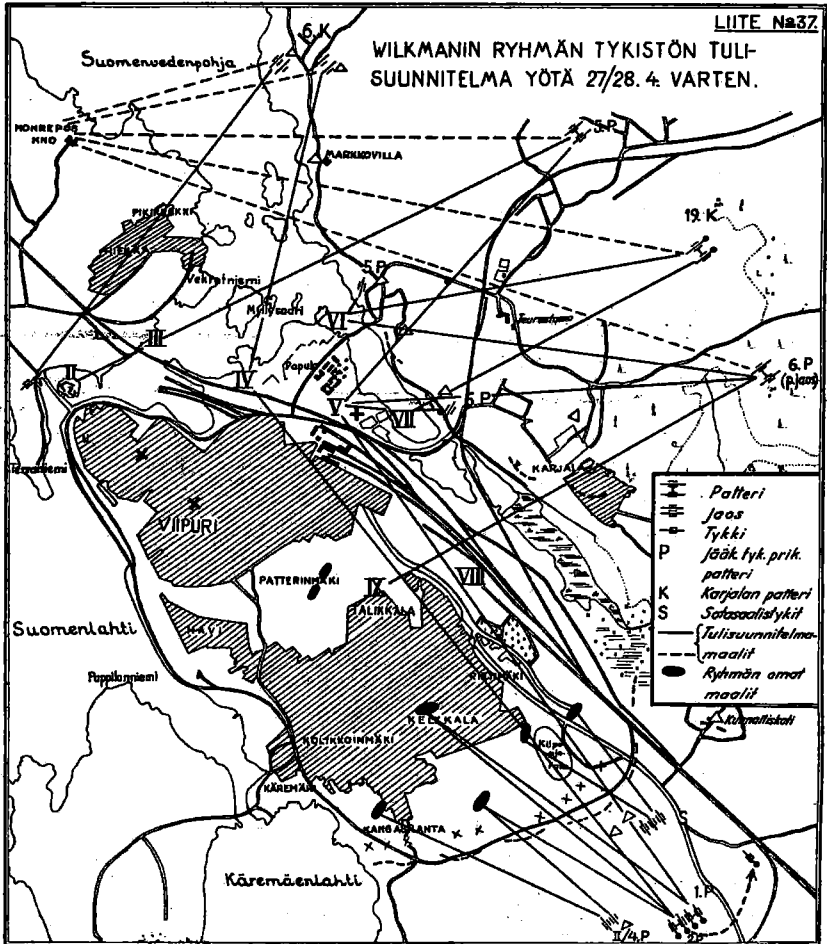
Kenraalimajuri Wilkmanin sotatoimikäskyn n:o 22/27. 4 perusteella määrättiin hyökkäys aloitettavaksi 27/28. 4 yöllä. Tätä varten annettiin ryhmän tykistökomentajan tykistökäsky. Tämä käsky annettiin jo 27. 4 klo 12,30. Illalla klo 20,30 tätä käskyä täydennettiin ohjeella, jonka mukaan tulivalmistelun piti alkaa 27. 4 klo 24. Kuten tulisuunnitelmista selviää, oli kullekin patterille määrätty maalinsa. Tämän lisäksi annettiin tulilajeista ja ampuma-ajoista tarkat määräykset. Näistä on huomattava seuraavat seikat:

- a) v. Colerin ryhmän tykistö:
  1. Hävitystulta 10 minuuttia maaleihin II—IX.
  2. Pikatulta 5 » » » »
  3. Häiritsemistulta 30 minuuttia maaleihin II—IX.
  4. Pikatulta, tuli siirtyy valopistoolilla annetuilla merkeillä maaleihin II—IX.
  5. Kaikki patterit Monrepos'hon häiritsemistulta.

- b) Jernströmin ryhmän tykistö:
  1. Hävitystulta 15 min. ryhmän omiin maaleihin.
  2. Häiritsemistulta 30 min. Ojalaan ja Kelkkalaan.
  3. Hävitystulta maaleihin IV ja V valopistoolilla annettujen merkkien määräämä aika, jonka jälkeen tuli lakkaa.

Hyökkäystä varten Viipurin sisälinoitusten valloittamiseksi annettiin 28. 4 illalla tykistökäsky ohjeineen. Tulisuunnitelman osoittamat ammuntamenettelyt olivat samanlaiset kuin 27. 4 annetussakin. Jernströmin rintamaosan lähimaalit olivat tietenkin poissa, koska jalkaväki oli ne jo yöllä sivuuttanut.

Tulisuunnitelmasta voidaan tehdä seuraavia huomioita:

- a) Yöstä 27/28. 4 vasten.
  1. Tulen painopiste on kaupungin pohjoispuolella.
  2. v. Colerin osaston tykistöstä ei yksikään patteri ammu Jernströmin rintamaosalle.
  3. Jaokset, jopa tykitkin ampuvat eri maaleja.
  4. Useat patterit ampuvat yhtä aikaa Monrepos'n seutua.

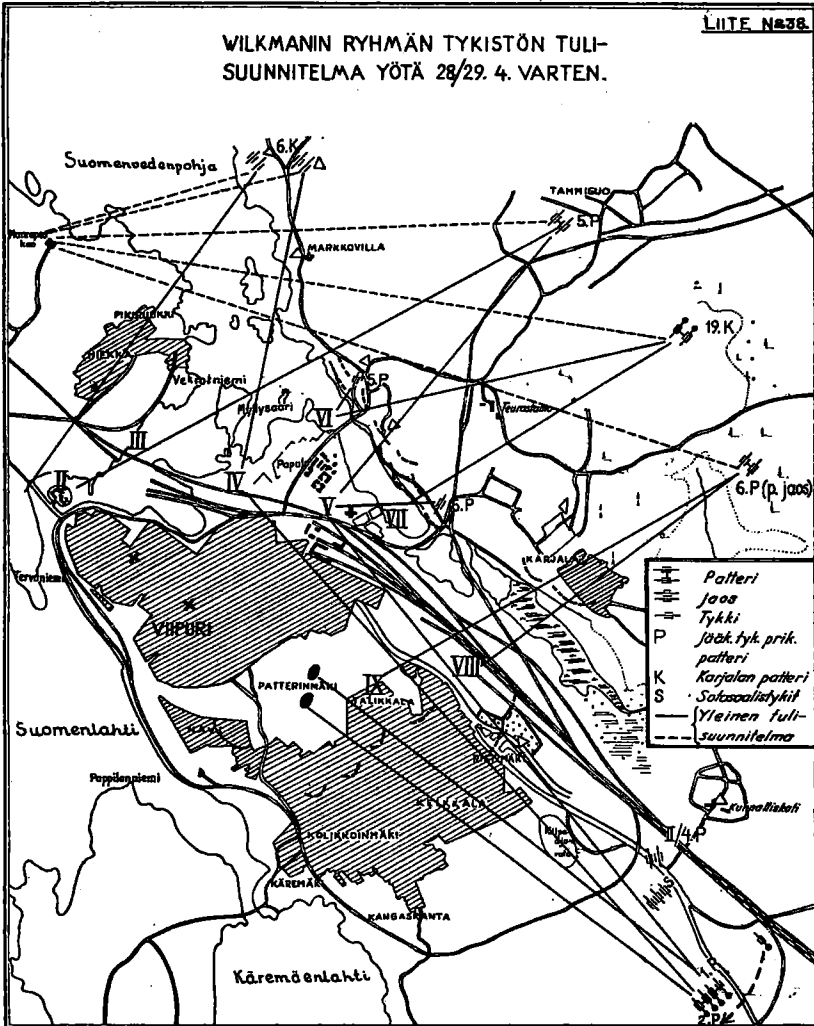

b) Yöstä 28/29. 4 vasten.

1. Uusia maaleja ei ole tullut.
2. Tykistön tuli oli keskittyneempi.

Kumpikaan näistä tulisuunnitelmista ei vastannut tilannetta. Koska Jernströmin ryhmällä oli päätteävä, niin olisi pitänyt saada myös tykistötulen painopiste hänen rintamaosalleen. Tällaiseen tulen painopisteen aikaansaamiseen ei ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia, sillä Viipurin itä- ja koillispuolella olevien pat-

terien tulenjohtopaikoilta ei voitu tähyttää Ojalan, Kelkkalan ja Roiskin seuduille. Ampumista varten em. paikkoihin ei tulenjohtoa voitu siirtää etelään, koska tällaiseen siirtoon tarvittavista viestivälineistä oli puute. Ei olisi myöskään riittänyt tulenjohtajia eikä suuntakehiä tai muita tarvittavia välineitä lisätulenjohtopaikkojen perustamiseen. Näistä tulisuunnitelmista nähdään sel-

västi, minkälaisia rajoituksia henkilö- ja välinepula sekä kehitysmättömät ampumamenetelmät voivat aiheuttaa.

Tulisuunnitelmista käy myös ilmi, että useat patterit ampuivat samaa maalia. Varsinkin maali n:o V oli usealta taholta tulevan tulen alaisena. Näin menetellen päästiin suojien takana olevaan viholliseen käsiksi. Monrepos on yhtä aikaa kaikkien v. Colerin osaston pattereiden tulella. Osittain oli tänne kaikilla pattereilla tähytysmahdollisuuksia. Asutus siellä oli harvaa, joten ei ollut vaaraa, vaikka käytettiin kartta-ammuntaakin.

Tulenojohtopaikat olivat linjalla patteri—maali. Maalit eivät poikenneet tältä linjalta muulloin kuin ammuttaessa Monrepos'n aluetta. Tässä näkyy ampumamenetelmien rajoittava vaikutus.

Aikaisemmin esitetyn tykistökäskyn ohje ampuma-ajoista on erikoisen mielenkiintoinen, siitä kun ilmenee seikkoja, jotka selvästi osoittavat koulutustason sekä ampumamenetelmistä johtuvat rajoitukset, sillä maalin vaihtoja on yleensä vain yksi koko ampumajakson aikana. Toisena huomattavana seikkana on, että tuli lakkaa jalkaväen saavutettua määrätyn linjan. Ainoa poikkeus tästä on Monrepos'n alueen ampuminen. Saattoon ei tykistö kyennyt. Se ampui vain määrättyjä maaleja. Tykistön käytössä huomataan rohkeitakin otteita. Niinpä tykistö oli määrätty ampumaan 27/28. 4 yöllä klo 24,00—0,15 Kangasranta »as»:n pohjoispuoliselle kukkulalle. Klo 0,20 piti jalkaväen vallata tämä kukkula ja työntää vihollinen itään rautatielle. Samanaikaisesti, ts. 0,15—0,45, piti tykistön ampua Ojalaa ja kilpa-ajoradan seutua.

Tulisuunnitelmaa voi pitää onnistuneena, jos ottaa huomioon kaikki ne monet tekijät, jotka asettivat rajoituksia sen laadinnassa. Laatijat osasivat sopeutua olosuhteisiin ja saivat välineistään irti sen tehon, mikä niistä suinkin oli saatavissa.

Tykistön ja jalkaväen yhteistoiminta.

Kolmantena aikajaksona parani yhteistoiminta tykistön ja jalkaväen välillä huomattavasti. Tähän vaikutti ensisijassa yhteinen tulisuunnitelma. Toisena huomattavana tekijänä yhteistoiminnan parantumiseen oli viestiyhteyksien valmiiksi tulo. Tykistön ja jalkaväen johtajat kävivät yhdessä tulenojohtopaikoilla

neuvotellakseen hyökkäyksen yksityiskohdista. Näissä neuvotte-
luissa pääsi tykistö selville jalkaväen suunnitelmista ja toivomuk-
sista. Yhteistoimintaa järjestettiin myös käskyillä. Niinpä sekä
tykistön että jalkaväen käskyissä ilmoitettiin valopistoolimerkit,
joilla jalkaväen tuli ilmoittaa tykistön tulen siirtämisestä kauem-
mas tai lähemmäs. Näin alkuun saatu hyvä yhteys ei tullut pitkä-
aikaiseksi. Se lakkasi osittain jo 28. 4, jolloin Jernströmin osasto
pääsi etenemään. Tästä yhteyden keskeytyksestä näkyivät seu-
raukset 28. 4 päivällä. Luullakseni ei tällaista keskeytystä olisi
tullut, jos Jääkärietykistöprikaatin esikunta olisi ollut Säiniöllä.

v. Colerin osaston tykistön toiminta.

(Karttapiirros sivulla 109.)

Päivällä ja illalla 27. 4 oli tykistö ahkerassa tulitoiminnassa.
v. Colerin ryhmän tykistö saavutti tällöin huomattavia tuloksia.
Niinpä 5. patteri ampui useita 87 mm:n tykkejä rikki Viipurin
linnan pihalla ja räjähdytti siellä ammusvaraston. Linnan tornissa
olleet tähyistäjät karkotettiin. 6. patteri ampui Patterinmäellä
olleista tykeistä kaksi rikki sekä vaiensi vihollispatterin. Tässä
tykistöjen välisessä kaksinkamppailussa ampui vihollinen yhden
6. patterin tykin rikki. Tämän johdosta 6. patteri suoritti aseman-
vaihdon Rotanpesän niityn seuduille jättäen vain yhdentykin vai-
vaistalon luokse (vrt. karttap. sivulla 109). Karjalan patterit olivat
myöskin vilkkaassa toiminnassa. Kumpikin patteri taisteli vihollis-
pattereiden kanssa ja sai nämä vaiennetuiksi. 6. Karjalan patterin
piti vaihtaa I jaoksen asemia, sillä se joutui ankaraan tykistö-
tuleen. Tällöin siirrettiin jaos II jaoksen läheisyyteen (vrt. kartta-
piirrosta). Yöllä 27/28 otti v. Colerin osaston tykistö osaa tuli-
suunnitelman mukaiseen ammuntaan. Tässä ammunnessa saa-
vuttivat kanuunat pikatulen aikana aina 10 laukauksenkin tuli-
nopeuksia minuutissa. Ammusten kulutus nousi huomattavaksi.
III patteristo yksin ampui yöllä 27/28. 4 473 laukausta.

28. 4 aamu ja päivä käytettiin taisteluun vihollispattereiden
kanssa. Kolme vihollisen tykkiä tuhottiin. Panssarijunaan, joka
yhä uskaltautui liikkeelle, saatiin täysosuma. Hiljaista häiritsemis-
tulta ammuttiin pitkin päivää. Olisi odottanut voimakkaampaa
toimintaa, sillä nyt olisi ammutta auttanut välittömästi Jern-

strömin osastoa, joka oli Kolikkoimmäellä ja Havissa. Hakuammunnat oli valmiiksi suoritettu Patterinmäelle. Mitään ampumateknillistä vaikeutta ei pitänyt olla. Laimeaan toimintaan oli nähtävästi syynä huono yhteys edenneeseen Jernströmin ryhmään. Ammuksia ei kovin paljon ollut, sillä varsinkin 6. patterilla oli niitä kovin vähän. Sen sijaan oli 5. patterilla yli 400 kpl.

Yöllä 28/29 ammuttiin tulisuunnitelman mukaisesti. Tähän ammuntaan käytti III patteristo 260 ammusta. Tähän loppuikin ampumatoiminta, sillä kaupunki oli jalkaväen hyökätessä tyhjä vihollisista.

Kolmantena aikajaksona oli v. Colerin tykistön toiminta virkeätä. 27. 4—29. 4 oli tämä tykistö ampunut yhteensä noin 1,800 laukausta, joka tekee tykkiä kohti noin 140 laukausta. Sivuilta 90—91 ja 105—106 selviää ammusten kulutus ja ammustilanne.

Jernströmin osaston tykistön toiminta.

(Karttapiiirros sivulla 109.)

Jernströmin tykistö sai 27. 4 lisää tykkejä, sillä Kämärältä ja Säiniöltä vallatuista tykeistä saatiin kolme kappaletta ampumakuntoon. Nämä tykit, joista 2 kpl. oli 87 mm:n kanuunoita M 95 sekä 1 kpl. vuoritykkejä M 09, vietiin avoimiin aseisiin tulenjohtopaikkojen tasalle. Maaliksi annettiin kilparadan seutu.

Tykistö ei tälläkään rintamaosalla pysynyt toimettomana, vaan ammuntoja suoritettiin kulloinkin kysymykseen tuleviin maaleihin. 27. 4 illalla saatiin huomattava tulos, sillä myöhään illalla tapahtui Patterinmäellä ammusvaraston räjähdys. Tästä tapauksesta on esitetty kaksi erilaista kuvausta. Jääkäri-tykistö-prikaatin entinen komentaja kenraalimajuri Malmberg muisti tämän räjähdysten tapahtuneen siten, että varastoon olisi suoritettu tarkoituksellinen ammunta, jolloin suorittajana olisi ollut 5. tai 6. patteri; toinen näistä olisi suorittanut ammunnan kartan mukaan, jolloin olisi otettu huomioon magneettinen poikkeus ja sääsuhteet. Eräitten toisten henkilöiden kertoman mukaan oli tapahtuma onnekas sattuma, joka syntyi siten, että Patterinmäelle tuotiin aseisiin vihollispatteri. Tämän patterin ampumiseksi ryhtyi 1. patteri suorittamaan hakuammuntaa, jolloin ensimmäiset laukaukset saatiin hyvin pitkiksi. Jokin näistä laukauksista osui

jononkin varastoon ja aiheutti pienehkön räjähdysen. Tällöin luovuttiin patterin hakuammunnasta ja tulta kiihdytettiin ampuen samalla sivusuunnalla ja matkalla, jolla ensimmäinen räjähdys oli saatu. Edellä esitetyistä on jälkimmäinen kuvaus oikea, sillä kolme haastattelemistani henkilöistä on kertonut tapahtuman yhtäpitävästi.¹ Lisäksi on I patteriston sotapäiväkirjassa lyhyt maininta tapahtumasta. Räjähdyksessä tuhoutui mm. tuhansittain tykin ammuksia. Ammusten menetyksen kannalta ei tällä räjähdyksellä ollut kovinkaan suurta merkitystä, mutta sen psykologinen merkitys oli sitä suurempi, sillä räjähdys, joka silminnäköjään kuvauksien mukaan oli valtava, masensi jo voiton uskon menettänyttä vihollista. Sen sijaan oli tapahtuma omiaan nostattamaan valkoisten joukkojen mieltä. 1. patterin onnekaalla laukauksella tuli olemaan joka tapauksessa huomattava merkitys Viipurin valloituksen historiassa.

Yöllä 27/28. 4 otti koko tykistöryhmä osaa tulisuunnitelman mukaiseen ammuntaan. Patterit, jotka olivat saaneet ammustäydennystä, saattoivatkin toimia voimakkaasti. Kuten tunnettua, jalkaväki pääsi murtautumaan varustusketjun läpi.

Päivällä 28. 4 siirrettiin tulenjohtopaikkoja eteenpäin jalkaväen tasolle. 1. ja 2. patteri ampuivat Patterinmäellä olevia vihollistykkejä. Tulitoiminta ei ollut vilkasta. 4. patterin II jaos siirrettiin maantielle Räikkösistä n. 100 m Viipuriin päin ottamaan vastaan mahdollisia panssarijunia. Kuten aikaisemmin on ilmennyt, ei tällä jaoksella ollut muita mahdollisuuksia kuin suora suuntausammunta. Sille olisi Kolikkoinmäen asumusryhmien suojasta löytynyt suoraa suuntausta varten asemia, joten tätä patteria olisi voitu käyttää tehokkaammin kuin mitä tehtiin. Panssarijunan vahdiksi olisi riittänyt sotasaalistykki.

Yöllä 28/29. 4 ottivat 1. ja 2. patteri osaa tulisuunnitelman mukaiseen ammuntaan. Tämä lopetettiin kuitenkin verrattain pian Wilkmanin ryhmän tykistökomentajan käskystä.

Kolmantenakin jaksona toimi Jernströmin osaston tykistö yleensä hyvin. Ammunta oli olosuhteisiin nähden vilkasta, sillä 27. 4—29. 4 välisenä aikana tämä tykistöryhmä ampui yhteensä noin 900 haupitsin ja noin 300 kanuunan ammusta. Haupitsia

¹ Kenr. Valve, maj. Holmström ja Nylund.

kohti tuli siis noin 150 ammusta eli $2\frac{1}{2}$ nykyistä tuliannosta. Kanuunaa kohti olivat vastaavat luvut 50 ammusta eli $\frac{1}{2}$ nykyistä tuliannosta. Ammusten kulutus ja ammustilanne selviävät lähemmin vastaavista taulukoista.

Lopputapahtumat.

Huhtikuun 29 p:nä marssi suurin osa tykistöä kaupunkiin. Se sai määräyksen 29. 4 klo 9 mennä aseisiin Saunalahdelle tarpeen tullen ampuakseen Pien-Merijoelle päin. Samana päivänä saapui Savoniuksen osastosta 4. patteri (p. II jaos) Säiniölle. Patteri marssi Viipuriin ja sai siellä käskyn mennä Lihaniemeen, jonne saapui 30. 4 klo 19. Kenraalimajuri Wilkman ilmoitti 28. 4 klo 22 Itäarmeijan päällikölle, että Lihaniemessä on yksi tykki. Majuri Sandström on vakuuttanut, ettei Lihaniemessä ollut ennestään yhtään tykkiä, vaan sinne tuli tykistöä ensi keran silloin, kun hän saapui 4. patterin (p. II jaos) kanssa 30. 4. Sen sijaan oli Viipurin lahden vastakkaisella puolella Papinsaassa yksi tykki 6. Karjalan patterista. II jaos 4. patterista lähetettiin illalla 29. 4 Säkkijärvelle ja sieltä edelleen Haminaan.

Yhteenveto Wilkmanin ryhmän tykistön toiminnasta.

Lyhyenä yhteenvetona voidaan mainita seuraavaa:

1. Tykistön suunniteltu jako rivistöille vastasi olosuhteita. Tapahtunut muutos — 2. patterin joutuminen Jernströmin rivistöön — pienensi huomattavasti v. Colerin tykistön mahdollisuuksia.

2. Tykistö kykeni avustamaan jalkaväkeä etenemisen aikana.

3. Toiminta Viipurin edustalla oli aluksi hapuilevaa ja irrallista. Siitä puuttui suunnitellun toiminnan varmuus. Se ei kyennyt tukemaan jalkaväkeä. Yksityisten pattereiden ammunta-tulokset olivat hyviä.

4. Toisen jakson aikana luotiin tuloksellisen yhteisvaikutuksen perusteet.

5. Järjestetyn toiminnan ansiosta kasvoi tykistön teho kolmantena aikajaksona.

6. Koko toiminnan aikana oli sellaisiakin tekijöitä, jotka antoivat leimansa tykistön toiminnalle rajoittaen sen mahdollisuuksia. Tykistöä käytettiin omalaatuisesti, mutta sen käyttö vastasi olosuhteita. Erityisesti on huomattava, että tykistön ja jalkaväen yhteys katkesi heti sen jälkeen, kun hyökkäys oli edennyt jonkin matkaa jalkaväen entisistä asemista (hyökkäys yöllä 27/28. 4).

7. Tykistön toimintamahdollisuudet olisivat olleet suuremmat 25. 4, jos III patteristo olisi jäänyt aseisiin Häyryn seuduille eikä tullut teurastuslaitokselle. Tykistön välitön vaikutus painopisteen — Jernströmin osaston — tukemiseksi olisi ollut suurempi, jos pattereita olisi 27. 4 siirretty v. Colerin osaston alueelta Jernströmin rintamaosalle.

b. Sihvon ryhmän tykistön toiminta.

(Kartat: 1:50,000, lehdet Nuijamaa ja Antrea.)

Sihvon ryhmän tykistön järjestelytyöt jatkuivat miltei hyökkäyshetkeen asti. Jo tästäkin syystä jäi pattereiden toiminta ennen hyökkäystä kovin laimeaksi. Joitakin häiritsemisammuntoja suoritettiin ajalla 23—24. 4. Laimeuteen vaikutti paljon myös ammuspula. Kuten ammustilannetaulukoista näkyy, ei ammuksia 24. 4 ollut liikaa.

Aikaisemmin selostettiin Sihvon ryhmän tykistön ryhmitys ennen hyökkäyksen alkamista. Kuten muistetaan, ryhmitys oli seuraava:

1. Ahvolassa 5. ja 6. Karjalan patteri.
2. Hannilassa 19. Karjalan patteri.
3. Hännikkälän niemessä 2. Karjalan patteri.
4. Orassa 3. Karjalan patteri.
5. Kuurmanpohjassa 7. Karjalan patteri.
6. 1. Karjalan patteri tykeittäin eri puolilla rintamaa.

Koska Sarlinin ryhmä erotettiin jo 25. 4 suoraan Itäarmeijan päällikön alaiseksi, tulen käsittelemään 7. Karjalan patterin toiminnan erillisenä.

Tykistön toiminta hyökkäyksessä.

(Karttapirros kirjan lopussa.)

Sihvon ryhmä aloitti hyökkäyksensä 25. 4. Näin ollen jäi uusillekin pattereille pari päivää aikaa valmistella hyökkäyksen tukemista. Entiset patterit olivat olleet kauan asemissaan, joten

sen päällystö ja miehistö tunsivat hyvin maaston. Tämän lisäksi oli puolustusvaiheen aikana suoritettu jo runsaasti ammuntoja, joten pattereilla oli hyvät perusteet saadakseen hyökkäyksen tukemiseksi kunnollisen tulivalmistelun.

Tykistölinen johto oli heikko. Sillä ei olisi ollut mitään mahdollisuuksia toiminnan lähempään johtoon, joten oli tyydyttävä kunkin patterin yksityisiin suorituksiin. Todennäköisesti on pattereiden päälliköillä kuitenkin ollut jonkinlainen keskinäinen sopimus maaliasta. Niinpä ei 24. 4 annettukaan minkäänlaista lähempää ohjetta tykistön tulevasta toiminnasta. Sen sijaan oli 2. Karjalan rykmentin hyökkäyskäskyssä 24. 4 määritelty tykistön yleiset tehtävät hyökkäyksessä. Em. käskyn mukaan piti 5., 19. ja $\frac{1}{2}$ 6. Karjalan patterista ampua rumputululta Ahvolan—Kilpeenjoen maantien pohjoispuolella oleviin varustuksiin. $\frac{1}{2}$ 6. Karjalan patterista piti ampua sulkutulta em. tielle. 3. Karjalan patterille määrättiin Pullilan tulittaminen. 2. Karjalan patterille ei käskyssä annettu tehtävää.

Määrättyä aikana 25. 4 aloittivat Ahvolassa ja Hannilassa olevat patterit tulen. Kovin voimakkaaksi se ei tullut, sillä 5. ja 6. Karjalan patteri olivat aivan äskettäin saaneet kaksi tykkiä lisää, joten näiden uusien tykkien miehistöllä ei ollut vielä tarpeellista tottumusta. Klo 6 aamulla jalkaväki hyökkäsi vihollisvarustuksiin, jotka olivat jo miltei tyhjät. Tykistö ampui muutamia laukauksia kauemmas tielle. Tällä summittaisella ammunalla oli tuloksia, sillä myöhemmin löydettiin tieltä ruhjoutuneita ajoneuvoja ja hevosia. Näistä ammunnoista mainittakoon, että 5. ja 19. Karjalan patteri käyttivät epäsuoria ammuntoja. Sen sijaan ampui 6. Karjalan patteri avoimista asemista suoralla suuntauksella.

Samaan aikaan, kun tykistön valmistelu tapahtui Ahvolanseudulla, suorittivat 2. ja 3. Karjalan patteri ammuntoja Pullilan kylään. Joitakin taloja syttyi täällä palamaan. Kuten Ahvolassakin, niin XI pataljoonankin alueella oli vihollisen onnistunut irroittautua huomaamatta, joten täälläkään ei ammunnoilla ollut merkitystä.

Eteneminen.

Ahvolassa vei jalkaväen hyökkäys tyhjiin aseisiin paljon aikaa. Joukot menivät sekaisin. Eteneminen voitiin aloittaa vasta 25. 4 illalla n. klo 16. Tästä syystä jäi tykistökin seisomaan toimitto- mana n. 12 tuntia. Niiden joukkojen rivistöön, jotka aloittivat etenemisensä klo 16, liittyivät 5. ja 6. Karjalan patterien päälliköt puhelinryhmineen.

2. Karjalan rykmentin käskyssä annetut tykistön tehtävät vastaavat tilannetta. Kuten tästä käskystä ilmenee, pyrittiin saamaan koko käytettävissä olevan tykistön tuli suunniteltuun murtokohtaan. Tykistötulen merkitystä emme voi arvostella, koska asemissa ei enää ollut vihollista. Onnistuneena toimenpiteenä täytyy pitää myös sitä, että aikaisemmin mainittujen pattereiden päälliköt lähtivät ennakolta puhelinryhmineen jalkaväen mukana. Jos he olisivat tulleet vasta pattereidensa mukana, niin yhteys jalkaväkeen olisi kadonnut eikä valmistelutöitä olisi keritty suorittamaan tarpeeksi ajoissa taistelun sattuessa jossain Kilpeenjoen seutuvilla.

19. Karjalan patteri ei todennäköisesti aloittanut etenemistään 25. 4, vaan yöpyi Hannilassa. Täältä patteri lähti klo 5 aamulla ja saapui Kilpeenjoelle aamupäivän kuluessa. 3. Karjalan patteri lähti 25. 4 aamulla jalkaväen perässä Kavantsaarelle. Kuten taulukosta sivulla 36—37 näkyy, oli 3. patterilla ollut ennen hyökkäystä 3 kpl. 76 mm:n kanuunoita M 00. Samaten tästä selviää, että 3. Karjalan patteriin oli liittynyt Oran tykki. Koska patterin tykkimalli oli vanhanaikainen ja Kavantsaarella oli 2 kunnossa olevaa kenttäkanuunaa M 02, niin patteri hylkäsi kaksi vanhoista kanuunoistaan korvaten nämä sotasaalistykeillä. Tämän lisäksi patteri sai täältä punaisten jättämistä ammuksista täydennystä. Näin varustettuna patteri jatkoi saamansa käskyn perusteella matkaa Kilpeenjoelle, jonne saapui 25. 4 illalla.

Muutos Sihvon ryhmän tykistön kokoonpanossa.

Wilkmanin ryhmä oli pyytänyt Itäarmeijan päälliköltä lisää tykistöä. Tähän pyyntöön Itäarmeijan päällikkö suostuikin ja jo käskyssään n:o 68/25. 4 määräsi luovutettavaksi 6. ja 19. Karja-

lan patterin Wilkmanin käyttöön Ihantalassa. 26. 4 Itäarmeijan tykistöpäällikkö antoi erityisen päiväkäskyn, jossa em. patterit määrättiin heti lähtemään Taliin. Tämä käsky saapui Ihantalaan 26. 4 klo 11. Patterit saapuivat käskyn mukaan Taliin samana iltana. Täällä niitä odotti Jääkäritykistörikaatin käsky, jolla patterit määrättiin heti jatkamaan matkaa Rotanpesän seuduille. Sihvon ryhmälle jäivät tämän jälkeen 3. ja 5. Karjalan patterit sekä puolivalmis 1. ynnä liikuntakyvytön 2. Karjalan patterit.

3. ja 5. Karjalan patterin toiminta 26. 4—Viipurin valtauksen saakka.

(Karttapiirros kirjan lopussa.)

Samalla kertaa, kun 6. ja 19. Karjalan patterille annettiin käsky lähteä Taliin, saapui 3. ja 5. Karjalan patterillekin Itäarmeijan tykistöpäällikön käsky. Tämän käskyn mukaan piti näiden pattereiden jatkaa matkaa etelään Sihvon ryhmän mukana. Patterit saapuivat samana päivänä klo 15,30 Juustilaan. Täältä sai 5. Karjalan patteri viholliselta vallattuja ammuksia, joten patterin ammustilanne parani huomattavasti (vrt. ammustilanne-
taulukoihin). Patterit yöpyivät Juustilan seuduilla yön 26./27. 4.

Everstiluutnantti Sihvo antoi ryhmäkäskyn n:o 2/27. 4. Tässä käskyssä määrättiin muodostettavaksi 3. ja 5. Karjalan patterista tykistöosasto, jonka päälliköksi määrättiin jääkäriluutnantti Kyander. Käskyn ja saamiensa erikoisohjeiden mukaan patterit ajoivat aseisiin Raasian seuduille (vrt. karttapiirroksen). Aseisiin saavuttuaan patterit suorittivat hakuammunnan, joka aloitettiin klo 14 Somerojassa, Hietalassa, Tienhaarassa ja Sorvalin esikaupungissa oleviin maaleihin. 5. patteri suoritti tykistötaistelun vihollispatterin kanssa ja saattoi sen vaikenemaan. Päivän kuluessa ei ollut muuta huomattavaa tulitoimintaa. Ammusten kulutus ja ammustilanne selviää vastaavista taulukoista.

Everstiluutnantti Sihvon ryhmäkäsky n:o 5/28. 4 määräsi tykistön majuri Mandelinin käyttöön, jonka johdossa olevien jääkäripataljoonien piti murtautua Somerojan luona vihollisen aseisiin. Käskyn mukaan piti hyökkäyksen alkaa käskynantopäivänä klo 18. Tätä ennen oli 5. Karjalan patteri suorittanut

ammuntoja vihollisen pattereihin. Ammunnat onnistuivatkin erinomaisen hyvin, sillä ilmoituksen mukaan saatiin neljään patteriin täysosuma, jonka johdosta vihollispatterit vaikenivat. Klo 18 aloittivatkin patterit tulensa ja jatkoivat sitä klo 18,30:een. Tuli muodostui hyvin voimakkaaksi, sillä esim. 5. Karjalan patteri ampui tällä aikaa n. 450 laukausta. Kuten tunnettua, hyökkäys peruutettiin, joten käytännöllisesti katsoen koko ammunta meni hukkaan. Iltapäivän kuluessa patterit jatkoivat vielä taistelua eräitten vihollispattereiden kanssa. Päivän ammustenkulutus (vrt. vastaustaukkoihin) muodostui siksi suureksi, että pattereilla illalla ei ollut ammuksia enää juuri olenkaan. Tämän johdosta olikin tyydyttävä vain uusien patteriasemien tiedusteluun ja ammusten hankkimiseen; niitä ei kuitenkaan ennätetty saada. Sen sijaan joutui tykistö suorittamaan jalkaväen tehtäviä, sillä jääkäripataljoonia irroitettaessa Rapattilan seuduilta sai 5. Karjalan patteri pitkän aikaa vastata varmistustehtävistä Somerojan suuntaan.

Pattereiden tulitoiminta oli osoittautunut hyväksi taistelussa Suomenvedenpohjan länsipuolella. Ammunnat olivat osittain hyvin tuloksellisia lukuun ottamatta 28. 4 klo 18 suoritettua hyökkäyksen valmistelua, jolla ei tullut olemaan välitöntä merkitystä jalkaväen toiminnalle. Tätä ei kuitenkaan voida lukea tykistön syyksi. Tuli erittäin selvästi ilmi, että Karjalan Armeijakunnan tykistössäkin olisi pitänyt olla edes jonkinlaisia huolto- muodostelmia, jotta ammustäydennys olisi voitu turvata. Jos näin olisi ollut, olisivat patterit tuskin joutuneet seisomaan ammusten puutteen vuoksi toimeettomina, sillä ammuksia olisi ollut jo saatavissa, jos niitä vain olisi kyetty kuljettamaan.

Sillä aikaa kun patterit seisoivat toimeettomina, taisteltiin kii-vaita taisteluja Naulasaaren seuduilla yöllä 28/29. 4. Näihin taisteluihin joutui ottamaan osaa yksi 6. Karjalan patterin tykki erittäin seikkailurikkaalla tavalla. Jo 27 p:nä määräsi everstiluutnantti Sihvo annettavaksi yhden tykin luutnantti Inkisen käyttöön. Tykki saapui Hovimaan asemalle, josta se aamulla 28. 4 jatkoi matkaa Rasalahteen. Luutnantti Inkinen päätti siirtää tykin Rasalahdesta Papiinsaareen ampuakseen täältä Sorvaliin. Tykki saatiinkin viimein luutnantti Inkisen sodassa tehokkaiksi havaitsemien voimasanojen vaikutuksella Papiinsaareen

n. klo 1 aikaan yöllä 29. 4. Täältä tykki ampuikin tykinjohtajan ilmoituksen mukaan n. 20 laukausta. Samaan aikaan alkoi punaisten ulos murtautuminen Naulasaaren seuduilla. Tällöin luutn. Inkinen veti tykkinsä pois Papinsaaresta ja kuljetutti sen Naulasaaren päin. Kovan tulen alaisena saatiin tykki metsän suojaan. Tällöin alkoikin jo saapua punaisten ulos murtautuvia joukkoja. Tykin miehistö avasi tulen, jonka johdosta läpi päässeet punaiset antautuivat näille muutamille tykkimiehille.

Suuria aineellisia saavutuksia eivät Sihvon ryhmään kuuluvat 5. ja 6. Karjalan patteri saaneet, mutta kuitenkin on näiden pattereiden toiminnalla ollut merkitystä. Ammunnat Hietalan, Tienhaaran ja Sorvalin seuduille osoittivat selvästi Viipurissa taistelleille vihollisjoukoille, että perääntymistiet Viipurista olivat katkeamaisillaan läntiseenkin suuntaan. Näin ollen näiden pattereidenkin toiminnalla tuli olemaan huomattava moraalinen vaikutus viholliseen.

c. Ausfeldin ryhmän tykistön toiminta.

Kartat: 1:50,000, lehdet Sakkola, Lempaala, Valkjärvi ja Kivennapa.)

Ausfeldin ryhmän taisteluiden alettua 19. 4 oli ryhmän tykistöstä osa vielä matkalla rintamalle. Paikalla olevan 4. Karjalan patterin tykit olivat rikki. Näin ollen eivät etenevät joukot voineet odottaa hyökkäyksen alkuvaiheessa tykistön suoja.

II Patteriston, p. 4. patterin, toiminta.

Jääkärytykistöprikaatin II patteristo, paitsi 4. patteri, saapui Rautuun 22. 4 klo 8. Raudusta tämä tykistö pääsi lähtemään vasta n. klo 14. Tällöin olivat Ausfeldin joukot jo Kivennavalla. Täältä piti hyökkäyksen alkaa eteenpäin 23. 4 klo 8. Matka Raudusta Kivennavalle Lipolan kautta on n. 42 km. Koska hyökkäyksen piti alkaa 23. 4 klo 8, niin oli II patteristolla (p. 4. patteri) käytettävissään aikaa 18 tuntia marssiin Kivennavalle. Tätä marssia ei tykistö kyennyt suorittamaan, sillä tiet olivat erittäin huonot ja mäkiiset. Mäkipaikoissa piti tykit erottaa etuvaunuista ja miesvoimalla kiskoa tykki kerrallaan mäen päälle. Myös kuormastolle tuotti mäkinen ja kelirikkoinen tie paljon haittaa. Vasta

23. 4 klo 5 saapuivatkin ensimmäiset osat tykistöstä Vuottaan kylään. Matkaan Rautu—Vuottaa, joka on n. 28 km, oli käytetty aikaa 16 tuntia. Keskinopeus marssilla oli siis vajaa kaksi kilometriä tunnissa. Matkalla ei pidetty pitempiä levähdyksiä, vaan herkeämättä ponnisteltiin eteenpäin.

Vuottaan kylään oli pakko pysähtyä. Miehet ja hevoset olivat kovin uupuneita. Kuormasto oli jäänyt jälkeen ja saavutti vasta n. klo 8 tulipatterit. Matkaa jatkettaessa piti yksi tykki hylätä ja ottaa siitä hevoset, joilla vähvistettiin muita tykkejä. Jo klo 9 lähti esikunta ja patteri liikkeelle marssiakseen Kivennavalle. Kuormasto jäi lepäämään Vuottaan kylään. Loppumatkaan, n. 14 km, meni aikaa 6¹/₂ tuntia. Siis vasta klo 15,30 saapui patteriston esikunta ja patteri Kivennavalle. Kuormasto saapui vasta klo 18.

Aikaisemmin mainitussa eversti Ausfeldin huhtikuun 22 p:nä antamassa hyökkäyskäskyssä oli määrätty keskimmaiselle, majuri Stahelin rivistölle puoli patteria 3. patterista. Majuri Bonsdorffin rivistölle oli myöskin määrätty puoli patteria 3. patterista. Tämän käskyn mukaisesti lähetettiinkin parin tunnin levon jälkeen n. klo 18 II jaos (p. 4. tykki) marssimaan Raivolaan. Tällöin taisteltiin jo Raivolan asemalla. Tykki saapui perille vasta n. klo 22. Muutama laukaus ennätettiin ampua vihollisen perään.

Esikunta ja loput 3. patterista sekä osa kuormastoa lähti Kivennavalta liikkeelle 23. 4 klo 22. Tämä tykistöosasto saapui Terijoelle vasta 24. 4 n. klo 4. Tulitoimintaa ei Terijoella ollut. 2 tykkiä lähti saamansa käskyn mukaan Inoon. 24. 4 illalla saapui myös jälkeen jätetty tykki. Tämä lähetettiin Kuokkalaan, jossa ampui muutamia laukauksia. Kuokkalasta tykki jatkoi Raja-joelle ja ampui muutamia laukauksia Ollilan asemalla. Yksi tykki joutui etenemään vänr. Nurmisen komppanian kanssa Johanneksen pitäjässä olevalle Rokkalan joelle.

Ammustenkulutus ja arnmustilanne selviää ennen mainituista taulukoista.

4. Karjalan patterin toiminta.

4. Karjalan patteri pääsi lähtemään Kiviniemestä vasta 23. 4 n. klo 12. Patterilla oli kaksikin eri käskyä. Toisen oli antanut majuri Elfvingren ja toisen eversti Ausfeld. Patteri lähti Valk-

järvelle täydennettyään ensin varusteita Kiviniemessä. Valkjärvellä patteri yöpyi ja jatkoi 24. 4 aamulla eversti Ausfeldin käskyn mukaisesti matkaa Kivennavalle. Matkalla patteri otti Tarpilasta kaksi venäläistä viholliselta vallattua vastahyökkäystykkiä sekä lisää ammuksia. Patterin omat tykit olivat Kiviniemestä lähtiessä 4-valjakkoisia. Tarpilassa ne lisättiin 6-valjakkoisiksi. Kylästä otettiin myöskin lisää kuormahevosiä. Sotasaalistykit sidottiin ajoneuvojen perään. Vaikka tie oli hyvin huono, suoritti patteri matkan Kivennavalle nopeasti ja saapui perille 24. 4 n. klo 12. Täällä se sai käskyn mennä Linnamäelle asemiin ottaakseen vastaan Valkeasaarelta odotettavia venäläisiä panssari-autoja.

Majuri Elfvengren antoi käskyn patterille saapua Terijoelle. Patterin päällikkö lähti Terijoelle tiedustelemaan, onko todellakin tarkoitus vetää patteri sinne. Tämä lienee tapahtunut n. 26. 4. Tällöin oli Terijoella suunnittelun alaisena luutnantti Relanderin lähettäminen Koivistolle. Tämän johdosta eskadroonan ja 4. Karjalan patterin päälliköt tekivät ehdotuksen, että patteri vietäisiin Koivistolle. Ehdotuksen tekijät perustelivat anomustaan sillä, että huhujen mukaan punaiset alkoivat paeta meritse ja olisi tärkeätä saada Koivistolle tykkejä pakotien katkaisemiseksi.¹ Tähän ei suostuttu, vaan patteri sai käskyn tulla Raivolaan ja siirtyä Säiniölle majuri Stahelin käyttöön. Säiniölle patteri tuli vasta Viipurin valtauksen jälkeen.

Myöhemmät tapaukset tulivat osoittamaan, miten tärkeää olisi ollut saada tykkejä Koiviston salmelle, sillä 27. 4 punaisten laivat sivuuttivat Koiviston, eivätkä siellä olleet joukot voineet ilman tykistöä näille laivoille mitään.

Koko aikana ei patteri ampunut laukaustakaan.

Johtopäätökset.

II patteristolla (p. 4. patteri) ei ollut mitään mahdollisuuksia saavuttaa hyökkäysjoukkoja aikaisemmin, sillä tiet olivat sellaisessa kunnossa, että ne tuottivat miltei voittamattomia vaikeuksia tykistölle. Oikeana toimenpiteenä voi pitää patterin hajotta-

¹ Kapt. Karimon kertomuksen mukaan.

mista, sillä täten saatiin kahteen rivistöön tykistöä. Tällä seikalla oli suuri merkitys, sillä yhdenkin tykin ammunta saattoi antaa intoa väsyneille joukoille.

4. Karjalan patteria käytettiin tehottomasti. Kivennavalle olisivat riittäneet sotasaaliskanuunat. Sen sijaan olisi pitänyt koettaa käyttää hyväksi patterin hyvää liikkumiskykyä. Se olisi ollut sopiva toimimaan juuri ratsuväen kanssa.

d. Sarlinin ryhmän tykistön toiminta.

(Kartta: 1:50,000. lehti Joutseno sekä karttapiirros sivulla 95.)

3. Karjalan rykmentin hyökkäys päätettiin suorittaa 25. 4 Kuurmanpohjan—Penttilän ja Kuurmanpohjan—Leppälän suunnissa. Tästä syystä sai Imatralle saapunut 7. Karjalan patteri käskyn saapua Kuurmanpohjaan. Täällä se ajoi aseisiin Suokumaanjärven itäpään pohjoispuolelle (Hiirisalakasta n. 1 km pohjoiseen).

Rykmentin käskyssä huhtikuun 24 p:nä annettiin määräys tykistön toiminnasta. Tämän käskyn mukaan tuli tykistön ampua 15 minuuttia Penttilän kylään. Määrätyinä aikana klo 5,45 patteri avasi tulen ja ampui n. 50 laukausta. Tämän valmistelun kävi aivan samoin kuin muuallakin Karjalan rykmenttien alueella, sillä täälläkin olivat vihollisen varustukset tyhjinä.

Jalkaväki aloitti etenemisensä, ja patteri lähti asemistaan saapuen n. klo 8 Leppälän kylään, josta jatkoi matkaa jalkaväki-osastojen mukana Lauritsalaan. Siellä se meni avoimiin aseisiin. Tulitoiminta muodostui hyvin laimeaksi, sillä Lauritsalassa ammuttiin vain 2 laukausta.

Patteri saapui 26. 4 Lappeenrantaan, josta sai täydennystä punaisilta vallatuista ammuksista (vrt. siv. 90—91). Lappeenrannasta patteri jatkoi matkaa yksin Simolaa kohti. Yhden komppanian piti tulla rautateitse. Komppaniaa kuljettavaa junaa alkoivat 7. Karjalan patterin tykkimiehet ampua luullen sitä punaisten junaksi. Juna palasi Lappeenrantaan. Patteri joutui täten olemaan yksin vihollista vastassa koko yön n. 3 km:n päässä Simolan asemalta olevan vahtituvan luona. Aamulla 27. 4 patteri aloitti tulen Simolan asemalle. Ammunta suoritettiin kartta-ammuntana.

Kertomuksien mukaan ammunta onnistui hyvin, sillä se yllätti punaiset heidän aterioidessaan Simolan asemalla. Heti tämän ammunnan jälkeen saapui jalkaväki ja aloitti hyökkäyksen Simolaan. Tätä hyökkäystä tuki tykistö. Simolan aseman valtauksen jälkeen siirtyi patteri tuliasemiin Simolaan.

Simolasta patteri jatkoi matkaa Pulsan suuntaan ja meni asemiin Tanin seuduille 29. 4. Patteri pääsikin näistä asemista ampumaan panssarijunaa ja sai kaksi osumaa.

30. 4 patteri otti osaa Luumäen taisteluun tukien jalkaväen hyökkäystä. Takaa-ajoon patteri ei kerinnyt, joten sen varsinainen taistelutoiminta loppui 1. 5.

Ammustenkulutus ja ammustilanne selviää vastaavista tau-lukoista.

7. Karjalan patteri joutui ottamaan osaa useaan eri taisteluun. Kun muistetaan, että patteria alettiin muodostaa alokkaista vain n. 2 viikkoa ennen hyökkäyksen alkamista, niin on patterin toimintaa pidettävä hyvänä. Se saattoi tosiaan suoranaisesti avustaa jalkaväkeä.

e. Eräitä vertailuja.

Aikaisemmin mainittiin, että Sihvon ryhmästä siirrettiin Wilkmanin ryhmään kaksi patteria. Tämän johdosta tuli viimeksi mainitussa ryhmässä toimimaan seitsemän patteria. Sihvon ryhmään jäi neljä patteria, joista kaksi ei ollut toimintakelpoisia. Näin ollen suhtautuivat Wilkmanin ja Sihvon ryhmien tykistöt toisiinsa kuten 7 : 2 (vrt. kaaviokuvaan sivulla 141). Kun kaaviokuvassa esiintyvien lukujen perusteella tehdään yhdistelmä ja verrataan siten saatuja suhteita nykyisessä suunnitellussa sota-toimiyksikössä vallitseviin suhteisiin, huomataan, että Itäarmeijassa tykistön lukumäärä varsinkin pataljoonaa kohti oli kovin pieni. Sen sijaan ei lukumäärä tuhatta taistelijaa kohti ollut aivan vähäinen (vrt. sivua 142).

Eri päivinä ammutut ammuksat kokonaislukuina vastaavat tykkiä kohti nykyisiksi tuliannoksiksi muutettuina seuraavia lukuja:

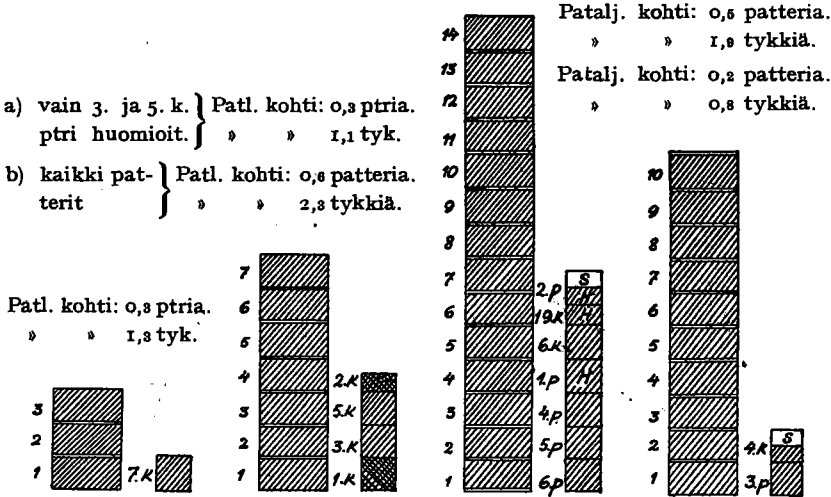
24. 4	noin	0,1	tuliannosta
25. 4	»	0,2	»
26. 4	»	0,2	»

Voimasuhdepiirros tykistön ja jalkaväen keskinäisestä suhteesta sellaisena kuin se tuli olemaan Itäarmeijan tykistöesikunnan 26. 4. 18 päiväkäskyn mukaan sekä tapahtuneet jalkaväkiryhmittykset huomioituna 29. 4. m.l.

I. Suhde pataljoona-, patteri- ja tykkiluvun välillä.

Sarlinin ryhmä. Sihvon ryhmä. Wilkmanin ryhmä. Ausfeldin ryhmä.

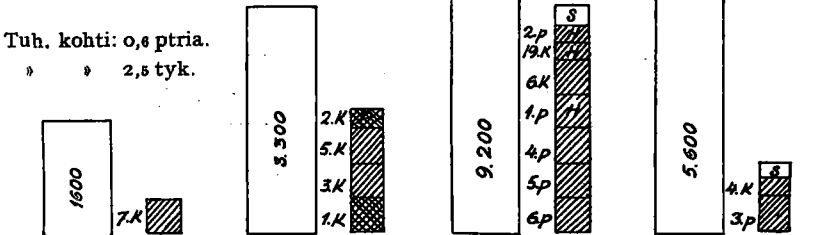
II. Suhde tst. joukkojen tuhat-, patteri ja tykkiluvun välillä.

Huom! Pohj.Häm.rykm. on tässä taulusivulla luettu kuuluvaksi Sihvon ryhmään.

Liikuntakyvytön.

a) vain 3. ja 5. k. } Tuhatta kohti: 0,6 pteria.
ptrit. huom. } » » 2,2 tyk.

b) kaikki pat- } Tuhatta kohti: 1,2 patt.
terit } » » 4,3 tyk.

Vertaileva taulukko jalkaväen ja tykistön suhteista Itäarmeijassa sekä nykyisessä sotatoimiyksikössämme.

A. Pataljoonaa kohti pattereita:

1. Nykyisessä s.a.divisioonassa: 2. Itäarmeijassa 28. 4. 18.

I : I

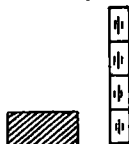
I : 0,4

B. Pataljoonaa kohti tykkejä:

1. Nykyisessä s.a.divisioonassa: 2. Itäarmeijassa 28. 4. 18.

I : 4

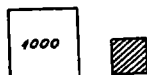
I : 1,4

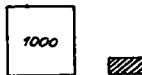
C. Taistelujoukkojen tuhatta taistelijaa kohti pattereita:

1. Nykyisessä s.a.divisioonassa: 2. Itäarmeijassa 28. 4. 18.

1000 : 0,9

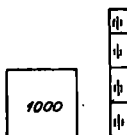
1000 : 0,7

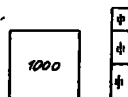
D. Taistelujoukkojen tuhatta taistelijaa kohti tykkejä:

1. Nykyisessä s.a.divisioonassa: 2. Itäarmeijassa 28. 4. 18.

1000 : 3,7

1000 : 2,8

27. 4	noin	0,3	tuliannosta
28. 4	»	0,5	»
29. 4	»	0,1	»

Yhteensä ammuttiin 24. 4—29. 4 1,4 nykyistä tuliannosta tykkiä kohti. Tämä luku vastaa kerrottuna 50 tykillä (vrt. siv. 106—107) noin 5,500 ammusta eli noin 5,5 nykyistä patteriston tuliannosta. Tämä määrä vastaa n. 65 tonnia rautaa. Tämä on huomattava määrä, jos ammutaan lyhyessä ajassa ahtaalle alueelle, mutta silloin, kun sen ammuntaan menee useita päiviä ja se sirotellaan laajalle alueelle, ei tällä ammusrautamäärällä voida saada huomattavia aineellisia tuloksia.

IV. Loppukatsaus.

Ensimmäisen jakson käsittelyn yhteydessä ilmeni, että Itä-armeijan tykistön elimellisten osien — Jääkärietykistörikaatin ja Karjalan Armeijakunnan tykistön — kokoonpano ja vahvuudet jäivät monessa suhteessa vajanaisiksi. Erittäinkin Karjalan Armeijakunnan tykistön tilanne oli siksi heikko, ettei siltä tämän perusteella voida paljoa vaatia. On myöskin huomattava näiden tykistöjen henkilökunnan lyhytaikainen koulutus. Näille puutteellisuuksille ja vajanaisuuksille oli näillä tykistöillä asettaa vastapainoksi ei koulutukseltaan, mutta siveellisesti korkeatasoinen henkilökunta, jota ilman ei tykistö olisi saattanut täyttää tehtävänsä edes välttävästi.

Toiminnassaan tykistö joutui voittamaan suuria vaikeuksia. Se joutui etenemään pahimpana kelirikon aikana. Joukkojen eteneminen muodostui enimmäkseen nopeaksi eteenpäin menoksi. Tässä ei muistettu ottaa huomioon tykistön pienempiä mahdollisuuksia nopeaan liikkumiseen nähden. Näin ollen ei voidakaan lukea aina tykistön syyksi sitä, että se ei voinut jatkuvasti suoda jalkaväelle tukeansa.

Viipurin piirityksessä tykistö joutui taistelemaan vihollista vastaan, jolla oli käytettävissään Viipurin vahvat varustukset. Lisäksi sillä oli Itäarmeijan tykistöön nähden ylivoimainen tykistö,

sillä vihollisella oli asettaa Itäarmeijan 53 tykkiä vastaan n. 90 omaa tykkiänsä. Vihollisella oli osittain hyvänkin koulutuksen saanutta tykistöhenkilökuntaa. Sitä paitsi oli Viipurin piiritykseen osaa ottavalla tykistöllä useinkin hyvin vähän ampumavaroja.

Erityisesti on huomattava, miten joustavasti tykistöä käytettiin. Tykistöllä ei pyrittykään tuhoamaan vihollislaitteita, johon ei olisi ollut minkäänlaisia mahdollisuuksiakaan. Sen sijaan koko tykistön käyttö perustui etupäässä pyrkimykseen murtaa tykistön tulella vihollisen taistelutahto. Tässä mielestäni onnistuttiinkin Viipurin operaatiossa täydelleen. Toisena tykistön huomattavana merkityksenä oli sen vaikutus omiin joukkoihin. Taisteluiden aikana sattui useasti, että omat uupuneet joukot muutaman tykin laukauksen jälkeen olivat valmiit taas uusin innoin jatkaamaan ponnistuksiaan.

Tykistön merkitystä. Viipurin operaatiossa tarkasteltaessa ei voida etusijalle asettaa sen aineellisia saavutuksia, vaan tykistön ensisijainen merkitys oli moraalista laatua. Arvosteltaessa tykistön toimintaa tässä mielessä voidaankin sanoa, että se täytti tehtävänsä. Kuitenkin on muistettava tykistön saavutuksia arvosteltaessa ne olosuhteet, joissa se toimi. Sen vuoksi ei tuloksista voida tehdä yleispäteviä johtopäätöksiä tulevaisuuteen nähden. Mutta Itäarmeijan tykistön toiminta antaa meille eräitä viitteitä, nimittäin, että vajanaisestikin varustetulla tykistöllä voi olla toimintamahdollisuuksia meikäläisissä olosuhteissa. Se osoittaa, miten läheisessä suhteessa ampumamahdollisuudet ja -menetelmät ovat tykistön teknillisiin välineisiin. Itäarmeijan tykistön vaiheita seurattaessa joutuu ajattelemaan, kuljemmeko me nyt oikeata tietä, kun pohjaamme tulevan toimintamme miltei yksinomaan sille vankkuvalla olettamukselle, että meillä sodan sytyttyä aina olisi lukumäärältään ja laadultaan täydelliset välineet.

Lähteet.

A. Henkilökohtaiset haastattelut:

Kenraali Wilkama, kenraaliluutnantti Nenonen, kenraalimajurit Malmberg ja Valve, everstit Lundqvist ja Pipping, everstiluutnantti Pohjanheimo, majurit Holmström, Nylund, Nordensvan ja Alholm, kapteenit Karimo, Karanko ja Hiltunen, hallitussihteeri Söderlund ja tilanomistaja Tigerstedt.

B. Kirjallisia vastauksia kyselyhaavakkeeseen:

Everstit Hannuksela ja Schwindt, everstiluutnantit Snellman, Räsänen ja Kyander, kapteeni Björklund ja vänrikki Wenelius.

C. Sota-arkiston aineisto.

D. Kirjallisuus:

Vapaussodan historian komitean: Suomen Vapaussota vuonna 1918, VI osa, Helsinki 1923 sekä muista osista Karjalan rintamaa ja tykistöä koskevat kohdat.

Kai Donner: Suomen Vapaussota, Jyväskylä 1927, VIII osa ja muista osista samat kuin edellisestä.

Hannes Ignatius—Kaarlo Soikkeli: Yleiskuva Suomen Vapaussodasta, Helsinki 1925.

J. O. Hannula: Suomen Vapaussodan Historia.

H. Nurmio—L. Grandell: Viipurin Valloitus, Helsinki 1919.

Hannes Ignatius ym.: Suomen Kohtaloa Ratkaistaessa, Helsinki 1927.

Aarno Karimo: Tykkimiehen muistelmia Karjalan rintamalta, Viipuri 1919.

Viherjuuri ym.: Suomen Vapaussota Kuvissa.

E. Löfström: Ledningen av Östarméns operationer i Karelen 1918, Helsinki 1931.

Suomalaisen Sotilasjoukon toimesta: Suomalainen Sotilaskäsikirja, 3 osa Saksassa.

Ausbildungsvorschrift für die Feldartillerie, Heft 3: Schiessausbildung, Heft 4: Ausbildung am bespannten Geschütz, Berlin 1917.

Gefechtsvorschrift für die Artillerie, Berlin 1917.

Schiessvorschrift für die Artillerie 1917.

Exercisreglemente för Fältartilleriet, Tukholma 1909.

Suomen Vapaussota, vuosikerrat 1933—35.

Kenttätykistön ampumaohjesääntö, Helsinki 1924.

WILKMANIN JA SIHVON RYH-
MIEN TYKISTÖN SAAPUMINEN
VIIPURIN PIIRITYKSEEN.

